

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Analýza postojů k návrhu zákona o odpadech a
zhodnocení možných dopadů tohoto zákona na občany a
životní prostředí

Vypracovala: Irena Valešová

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Praha 2009

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 22. 6. 2009

.....

Podpis

Poděkování

Především děkuji PhDr. Ivanu Ryndovi za trpělivé vedení mé práce, trefné připomínky a poskytnutí cenných rad a kontaktů, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout.

Abstract

The aim of this study is to analyze and assess the expected impacts of the prepared new law on waste on citizens and environment with focus on an attitude of the two key experts concerned in discussion on the on-coming law. First part of the study is dedicated to a detailed description of the Czech legislation, especially the waste policy and the directive of the European Union. The aims of the law and means for their achievement are defined here too. The findings from the first part are discussed in the second part. If the new law will fit the Czech legislation and if it will help to achieve the aims is discussed subsequently.

Key words

Czech legislation, European Union, waste policy, on-coming law, waste hierarchy.

Obsah

Úvod	8
<i>I. TEORETICKÁ ČÁST</i>	
1. Postupy a metody	11
1.1 Výzkumná strategie a techniky sběru dat	11
1.2 Výzkumné otázky	13
2. Základní pojmy	14
2.1 Definice termínů pro legislativní účely	14
2.1.1 Odpad	14
2.1.2 Původce odpadů	14
2.1.3 Oprávněná osoba	14
2.1.4 Odpadové hospodářství	14
2.1.5 Nakládání s odpady	14
2.2 Tři základní principy snižování množství odpadu	16
2.2.1 Předcházení vzniku odpadu	16
2.2.2 Opětovné použití odpadu	16
2.2.3 Recyklace odpadu	17
2.3 Další relevantní termíny	17
2.3.1 Odnosná taška	17
2.3.2 Biologicky rozložitelný odpad	17
3. Legislativa	18
3.1 Legislativa Evropské unie týkající se opadů	19
3.2 Legislativní prostředí v České republice	19
3.2.1 Právní řád	20
3.2.2 Legislativní proces	20
3.2.2.1 Návrh zákona	21
3.2.2.2 Jednání o návrhu zákona v Poslanecké sněmovně	23
3.2.2.3 Jednání o návrhu zákona v Senátu	24
3.2.2.4 Postoupení zákona prezidentu republiky	24
3.2.2.5 Vyhlášení zákona	24
3.3 Návrh zákona o odpadech v legislativním procesu	24
3.4 Ministerstvo životního prostředí České republiky	25
3.4.1 Dohled nad dodržováním povinností plynoucích ze zákona a příslušné sankce	25

3.4.2 Informační systémy	26
4. Operační program životního prostředí	27
5. Plánování odpadového hospodářství	30
5.1 Plán odpadového hospodářství České republiky	30
5.1.1 Struktura POH ČR	31
5.1.2 Historie plánování odpadového hospodářství České republiky	32
5.1.3 Nástroje prosazování plnění POH ČR	32
5.2 Program pro předcházení vzniku odpadů	33
5.3 Ukládání odpadů na skládky	34
5.4 Spalování odpadů versus energetické využití odpadů	35
6. Legislativní změny prosazované oproti stávající právní úpravě	39
6.1 Proč potřebujeme nový zákon o odpadech?	39
6.2 Ustanovení obsažená v rámcové směrnici o odpadech	39
6.3 Odpadová pyramida	41
6.4 Poplatky	41
6.4.1 Nový systém platby poplatků za komunální odpad	42
6.4.2 Zvýšení poplatků za odstraňování odpadů	43
6.4.3 Příjemce poplatků za nakládání s odpady	43
6.5 Úpravy týkající se ukládání odpadu na skládky	44
6.6 Spalování odpadů	45
6.7 Komunální odpad	46
6.8 Biologicky rozložitelné odpady	46
6.8.1 Domácí kompostování	47
6.8.2 Sběr BRO a svoz na kompostárnu	48
6.9 Rozšíření odpovědnosti výrobce za odpad vznikající z jeho výrobků	49
6.10 Rozšíření odpovědnosti za nakládání s odpady	49
6.10.1 Odpadový hospodář	50
6.10.2 Souhlas k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů a podmínky registrace nevyžadující tento souhlas	51
6.10.3 Evidence zpětného odběru	51
6.11 Další úpravy obsažené v chystaném zákonu o odpadech	52
6.11.1 Vozidla	52
6.11.2 Odpady ze zdravotnictví	53
6.11.3 Přeshraniční přeprava odpadů	53
6.11.4 Nebezpečné odpady	53

6.11.5 Odnosná taška	54
6.12 Změny ve výkonu veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství	54

II. EMPIRICKÁ ČÁST

7. Různé postoje k návrhu zákona o odpadech	59
7.1 První expertní rozhovor – Mgr. Daniel Vondrouš	59
7.1.1 Prostředí rozhovoru	59
7.1.2 Přístup Mgr. Daniela Vondrouše k návrhu zákona o odpadech	60
7.2 Druhý expertní rozhovor – Ing. Dan Jiránek	62
7.2.1 Prostředí rozhovoru	62
7.2.2 Přístup Ing. Dana Jiránka k návrhu zákona o odpadech	63
7.3 Srovnání přístupů	65
7.3.1 Pozadí sporů	66
7.3.2 Vliv Evropské unie	66
7.3.3 Ekonomická a environmentální účinnost	67
7.3.4 Energetické využití odpadu	67
7.3.5 Poplatky	68
7.3.6 Komunální odpad	70
7.3.7 Biologický odpad, separovat či neseparovat?	70
7.3.8 Kde panuje shoda?	72
7.4 Obecné hodnocení	73
7.5 Diskuze výzkumných otázek	73
7.5.1 Otázka první – Co je podle jednotlivých odborníků možné očekávat od návrhu zákona o odpadech?	73
7.5.2 Otázka druhá – V čem se názory jednotlivých odborníků na návrh zákona o odpadech liší a v čem se naopak shodují?	73
7.5.3 Otázka třetí - Zaměřují se jednotliví odborníci spíše na perspektivu ekonomické nebo environmentální účinnosti, respektive kombinace obou, pokud jde o to, co od návrhu zákona o odpadech očekávají?	74
7.5.4 Otázka čtvrtá - Jaké konceptuální řešení bude v podmínkách České republiky efektivnější?	75
Závěr	76
Seznam literatury	77
Seznam zkratk	80
Seznam grafů a tabulek	81
Seznam příloh	82
Přílohy	

Úvod

S odpady se každý z nás setkává prakticky denně, ať už doma, cestou do práce, do školy, cestou kamkoliv. Jejich množství narůstá rychleji, než jsme zatím schopni je odstraňovat či využívat. Dokonce se čím dál tím častěji odpady označují za jednu ze složek životního prostředí. Jejich přítomnost je zkrátka neoddiskutovatelná a je hlavně velmi zřejmá.

Tíživý nedostatek prostoru na naší planetě si jistě uvědomuje každý z nás. Místa, kam se ukládá odpad, nám z něho také podstatnou část ukrájí. A nejen to. Odpad narušuje přirozené toky v přírodě, narušuje krajinný ráz a spalování odpadu znečišťuje vzduch, který dýcháme. Ano, je to cena, kterou platíme za život v moderní společnosti, ale tato cena by mohla být mnohem nižší, kdybychom se nad množstvím námi vyprodukovaného odpadu zamýšleli o něco déle, než jen cestou k nejbližší popelnici.

A tak se ptám, co je potřeba udělat, aby se tato situace změnila. Abychom odpadu produkovali jen tolik, kolik je nezbytné. Jak to, že někdo dokáže měsíc plnit jedinou popelnici, zatímco jinému nestačí ani na jeden týden? Nejprve mohu obvinít moderní společnost, která nás nutí spotřebovávat stále více zboží a produkovat stále více odpadu. Pak mohu obvinít průmysl, který balí každý drobný výrobek zvlášť a který mne nutí kupovat výrobky stále nové a moderní. Mohu také obvinít město, v němž žiji, že nesprávně hospodaří s odpady. Ale nakonec vždy dojdou k tomu, že záleží jen na mém rozhodnutí, jak s se svými odpady naložím a kolik jich bude. Víím, že je možné produkovat méně odpadu, a věřím, že to vědí i ostatní. Tak proč je kolem nás odpadů stále více?

A tady by měl nastoupit stát. Stát pro který jsme se vzdali části svobody, aby nám vedle práva na život zajistil mimo jiné i právo na příznivé životní prostředí.

Konkrétně zde tedy chci hovořit o právních normách, které mají v rámci ochrany životního prostředí zajistit takové nakládání s odpady, které nijak nepoškozuje životní prostředí a ani neohrožuje lidské zdraví. Možná si nejsou dnes ještě všichni vědomi, jak škodlivé účinky mohou mít na náš organismus látky, které se z odpadů uvolňují do okolního prostředí, a jak devastující vliv má narůstající množství odpadu na životní prostředí a přírodu, ale pokud s tím něco neuděláme teď, příští generace si to budou uvědomovat až příliš silně. Proto je třeba přijmou taková zákonná opatření na poli nakládání s odpady, aby nás jednoho dne nevytlačily z planety.

Principiálně je to sice jednoduchá úvaha, ale praxe poněkud pokulhává. Evropská unie uznává, že přijala řadu směrnic omezujících nakládání s odpadem, ale že dohromady situaci nijak nepomohla. Ministerstvo životního prostředí České republiky si zase neustále stanovuje nové a nové líbivé cíle, ale neplní je. Evropská unie tedy vkládá naděje na úspěch do nové směrnice o odpadech a Ministerstvo životního prostředí České republiky zase do návrhu zákona o odpadech a slibuje, že tentokrát už se nám i životnímu prostředí skutečně uleví. Ale ještě než se samotný návrh zákona vůbec dostal na světlo světa, již existují zásadní rozpory v tom, jaký bude mít ve skutečnosti na nás, tedy občany, i životní prostředí dopad. Pomůže nebo spíše uškodí? Jak zjistíme, která varianta platí? Já jsem se rozhodla pokusit se na tuto otázku nalézt odpověď tak, že jsem se na názor zeptala různých odborníků z opačných konců názorového spektra a v této práci postavila jejich výpovědi vedle sebe. Snad se mi podaří zjistit, zda máme nový zákon o odpadech s nadějí očekávat, nebo zda se jím zase až tolik k lepšímu nezmění.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Postupy a metody

Součástí mé bakalářské práce je též výzkum, který si klade za cíl analyzovat pro potřeby této práce rozdílné pohledy na návrh zákona o odpadech a zhodnocení možných dopadů tohoto zákona na občany a životní prostředí.

Ačkoliv je práce silně orientována na legislativní prostředí, s nímž je vznik návrhu zákona neoddiskutovatelně spojen, nezabývá se čistě jen hledáním ryze právní materie, výkladem zákona a jeho účinky v praxi, ale nejvíce pozornosti je zde věnováno dvěma na první pohled zcela odlišným postojům vůči tomuto zákonu, a to pohledům Ing. Dana Jiráka, primátora statutárního města Kladna, předsedy Komise pro životního prostředí Rady kraje a člena Svazu měst a obcí, a Mgr. Daniela Vondrouše, šéfa poradců ministra životního prostředí České republiky.

Výše zmíněné osobnosti byly vybrány zcela záměrně, a to vzhledem k jejich rozdílným konceptuálním přístupům k návrhu zákonu o odpadech a k problematice odpadů vůbec. Přestože odborná způsobilost k tématu je u obou nepopíratelná a vychází ze stejných principů, bylo by mylné domnívat se, že konečný přístup k dané problematice bude nutně shodný. To mi poskytuje výjimečnou možnost ukázat na srovnání těchto přístupů, jak nejednotné je prostředí kolem vzniku a schvalování zákonů v České republice, přestože sleduje shodné cíle, kterými by v tomto případě měla být ochrana životního prostředí a zdraví občanů skrze předcházení vzniku odpadů a snižování jejich množství, nebezpečnosti a škodlivosti.

Volbě odborníků vhodných pro toto téma předcházelo proniknutí do dané problematiky na základě analýzy příslušných dokumentů, zejména tedy relevantních právních předpisů a odborné literatury. Rovněž jsem hovořila i s několika dalšími odborníky zabývajícími se odpady, kteří mi poskytli hluboký vhled do dané problematiky a upozornili mne na všechny podstatné body navrhovaného zákona o odpadech a na relevantní faktory ovlivňující situaci na poli nakládání s odpady.

1.1 Výzkumná strategie a techniky sběru dat

Pro svůj výzkumný záměr jsem jako nejvhodnější zvolila kvalitativní výzkum,¹ kterému podléhá jak studium dokumentů a literatury, tak expertní rozhovory. Výzkum

¹ Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní obraz, analyzuje různé typy textů,

probíhá metodou případové studie,² která nejlépe vyhovuje povaze zaměření výzkumu a její zjištění mohou být zobecněna na podobné případy, tedy případy, kdy budeme posuzovat rozdílné přístupy k jiným návrhům zákonů.

S ohledem na typ výzkumu, výzkumný záměr i výzkumné otázky jsem pro potřeby výzkumu použila dvě techniky sběru dat, a to expertní rozhovory a analýzu dokumentů.

Analýza dokumentů³ samotnému výzkumu předcházela v rámci tzv. přípravné fáze a zároveň samozřejmě celý výzkum provázela i v jeho průběhu podle toho, jaké nové relevantní dokumenty se mi podařilo získat. Hlavním zdrojem informací mi byly dokumenty normativní povahy, tedy zákony, nařízení, opatření, směrnice a jiné právní předpisy. Pro správné pochopení kontextu zkoumaného případu bylo však potřeba zabývat se i literaturou popisující jednotlivé způsoby nakládání s odpady, propagační materiály informující o možnostech třídění odpadů a odděleném sběru biologicky rozložitelných odpadů, nejrůznější statistické ročenky, odborné slovníky a mnohé další dokumenty a zdroje dat, jejichž výčet je uveden v seznamu literatury, který je součástí této práce.

Jako další techniku jsem použila polostrukturované rozhovory⁴ s vybranými odborníky, tzv. expertní rozhovory.⁵ To mi umožnilo částečně udržet směr rozhovoru a získat potřebné odpovědi, a zároveň získat i některé informace navíc, které mají též vysokou výpovědní hodnotu. Zatímco odborníci pro dva klíčové rozhovory této práce byli vybráni účelově, aby tak mohly být srovnány dva jasně koncepčně odlišné přístupy, ostatní odborníci pro další rozhovory byli vybráni technikou tzv. sněhové koule, kdy mi „nultý informátor“ poskytl kontakt na prvního odborníka, od něhož jsem získala kontakt na dalšího. Celkem tedy proběhlo pět expertních rozhovorů.⁶

informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách. (Zdroj: Creswell in: Hendl, 2005).

² V případové studii jde o detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů, o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti (Zdroj: Hendl 2005).

³ Analýza dokumentů je studium jakéhokoliv hmotného záznamu lidské činnosti, který nevznikl za účelem našeho výzkumu (Disman 2002).

⁴ Rozhovor podle návodu, kdy má tazatel připravený seznam otázek nebo témat, které je v rámci rozhovoru potřeba probrat. Formulace otázek a jejich pořadí lze volně přizpůsobit dané situaci a dotazovanému je ponechána volnost uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti (Zdroj: Hendl, 2005).

⁵ Úkolem je zachytit a analyzovat obsah a organizaci znalostí člověka, který je v dané oblasti expertem, a využít tyto poznatky pro jiné cíle (Zdroj: Hendl 2005).

⁶ Postupně jsem hovořila s těmito odborníky: Ing. Milan Havel, Mgr. Daniel Vondrouš, Ivo Kropáček, Ing. Dan Jiránek a Ing. Marie Vorlíčková.

1.2 Výzkumné otázky

Na základě určitého předporozumění dané problematice a rešerše relevantní literatury jsem si stanovila následující výzkumné otázky:

- Co je podle jednotlivých odborníků možné očekávat od návrhu zákona o odpadech?
- V čem se názory jednotlivých odborníků na návrh zákona o odpadech liší a v čem se naopak shodují?
- Zaměřují se jednotliví odborníci spíše na perspektivu ekonomické nebo environmentální účinnosti, respektive kombinace obou, pokud jde o to, co od návrhu zákona o odpadech očekávají?
- Jaké konceptuální řešení bude v podmínkách České republiky efektivnější?

2. Základní pojmy

2.1 Definice termínů pro legislativní účely

2.1.1 Odpad

Zákon o odpadech definuje odpad jako každou movitou věc, které se osoba zbavuje nebo má v úmyslu nebo povinnost se jí zbavit.

Za **nebezpečný odpad** je podle zákona o odpadech považován odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 1 k návrhu zákona o odpadech.

Komunální odpad je podle zákona o odpadech veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, tedy komunální odpad z domácností, a odpad z nevýrobní činnosti právnických nebo podnikajících fyzických osob, tedy komunální odpad živnostenský.

2.1.2 Původce odpadů

Původcem odpadů je právnická osoba, při jejíž činnosti vznikají odpady, podnikající fyzická osoba, při jejích podnikatelské činnosti vznikají odpady, nebo obec pro komunální odpady.

2.1.3 Oprávněná osoba

Oprávněnou osobou je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která je provozovatelem zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu určeného druhu odpadu, nebo provozovatelem zařízení podle § 35 zákona o odpadech.

2.1.4 Odpadové hospodářství

Činnost zaměřená na předcházení vzniku odpadů, na nakládání s odpady a na následnou péči o místo, kde jsou odpady trvale uloženy, a kontrola těchto činností.

Odpadový hospodář je osoba odborně způsobilá k nakládání s odpady.

2.1.5 Nakládání s odpady

Za nakládání s odpady označuje zákon o odpadech jejich shromažďování, sběr, výkup, třídění, přepravu a dopravu, skladování, úpravu, využívání a odstraňování.

Shromažďováním odpadu se rozumí soustředování odpadu před dalším nakládáním s ním na dobu nezbytně nutnou, nejvýše však na 10 měsíců.

Sběrem odpadů je odebrání odpadu právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou od jiných subjektů za účelem jeho předání k dalšímu využití nebo k odstranění.

Výkupem odpadů je takový sběr odpadů v případě, kdy odpady jsou právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou kupovány za sjednanou cenu.

Tříděním odpadu rozumíme oddělené shromažďování jednotlivých složek odpadu.

Skladování rozumíme přechodné soustředění odpadů v zařízení k tomu určeném po dobu delší než 10 měsíců, která nepřesahuje dobu 3 let před jejich využitím nebo 1 roku před jejich odstraněním.

Za **úpravu odpadu** je považována každá činnost prováděná před využitím nebo odstraněním odpadů za účelem umožnění nebo usnadnění jejich dopravy, využití, odstranění nebo za účelem snížení jejich objemu, případně snížení jejich nebezpečných vlastností.

Mechanicko - biologickou úpravou odpadu (MBÚ) rozumíme úpravu zejména směsného komunálního odpadu, spočívající v kombinaci fyzikálních a biologických postupů, přičemž účelem fyzikálních postupů je oddělení složek odpadů nevhodných k biologické úpravě za účelem jejich dalšího využití nebo odstranění a cílem biologických postupů je stabilizace biologicky rozložitelných složek odpadu před uložením na skládku nebo jejich dalším využitím. Zařízení k mechanicko-biologické úpravě odpadů nesmějí upravovat nebezpečné odpady.

Využitím odpadu⁷ je činnost, kdy odpad slouží užitečnému účelu tím, že nahradí materiály používané ke konkrétnímu účelu nebo že je k tomuto konkrétnímu účelu upraven.

Materiálovým využitím odpadu rozumíme jakýkoli způsob využití odpadů, kterým je odpad znovu zpracován na výrobky, materiály nebo látky, ať pro původní nebo pro jiné účely jejich použití, kromě zpracování na výrobky, materiály nebo látky, které mají být použity jako palivo.

Energetickým využitím je využití odpadu pro výrobu energie jeho přímým spalováním nebo spoluspalováním s jiným odpadem nebo palivem, pokud je tato energie využita, v souladu s podmínkami dále stanovenými zákonem.

⁷ Výčet způsobů využití odpadu je připojen v podobě přílohy č. 1 k této práci (Zdroj: *Statistická ročenka Životního prostředí České republiky 2008*).

Odstraněním odpadu⁸ je činnost, která není využitím, a to i v případě, že tato činnost má jako druhotný důsledek znovuzískání látek nebo energie.

Skládka odpadů je zařízení zřízené v souladu s jinými právními předpisy provozované ve dvou až třech na sebe bezprostředně navazujících fázích provozu skládky a určené v první fázi provozu skládky k odstraňování odpadů jejich řízeným uložením na nebo pod úrovní terénu, včetně zařízení provozovaného původcem odpadů za účelem odstraňování vlastních odpadů, tzv. vlastní skládky, a zařízení určeného pro skladování odpadů, s výjimkou skladování odpadů podle písmene a), tj. dlouhodobé skladování.

První fází provozu skládky je provozování zařízení k odstraňování odpadů jejich ukládáním na skládku.

Druhou fází provozu skládky je provozování zařízení k případnému využívání odpadů při uzavírání a rekultivaci skládky.

Třetí fází provozu skládky je provozování zařízení určeného k nakládání s odpady za účelem zajištění následné péče o skládku po jejím uzavření.

2.2 Tři základní principy snižování množství odpadu

2.2.1 Předcházení vzniku odpadu

Předcházení vzniku odpadu zahrnuje opatření přijatá předtím, než se látka, materiál nebo výrobek staly odpadem, která omezují množství odpadu, a to i prostřednictvím opětovného použití výrobků nebo prodloužením jejich životnosti, a dále omezují nepříznivé dopady vzniklého odpadu na životní prostředí a lidské zdraví, nebo obsah škodlivých látek v materiálech a výrobcích.

2.2.2 Opětovné použití odpadu

Opětovné použití odpadu zahrnuje postupy, kdy jsou výrobky nebo jejich části, které nejsou odpadem, znovu použity ke stejnému účelu, ke kterému byly původně určeny.

Přípravou k opětovnému použití odpadu rozumíme způsob využití odpadů zahrnující kontrolu, čištění nebo opravu použitých výrobků nebo jejich částí, které se staly odpady, který umožňuje jejich opětovné použití bez dalšího zpracování.

⁸ Výčet způsobů odstranění odpadu je připojen v podobě přílohy č. 2 k této práci (Zdroj: *Statistická ročenka Životního prostředí České republiky 2008*).

2.2.3 Recyklace odpadu

Recyklací odpadu se rozumí jakýkoliv způsob využití, jímž je odpad znovu zpracován na výrobky, materiály nebo látky, ať pro původní nebo pro jiné účely. Zahrnuje přepracování organických materiálů, ale nezahrnuje energetické využití a přepracování na materiály, které mají být použity jako palivo nebo jako zásypový materiál.

2.3 Další relevantní termíny

2.3.1 Odnosná taška

Odnosnou taškou je taška vyrobená z jakéhokoliv materiálu určená prodejcem k odnosu běžného maloobchodního nákupu. Za odnosnou tašku se nepovažuje tenkostěnný polyethylenový sáček ve tvaru tašky určený zejména k balení pečiva a jiných potravin.

2.3.2 Biologicky rozložitelný odpad

Biologicky rozložitelným odpadem je jakýkoli odpad, který podléhá aerobnímu nebo anaerobnímu rozkladu.

Biologicky rozložitelným komunálním odpadem z domácností rozumíme biologicky rozložitelné komunální odpady rostlinného původu stanovené vyhláškou.

Systémem obecního kompostování je systém sběru a shromažďování rostlinných zbytků z údržby zeleně a zahrad na území obce, jejich úprava a následné zpracování na zelený kompost.

Domácím kompostováním je systém sběru a shromažďování rostlinných zbytků z domácností a přilehlých zahrad, jejich úprava a následné zpracování na zelený kompost v místě bydliště občana.

Komunitní kompostování je systém sběru a shromažďování rostlinných zbytků z domácností a přilehlých zahrad, jejich úprava a následné zpracování na zelený kompost v rámci jedné komunity občanů, například sídliště nebo zahrádkářské osady.

Obecní kompostárna je zařízení, v němž probíhá biologická aerobní úprava rostlinných zbytků a které je provozováno v souladu s právními předpisy na ochranu lidského zdraví a životního prostředí.

3. Legislativa

Předmětem této práce je připravovaný nový zákon o odpadech, který má nahradit zákon stávající, tedy zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“). Tento zákon, účinný od data 1. 1. 2002, byl v průběhu let mnohokrát novelizován, nejčastěji pak za účelem transpozice právních předpisů Evropské unie do právního řádu České republiky. Na základě nově stanovených cílů a požadavků Evropské unie na členské státy a rovněž na základě potřeby zefektivnit a zpřehlednit legislativu na poli nakládání s odpady v České republice vyvstala potřeba vytvořit zákon zcela nový, který podpoří společné snahy České republiky a Evropské unie předcházet vzniku odpadů, omezovat jeho množství a podporovat recyklaci a materiálové využití odpadu.

Jak již bylo řečeno výše, zákon o odpadech se nejčastěji novelizoval právě vlivem potřeby přizpůsobit se požadavkům a nařízením Evropské unie. Od původně chystané opětovné dílčí novelizace platného zákona o odpadech, která již prošla připomínkovým řízením⁹ a byla projednávána v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky (dále jen „Poslanecká sněmovna“ nebo „Sněmovna“), bylo nakonec upuštěno a v zájmu přehlednosti právních úprav týkajících se odpadů a nakládání s nimi se Ministerstvo životního prostředí České republiky (dále jen „Ministerstvo životního prostředí“ nebo „MŽP“) rozhodlo navrhnout zcela nový zákon o odpadech. Práce na jeho přípravě byla zčásti hotova právě díky práci na chystané novelizaci, jejímž hlavním důvodem byla transpozice¹⁰ požadavků uvedených ve Směrnici Rady č. 2006/66/ES o odpadech ve znění pozdějších předpisů. Návrh nového zákona o odpadech vychází již z novější směrnice, a to Směrnice Rady č. 98/2008/ES o odpadech ve znění pozdějších předpisů, která je novelizací Směrnice Rady č. 75/442/ES o odpadech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „rámcová směrnice o odpadech“ nebo jen „rámcová směrnice“).

Návrh zákona o odpadech by měl více motivovat k dodržování hierarchie nakládání s odpady, ke snižování množství odstraňovaného odpadu, zejména ukládání odpadu na skládky, a k materiálovému využívání odpadů. Hlavním ekonomickým nástrojem zákona jsou poplatky za jednotlivé druhy nakládání s odpady, jejichž výše a struktura patří k jedné z nejvíce diskutovaných oblastí chystaného zákona.

⁹ Více o připomínkovém řízení viz kapitola 3.2.2 - Legislativní proces.

¹⁰ Implementace, neboli zavedení legislativy Evropské unie do legislativy členského státu, v tomto případě České republiky.

3.1 Legislativa Evropské unie týkající se odpadů

Evropská unie je nucena zabývat se problematikou odpadů velmi intenzivně, neboť na jejím území vzniká každoročně přibližně 1,3 miliardy tun odpadů, přičemž v České republice to v roce 2007 bylo více než 30 miliónů tun odpadů (*Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí ČR 2008*).

Evropská unie vydala již mnoho směrnic upravujících problematiku odpadu. Mezi první z důležitých směrnic patří například směrnice č. 75/442/ES o odpadech z roku 1975. Významný zlom nastal v roce 2005, kdy Evropská unie zaujala k nakládání s odpady zcela nový postoj a Evropská komise v této souvislosti představila *Tematickou strategii o předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci*. Důležitý je právě onen aspekt předcházení vzniku odpadů, kdy se nezabývá pouze odpadem, ale bere v potaz celý životní cyklus výrobku na cestě k jeho opětovnému využití či recyklaci. Skrze novelizovanou rámcovou směrnicí o odpadech tak Evropská unie ukládá svým členským státům vytvořit národní programy na předcházení vzniku odpadů, vytvořit fungující trh pro recyklované materiály a vytvořit pro to vhodné ekonomické nástroje i legislativní prostředí.

V roce 2008 byla schválena rámcová směrnice o odpadech, která musí být do právního řádu České republiky implantována do 12. prosince 2010. Obsaženými požadavky usiluje o stabilizaci produkce odpadu do roku 2012 na úrovni z roku 2008 a následné snižování produkce odpadu. Hlavním cílem rámcové směrnice je zvýšení recyklace komunálního odpadu na 50 % hmotnosti do roku 2020. Všechny členské země by se přitom měly držet základních principů, mezi něž patří princip *znečišťovatel platí*, princip *prevence vzniku odpadu*, princip *odpovědnosti původce odpadu* či *princip soběstačnosti* a *princip blízkosti* při využívání a odstraňování odpadu.

3.2 Legislativní prostředí v České republice

Existence práva je jedním ze základních znaků právního státu, jakým je i Česká republika. Zákonem se řídí i státní orgány a jen skrze zákony lze realizovat veškerou státní moc.

Právní normy na ochranu životního prostředí upravují jak vertikální vztahy mezi státem a jeho občany, mají tedy povahu veřejnoprávní, tak horizontální vztahy mezi občany navzájem, to pak hovoříme o soukromoprávní povaze práva.

3.2.1 Právní řád

Právní řád je souhrn všech právních předpisů ve státě hierarchicky uspořádaných podle právní síly. Nejvýše stojí Ústava a ústavní zákony, níže zákony a zákonná opatření, pak nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a vyhlášky nižších státních orgánů (krajů a obcí).

Aby byl přijat nový platný zákon, je třeba, aby splňoval všechny náležitosti předepsané právním řádem, tedy aby byl vytvořen předepsaným způsobem příslušným státním orgánem, prošel legislativním procesem a byl řádně vyhlášen. Okamžikem vyhlášení je zákon sice platný, ale nikoliv ještě účinný. Účinným se zákon stává až uplynutím 15 denní lhůty,¹¹ není-li tato lhůta stanovena jinak.

3.2.2 Legislativní proces

Legislativním, jinak i zákonodárným procesem rozumíme proces tvorby právních předpisů, přičemž na počátku takového procesu je vždy rozhodnutí o přípravě právního předpisu, tzv. legislativní záměr. Následuje projednání návrhu zákona, schválení a vyhlášení zákona.

Zákonodárnou iniciativu, tedy právo podávat návrh zákona Poslanecké sněmovně, mají pouze tyto orgány:

- poslanec, skupina poslanců,¹²
- Senát Parlamentu České republiky (dále jen „Senát“),
- Úřad vlády České republiky (dále jen „Úřad vlády“ nebo „vláda“),¹³
- zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku.

Parlament České republiky je povinen se takovými návrhy zákona zabývat. Zákon mohou navrhnout i jiné ústavní instituce, ovšem to je možné pouze skrze výše zmíněné subjekty, které disponují onou zákonodárnou iniciativou. Záměrem může být přijetí nového zákona anebo změna, doplnění či zrušení jiných zákonů.

Právními normami, které legislativní proces upravují, jsou zejména Legislativní pravidla vlády, dále pak Ústava České republiky,¹⁴ jednací řád Poslanecké sněmovny České republiky¹⁵ a jednací řád Senátu České republiky.¹⁶

¹¹ Tato lhůta se latinsky nazývá *vacatio legis* a slouží ke studijnímu a organizačnímu zacházení s právním předpisem tak, aby měl každý možnost se dostatečně se zákonem seznámit.

¹² tzv. poslanecká iniciativa

¹³ tzv. vládní návrh zákona

Návrh zákona musí být podle těchto norem podán písemně spolu s důvodovou zprávou, v níž osoba či skupina osob navrhuje zákon (dále jen „navrhovatel“) objasňuje principy a důvody nové právní úpravy. Každý návrh zákona má dvě části:

- a) **obecnou část**, která obsahuje zhodnocení stávajícího právního stavu, vysvětlení nezbytnosti nové právní úpravy, dále uvádí předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované úpravy, a to zejména s ohledem na státní rozpočet, a obsahuje i zhodnocení souladu návrhu zákona s mezinárodními smlouvami podle článku 49 Ústavy a ústavního pořádku České republiky¹⁷ (dále jen „Ústava ČR“);
- b) **zvláštní část** pak obsahuje odůvodnění jednotlivých ustanovení navrhované právní úpravy.

Každý navrhovatel může vzít svůj návrh zákona zpět, nejpozději však do ukončení druhého čtení návrhu zákona v Poslanecké sněmovně (viz níže). Později může být zákon vzat zpět jen se souhlasem Poslanecké sněmovny. V okamžiku, kdy je zákon postoupen Senátu, ho již vzít zpět nelze.

3.2.2.1 Návrh zákona

Je-li navrhovatelem zákona vláda či jednotlivá ministerstva nebo ministři, řídí se Legislativními pravidly vlády, která přispívají k jednotnosti postupu jednotlivých ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při přípravě právních předpisů.

Pokud není navrhovatelem zákona vláda, jde návrh zákona rovnou do Parlamentu České republiky, ovšem i tak má vláda podle § 44 odstavce 1 a 2 Ústavy ČR právo vyjádřit se ke všem návrhům zákonů. Nevyjádří-li se do 30 dnů od doby, kdy jí byl návrh zákona doručen, má se za to, že se vyjádřila kladně.

Ten orgán státní správy, který návrh zákona podává, pověří příslušný resort, aby vypracoval věcný záměr zákona. Ten je pak zaslán v rámci připomínkového řízení na legislativními pravidly vlády taxativně daná připomínková místa. Těmi jsou:

- jednotlivá ministerstva,
- jiné ústřední orgány státní správy, dále Česká národní banka, Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, Úřad pro zastupování státu ve

¹⁴ ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění dalších ústavních zákonů

¹⁵ zákon č. 90/1995 Sb., ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění dalších ústavních zákonů

věcech majetkových, Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace, Úřad pro ochranu osobních údajů a zmocněnec pro lidská práva, pokud se jich, respektive jejich působnosti věcný záměr týká,

- kraje a hlavní město Praha a sdružení obcí s celostátní působností, pokud věcný záměr týká samostatné nebo přenesené působnosti krajů, hlavního města Prahy nebo obcí,
- Kancelář prezidenta republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu, Nejvyšší kontrolní úřad, pokud se jich jako organizačních složek státu, nebo jejich působnosti, anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, věcný záměr týká,
- Ústavní soud, Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud, pokud se jich jako organizačních složek státu, nebo jejich působnosti, anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, věcný záměr týká,
- Družstevní asociace České republiky, pokud se věcný záměr týká družstevnictví a Hospodářská komora České republiky, pokud se věcný záměr týká právní regulace podnikání,
- odborové organizace a organizace zaměstnatelů, pokud se věcný záměr týká důležitých zájmů pracujících, zejména hospodářských, výrobních, pracovních, mzdových, kulturních a sociálních podmínek (§ 320 odst. 1 zákona č. 65/1965 Sb. zákoník práce ve znění pozdějších předpisů) a připomínkovým místům stanoveným mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána,
- odbor kompatibility Úřadu vlády.¹⁸

Navrhovatel může zaslat věcný záměr i na další připomínková místa, jimiž může být například profesní sdružení, zájmová skupina podnikatelů či spotřebitelů. Lhůta pro podání připomínek je 15 dnů, není-li stanoveno jinak. Celé připomínkové řízení probíhá prostřednictvím elektronické knihovny Úřadu vlády.

S připomínkovými místy je navrhovatel zákona povinen projednat ty připomínky, které se staly předmětem sporu. Ostatní připomínky může projednávat jen pokud to považuje za potřebné.

¹⁸ Odbor kompatibility posuzuje věcný záměr z hlediska jeho slučitelnosti s právem Evropské unie. Za plnou slučitelnost a správnost údajů však odpovídá orgán, který záměr vypracoval.

Je-li věcný záměr schválen i se všemi změnami plynoucími z připomínkového řízení, vypracuje příslušné ministerstvo paragrafové znění návrhu zákona a opatří ho důvodovou zprávou.

Návrh zákona, tentokrát již v paragrafovém znění, projde opět připomínkovým řízením, jak vnitřním, ve vládě, tak vnějším, s ostatními připomínkovými místy. Schválí-li vláda takto upravené znění zákona, stává se vládním návrhem zákona, pod nějž se podepisuje předseda vlády a postupuje tento návrh zákona do Parlamentu České republiky.

3.2.2.2 Jednání o návrhu zákona v Poslanecké sněmovně

Návrh zákona je nejprve postoupen Poslanecké sněmovně. Zde se návrh zákona předkládá předsedovi Poslanecké sněmovny, který jej postoupí organizačnímu výboru a rozešle ho i všem poslancům a poslaneckým klubům. Veškeré návrhy zákonů jsou projednávány v tzv. trojím čtení.

V prvním čtení návrhu zákona se koná obecná rozprava, po níž se Poslanecká sněmovna může usnést, že návrh zákona vrátí k dopracování, nebo návrh zákona zamítne anebo ho přikáže k projednání příslušnému výboru či několika výborům. V případě poslední varianty postupuje návrh zákona do druhého čtení.

Ve druhém čtení předloží výbor či výbory Poslanecké sněmovně své usnesení s doporučením, zda má být návrh zákona schválen či nikoliv, případně formuluje vlastní změny či doplňky návrhu. V následné obecné rozpravě se může Poslanecká sněmovna usnést, že vrátí návrh zákona výboru k novému projednání nebo návrh zákona zamítne. Pokud nezvolí ani jednu z těchto dvou variant, koná se podrobná rozprava, během níž se předkládají pozměňovací či jiné návrhy. Následně může Poslanecká sněmovna vrátit návrh zákona výboru k novému projednání nebo návrh zákona zamítnout. V opačném případě návrh zákona schválí a postoupí ho do třetího čtení.

Ve třetím čtení návrhu zákona se koná rozprava, ve které se navrhuje pouze opravy legislativně-technických chyb či lze navrhnout opakování druhého čtení. Na závěr třetího čtení se hlasuje o pozměňovacích a jiných návrzích k návrhu zákona. Následně se Poslanecká sněmovna usnese, zda s návrhem vysloví či nevysloví souhlas. Pokud souhlasí, zašle jej předseda Poslanecké sněmovny ke schválení Senátu.

3.2.2.3 Jednání o návrhu zákona v Senátu

Na projednání a usnesení o návrhu zákona má Senát lhůtu 30 dní. Návrh zákona je přijat, jestliže:

- Senát návrh zákona schválí,
- Senát se k návrhu zákona neusnese do 30 dnů od jeho postoupení,
- Senát vyjádří vůli nezabývat se tímto návrhem.

V těchto případech je zákon postoupen předsedou Senátu k podpisu prezidentu republiky.

Pokud Senát návrh zákona zamítne, vrací se tento návrh zpět do Poslanecké sněmovny, stejně jako v případě, že jej Senát vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy. Ke schválení návrhu zákona s pozměňovacími návrhy Senátu postačí souhlas prosté většiny poslanců. Pokud se však o návrhu hlasuje v původním znění, je pro přijetí zákona, respektive přehlasování Senátu, potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců. Je-li zákon schválen, už se navrací do Senátu a je předsedou Poslanecké sněmovny postoupen přímo prezidentu republiky.

3.2.2.4 Postoupení zákona prezidentu republiky

Pokud prezident republiky zákon podepíše, byl přijat. Nepodepíše-li, má lhůtu 15 dnů na to, aby zákon s odůvodněním svého rozhodnutí vrátil předsedovi Poslanecké sněmovny, který jej předloží Poslanecké sněmovně. Ta může prezidentovo veto přehlasovat nadpoloviční většinou a zákon vyhlásit. V opačném případě nebude zákon přijat.

3.2.2.5 Vyhlášení zákona

Právní předpisy nabývají platnosti dnem jejich vyhlášení ve Sbírce zákonů. Pokud není stanovena účinnost později, nabývají právní předpisy účinnosti 15. dnem po vyhlášení. Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze výjimečně stanovit dřívější účinnost, nejdříve však dnem vyhlášení.

3.3 Návrh zákona o odpadech v legislativním procesu

Návrh zákona o odpadech je vládním návrhem zákona, konkrétně návrhem Ministerstva životního prostředí České republiky. Návrh zákona již prošel připomínkovým řízením a sporné body byly diskutovány s příslušnými připomínkovými místy.

V současné situaci, kdy v čele České republiky stojí pouze prozatímní vláda, která nás má dovést k předčasným volbám na podzim tohoto roku, tedy roku 2009, se Ministerstvo životního prostředí rozhodlo návrh zákona z procesu schvalování stáhnout a věnovat se dopracovávání připomínek. Důvodem je, jak uvedl šéf poradců ministra životního prostředí Daniel Vondrouš, že do podzimu tohoto roku by se nepodařilo návrh zákona schválit a jakýkoliv posun směrem ke schválení by byl zmařen s nástupem nové vlády, neboť v ten okamžik jsou všechny neschválené návrhy zákonů „smeteny ze stolu“ a je potřeba o nich začít jednat znovu od začátku. Bude-li návrh zákona předložen budoucí vládě včas, stihne transpozice nařízení plynoucích z rámcové směrnice proběhnout do data 12. 12. 2010, přičemž Ministerstvo životního prostředí směřuje spíše k datu platnosti zákona, které by mělo být 1. 1. 2011.

3.4 Ministerstvo životního prostředí České republiky

Ministerstvo životního prostředí¹⁹ se stalo ústředním orgánem státní správy a orgánem vrchního dozoru v oblasti životního prostředí ke dni 1. 1. 1990. Od té doby vykonává správu nejen nad hospodařením s odpady, ale mimo jiné též nad ochranou ovzduší, přírody a krajiny, přirozené akumulace vod, vodních zdrojů a ochranou jakosti podzemních a povrchových vod, vykonává státní geologickou službu a státní ekologickou politiku, posuzuje vlivy jednotlivých činností a jejich důsledků na životní prostředí a spravuje i myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích České republiky.

3.4.1 Dohled nad dodržováním povinností plynoucích ze zákona a příslušné sankce

Hlavním pověřeným orgánem odpovědným za implementaci právních předpisů Evropské unie do právního řádu České republiky je právě Ministerstvo životního prostředí, které je též ústředním orgánem výkonu státní správy na tomto úseku a dohlíží na plnění povinností vyplývajících z nového zákona o odpadech. O tento dohled se dělí, zejména formou ukládání pokut, s příslušnými obecními a krajskými úřady a s českou inspekcí životního prostředí.

Fyzickým osobám může být nově udělena pokuta od 50 tisíc Kč až do výše 1 milionu Kč, a to tehdy, když:

¹⁹ Plné kompetence, působnost a postavení Ministerstva životního prostředí ČR plynou ze zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky ve znění pozdějších předpisů. Jinak je tento zákon znám též jako „kompetenční zákon“.

- odkládají komunální odpad z domácností na místech k tomu neurčených nebo neshromažďuje odděleně, netřídí nebo nepředává komunální odpad k využití a odstranění podle systému stanoveného obcí,
- používají kaly²⁰ v rozporu s podmínkami stanovenými v § 37 chystaného nového zákona o odpadech,
- odkládají odpadní výrobek²¹ mimo místa k tomu určená.

Nově se přestupku dopustí i řidič přepravující odpad, aniž by měl u sebe doklady vypovídající o druhu přepravovaného odpadu a účelu přepravy, anebo řidič, který převzal vozidlo bez označení.

Právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám může být podle zákona uložena pokuta ve výši od 1 do 50 miliónů Kč

Celkově by se přestupky měly novým zákonem o odpadech stát přesnější, přehlednější a vymahatelnější.

3.4.2 Informační systémy

K získání informací o odpadovém hospodářství slouží Informační systém odpadového hospodářství (ISOH).²² V letech 1994 až 2006 zpracovával tyto informace pro Ministerstvo životního prostředí Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, od roku 2007 je zpracovává Česká informační agentura pro životní prostředí (CENIA).

²⁰ Kalem se podle § 36 nového zákona o odpadech rozumí kal z čistíren odpadních vod a kal ze septiků a jiných podobný zařízení.

²¹ Podle § 55 zákona o odpadech je odpadním výrobkem vybraný výrobek, který se stal odpadem.

²² On-line katalog k informacím od roku 2002 je přístupný z [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFURMQON](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFURMQON) (naposledy přístupné dne 31. 5. 2009).

4. Operační program životního prostředí

Operační program životního prostředí (jinak také „OPŽP“) je důsledkem evropské politiky hospodářské a sociální soudružnosti (jinak také „HSS“), skrze níž usiluje Evropská unie o sjednocení životní a ekonomické úrovně napříč členskými státy. A jelikož Česká republika je členským státem Evropské unie (od května roku 2004), může čerpat finanční dotace z evropských fondů, které jsou hlavním nástrojem výše zmíněné politiky. V České republice je centrálním koordinátorem pro čerpání dotací Ministerstvo pro místní rozvoj, které proto zřídilo Národní orgán pro koordinaci (jinak také „NOK“).

Hlavní evropské fondy jsou tři – *Strukturální fondy*, sem spadá Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond, a *Fond soudružnosti*. Těchto fondů může Česká republika využívat ke splnění cílů stanovených rámcovou směrnicí o odpadech implementovaných do návrhu nového zákona o odpadech, a to skrze Operační program životního prostředí, který k tomuto účelu zřídilo Ministerstvo životního prostředí ČR spolu se Státním fondem životního prostředí v kooperaci právě s Evropskou unií. Každá členská země si s Evropskou unií může vyjednat i více operačních programů. V České republice jich pro období 2007 – 2013 běží celkem 26.²³

Operační program životního prostředí se dělí na prioritní osy, které konkrétněji vymezují, na co mohou být dotace použity. Operační program životního prostředí poskytuje podporu projektů v 7 oblastech - prioritních osách 1-7. Nakládání s odpady se týká *Prioritní osy 4 – Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží*, která má na OPŽP druhý nejvyšší podíl – 15,8 %.

S žádostí o podporu se mohou případné subjekty obracet na řídicí orgány, kterými jsou příslušná ministerstva. Ty vyhlášují časově omezené výzvy pro předkládání projektů pro jednotlivé prioritní osy. Pro Prioritní osu 4 byly otevřeny zatím dvě výzvy – První výzva (září 2007) a Pátá výzva (srpen – říjen 2008). Do současné doby proběhlo celkem 10 výzev pro různé Prioritní osy. Další výzva pro Prioritní osu 4 by měla proběhnout od srpna letošního roku, tj. roku 2009, do února roku 2010. Nutno podotknout, že pro samotný příjem žádostí je vyhrazeno jen určité časové období v závislosti na celkové délce trvání výzvy. Pak následuje projednání a případné schválení žádosti řídicím výborem OPŽP, který posuzuje přijatelnost a hodnotí doručené žádosti. Na základě jejího doporučení je rozhodnuto o schválení či

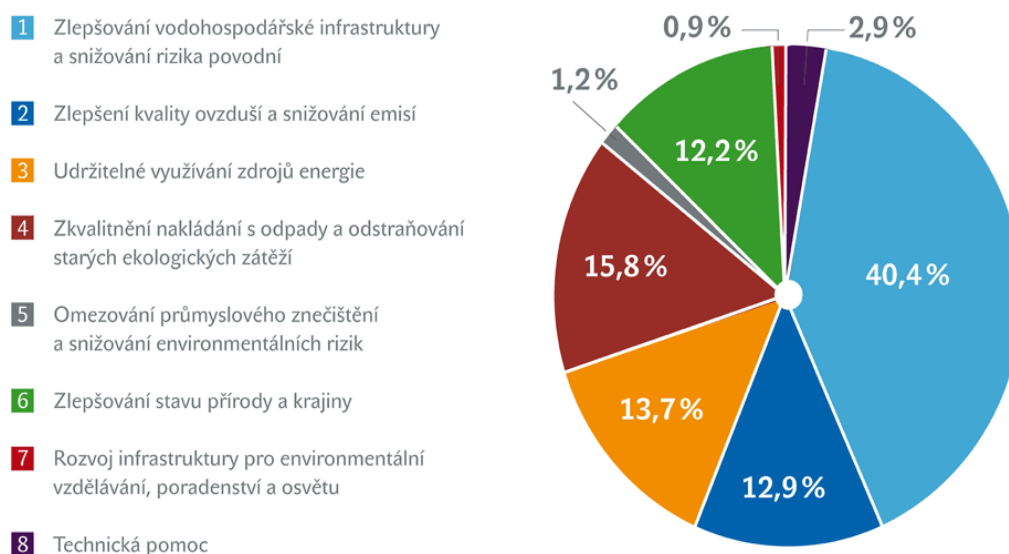
²³ Podrobnější informace jsou k nalezení na www.strukturalni-fondy.cz (naposledy přístupné dne 1.6. 2009).

zamítnutí projektu a jsou vydány závěrečné dokumenty – Registrační listy a Rozhodnutí ministra o dotaci.

Doposud, tj. během zatím dvou výzev věnovaných Prioritní ose 4, bylo z fondů Evropské unie uvolněno téměř 470 miliard korun, k čemuž přispěl Státní fond životního prostředí a Státní rozpočet ČR částkou dalších téměř 60 miliard korun.²⁴

Graf č. 1 Podíl jednotlivých oblastí na dotacích z OPŽP

PODÍL JEDNOTLIVÝCH PRIORITNÍCH OS V OPŽP

Zdroj: OPŽP (naposledy přístupné z internetové adresy www.opzp.cz dne 31. 5. 2009)

Důležitou roli zde hraje čas. Dotace z fondu lze čerpat jen do roku 2013 (program trvá od roku 2007 do roku 2013) a než je možné o ně požádat, je třeba zpracovat příslušný projekt, který musí zdárně projít schvalovacím procesem. Poté je možné začít se samotnými pracemi na projektu, které ovšem musí být dokončeny a vyúčtovány do konce roku 2013. Pokud tedy bude následující výzva pro Prioritní osu 4 uzavřena v únoru roku 2010, zbývají jen necelé tři roky na dokončení realizace projektu. To jistě není dlouhá doba pro projekty, které by měly České republice pomoci splnit vysoké limity na snížení skládkování a materiálního využití odpadů.

²⁴ Přesné částky doposud čerpané v rámci Prioritní osy 4 jsou 469 644 307 Kč z evropských fondů a 59 948 351 Kč ze Státního rozpočtu ČR a Státního fondu životního prostředí. Celkem pro všech 7 Prioritních os bylo uvolněno téměř 1,5 miliardy Kč z evropských fondů a 130 miliard Kč ze Státního rozpočtu a Státního fondu životního prostředí (Zdroj: OPŽP).

Příkladem schválené žádosti²⁵ o dotaci z OPŽP (Prioritní osa 4) může být dnes již dokončené zkvalitnění nakládání s odpady v mikroregionu Tábořsko. Cílem projektu byla hustší síť sběrných míst. Původní množství nádob a kontejnerů bylo navýšeno o 16,5 %, což by mělo přispět k navýšení množství separovaného odpadu o 244 tun za rok. Náklady na tento program činily celkem 1 335 650 Kč, z toho bylo k dotaci uznáno 90 % nákladů, na nichž se z 85 % podílely dotace z Fondu soudružnosti a z 5 % Státní fond životního prostředí. Projekty vhodnými ke schválení může být též žádost o dotace k rekultivaci skládek či vybudování sběrného dvora a podobně.

Jednotlivé výzvy obsahují podrobné instrukce k podání žádosti o dotaci z OPŽP a též podmínky, které musí žadatel splnit, aby byl projekt schválen. Podrobnější informace lze získat na internetových stránkách věnovaných OPŽP.²⁶

²⁵ Více informací o úspěšných projektech lze získat na internetové adrese věnované OPŽP <http://www.opzp.cz/sekce/305/realizovane-projekty/> (naposledy přístupné dne 3. 6. 2009).

²⁶ www.opzp.cz

5. Plánování odpadového hospodářství

Plány stanovené ve stávajícím Plánu odpadového hospodářství České republiky (dále jen „POH ČR“ nebo jen „POH“) neplníme. Toto tvrzení se týká zejména oblasti produkce komunálních odpadů, která je trvale problematická. Nedá se říci ani že trvale roste, ale ani že klesá. Spíše v jednotlivých letech osciluje kolem přibližné hodnoty 4 miliónů tun.²⁷ MŽP ovšem předpokládá, že v následujících letech bude docházet spíše k nárůstu komunálního odpadu, pokud nebudou přijata potřebná opatření k jeho snížení. Do roku 2020 by mohlo podle odhadů jít až o 14 % nárůst. V POH ČR je nastaven cíl na 50 % zvýšení materiálového využití komunálních odpadů do roku 2010 oproti roku 2000, což se dnes už jeví jako cíl nesplnitelný. Přes 70 % komunálních odpadů je ukládáno na skládky a jen necelých 20 % komunálních odpadů je materiálově využíváno (*Zdroj: MŽP, údaje pro rok 2007*).

Neudržitelnou situaci na poli nakládání s komunálními odpady nevyvrací ani hodnotící zpráva,²⁸ kterou zpracovává MŽP k vyhodnocení plnění cílů stanovených v POH ČR. Většina nastavených cílů je sice ohodnocena jako „plněno bez výhrad“ nebo nejhůře „plněno s výhradami“, což se může na první pohled jevit jako uspokojivé, ovšem problém je zejména v tom, že cíle jsou nastavené příliš obecně a často s absencí konkrétního termínu pro splnění či sankce v případě neplnění. Zato cíle nastavené Evropskou unií, které k nám nyní přicházejí s rámcovou směrnicí o odpadech a které vyvolaly onu potřebu zcela nového zákona o odpadech, jsou nastavené přesněji a směřují i k určitým termínům splnění, které, jak se zdá, budeme plnit jen s obtížemi. Už do roku 2010 by například Česká republika měla navýšit kapacity na zpracování směsného komunálního odpadu o 600 tisíc tun a do roku 2013 o dalších 400 tisíc tun. Takové navýšení kapacity není za jediný rok možné. Žádné zařízení na zpracování odpadů, nelze v takové lhůtě postavit. Česká republika tedy směřuje spíše k roku 2013, a ani tak není možné říci, zda se jí do dané lhůty podaří dostát svým povinnostem.

5.1 Plán odpadového hospodářství České republiky

Aktuální Plán odpadového hospodářství České republiky je publikován ve sbírce zákonů jako nařízení vlády č. 197/2003 o Plánu odpadového hospodářství České republiky ve

²⁷ Konkrétní čísla jsou k nalezení ve *Statistické ročence životního prostředí České republiky 2008*.

²⁸ K dispozici jsem měla pouze hodnotící zprávu pro roky 2005-2006. Viz seznam použité literatury.

znění pozdějších předpisů.²⁹ Na účinnosti toto nařízení nabylo dne 1. července 2003, a jelikož je jeho platnost stanovena na 10 let, tak posledním dnem účinnosti by měl být 30. červen 2013. V souvislosti se schválením rámcové směrnice o odpadech, a tedy rovněž i v souvislosti s chystaným novým zákonem o odpadech, bude však nutné POH předčasně změnit tak, aby odpovídal nově nastaveným cílům. Změněn může být dvěma způsoby, a to buď jen částečnou novelizací v podstatných bodech, anebo zcela přepracován tak, že předčasně vznikne zcela nový POH ČR. O konkrétním způsobu změny bude ještě Ministerstvo životního prostředí jednat, ovšem změna jako taková je v současné situaci nevyhnutelná.

5.1.1 Struktura POH ČR

Vedle zákona o odpadech se na konečné podobě POH ČR podílí i zákon o obalech,³⁰ vyhláška Ministerstva životního prostředí o podrobnostech nakládání s odpady³¹ i platné směrnice Evropských společenství.³² POH ČR slouží i jako podklad pro tvorbu POH krajů a dělí se na čtyři části – úvodní, hodnotící, závaznou a směrnou.

Úvodní část POH ČR obsahuje elementární informace o působnosti, platnosti a struktuře POH ČR, dále o struktuře hospodářství České republiky a vývoji plánování v této oblasti.

Vyhodnocení stavu odpadového hospodářství České republiky hodnotí nakládání s odpady na území České republiky i v porovnání s ostatními státy Evropské unie. Obsahuje rovněž přehled klíčových problémů odpadového hospodářství České republiky.³³

Závazná část je součástí právního řádu České republiky. Zabývá se předcházením vzniku odpadů, jejich využíváním a bezpečným odstraňováním. Stanoví zásady, cíle a opatření k omezení množství odpadů a jejich nebezpečných vlastností.

Třemi klíčovými cíly stanovenými v současném POH ČR jsou:

- zvýšení materiálového využití komunálního odpadu na 50 % do roku 2010 oproti roku 2000,
- zajištění lepších recyklačních služeb pro domy a byty,

²⁹ Kompletní POH ČR je přístupný v elektronické podobě z internetových stránek MŽP ČR (www.mzp.cz).

³⁰ zákon č. 477/2001 Sb., o obalech ve znění pozdějších předpisů

³¹ vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady ve znění pozdějších předpisů

³² Jednotlivé dokumenty lze dohledat přes odkaz na internetových stránkách MŽP nebo na <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm> (naposledy přístupné dne 10. 6. 2009).

³³ Podrobný přehled klíčových problémů odpadového hospodářství České republiky je uveden v příloze č. 3 k této práci.

- zamítnutí financování spaloven komunálního odpadu ze státního rozpočtu.

Směrná část obsahuje přehled nástrojů sloužících k dosažení stanovených cílů, navrhuje potřebné změny, uvádí indikátory sloužící ke sledování změn v odpadovém hospodářství a zabývá se i připravovanými směrnici Evropských společenství.

5.1.2 Historie plánování odpadového hospodářství České republiky

V roce 1991 byl přijat první zákon o odpadech.³⁴ Od roku 1995 byl projednáván Plán odpadového hospodářství ČR, který vycházel z POH okresů. Druhý zákon o odpadech³⁵ byl přijat roku 1998 a již zahrnoval i povinnost sestavit POH ČR. Byla to mimo jiné i podmínka, pokud chtěla Česká republika usilovat o přijetí do Evropské unie. O rok později byla rozpracována Koncepce odpadového hospodářství pro celou Českou republiku i pro jednotlivé kraje, z nichž měl později vycházet POH ČR. Na konkrétním návrhu POH ČR se začalo pracovat až roku 2001, kdy byl také vydán třetí, prozatím stále platný, zákon o odpadech.³⁶ K projednání vládě byl návrh předán na konci roku 2002. A jak již bylo uvedeno výše, dnešní POH ČR nabyli účinnosti 1. července 2003 jako nařízení vlády číslo 197/2003 Sb. o Plánu odpadového hospodářství České republiky.

5.1.3 Nástroje prosazování plnění POH ČR

Hlavní nástroje POH ČR jsou dvojího druhu – normativní a ekonomické.

Normativními nástroji jsou veškeré právní předpisy a normy České republiky i předpisy Evropského společenství týkající se odpadů. Patří sem i Implementační plány, které stanovují jednotlivé kroky při prosazování těchto předpisů a norem, dosahování cílů a přidělení povinností.

Ekonomickými nástroji jsou zejména poplatky, a to poplatky za ukládání odpadů na skládky, povinnost provozovatele skládky vytvářet finanční rezervu na kultivaci, platby za komunální odpady, pokuty za správní delikty na tomto poli a daňové úlevy.

Vedle těchto dvou hlavních nástrojů samozřejmě existují i další nástroje, které je důležité nastavit tak, aby původci odpadů či provozovatelé skládek a jiných zařízení byli motivováni ke snižování množství odpadu, jeho recyklaci či k šetrnějšímu a bezpečnějšímu zacházení s odpadem. Patří sem nástroje administrativní, informační a dobrovolné.

³⁴ zákon č. 238/1991 Sb., o odpadech ve znění pozdějších předpisů

³⁵ zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech ve znění pozdějších předpisů

³⁶ zákon č. 185/2001 Sb., zákon o odpadech ve znění pozdějších předpisů

Administrativními nástroji není jen fungování veřejné správy, ale též odborné vzdělávání příslušných osob, osvěta, preference recyklovaných materiálů při zadávání státních zakázek nebo realizace pilotních projektů, jimiž se mohou původci odpadu inspirovat k realizaci vlastních programů pro předcházení vzniku odpadu, jeho recyklaci a materiálovému využití.

Informačními nástroji jsou především nejrůznější informační systémy, skrze něž mohou být zveřejňovány hodnotící zprávy, projednávané projekty, činnost jednotlivých ministerstev, nejrůznější databáze, vzory projektů a žádostí apod.. Příkladem mohou být jednotlivé integrované systémy³⁷ fungující v České republice.

A v neposlední řadě jsou tu i tzv. **dobrovolné nástroje**, u nichž je potřeba zmínit zejména dobrovolné dohody, které uzavírají původci odpadů, nejčastěji státní orgány, se soukromými firmami za účelem efektivního plnění povinností plynoucích z evropských směrnic.

5.2 Program pro předcházení vzniku odpadů

Evropská unie v rámcové směrnici o odpadech předpokládá, že si každý členský stát zpracuje program nebo programy pro předcházení vzniku odpadů, které budou obsahovat konkrétní opatření a cíle k předcházení vzniku odpadů. Obdobnou funkci plní v České republice právě POH ČR, který zpracovává Ministerstvo životního prostředí. Dílčí plány odpadového hospodářství si podle téhož zákona zpracovávají i kraje v samostatné působnosti a původci odpadů.³⁸

V rámci chystaného nového zákona o odpadech je navrhována změna, kdy by se programy pro předcházení vzniku odpadů nově staly součástí POH ČR. Ten by se tak rozšířil o nové cíle vycházející z rámcové směrnice. Jednalo by se zejména o cíle související s hierarchií pro nakládání s odpady a podporou energetického využití odpadů. Tím by se minimalizovala administrativní i finanční zátěž, která jinak vzroste v případě, že by tvorba těchto programů i POH ČR probíhala odděleně. Přesto bude nutné finanční výdaje navýšit o platby za zpracování jednotlivých programů specializovanými agenturami. Ze všech možných je ovšem varianta počítající se začleněním programů pro předcházení odpadů do POH ČR

³⁷ Názorný přehled integrovaných systémů je dostupný na [http://zeus.cenia.cz/cms/\\$pid/PZPRJFR1102E](http://zeus.cenia.cz/cms/$pid/PZPRJFR1102E) (naposledy přístupné dne 12. 6. 2009).

³⁸ Za takového původce odpadů je podle zákona považován původce odpadů, který ročně produkuje více než 10 tun nebezpečného odpadu nebo více než 1 000 tun ostatních odpadů. V České republice je podle Ministerstva životního prostředí v současné době 7 177 takových původců odpadů (Zdroj: MŽP).

finančně, časově i organizačně nejméně náročná. Nutně by však musel být přijat zcela nový POH, a to jak na úrovni celé České republiky, tak na úrovni krajů i dotčených původců odpadů.

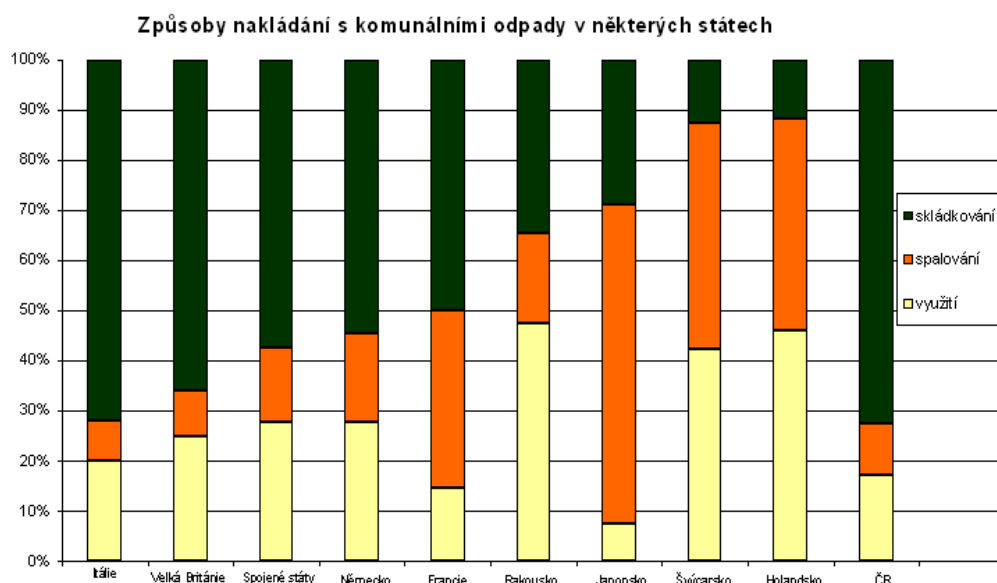
5.3 Ukládání odpadů na skládky

Podle hodnotící zprávy roste i nadále procentuální podíl odpadů ukládaných na skládky. Tato oblast je vedle nárůstu množství komunálních odpadů jednou z nejproblematičtějších. V POH ČR stanovený cíl snížit hmotnostní podíl odpadů ukládaných na skládky o 20 % do roku 2010 oproti roku 2000 s výhledem na další snižování se ukázal být v tomto termínu nesplnitelný. Stejně tak nedošlo k naplnění cíle týkajícího se biologicky rozložitelných odpadů (nebo také „BRKO“), který byl nastaven na snížení maximálního množství tohoto odpadu ukládaného na skládky tak, aby podíl této složky tvořil v roce 2010 maximálně 75 %, v roce 2013 nejvýše 50 % a v roce 2020 nejvýše 35 % hmotnosti z celkového množství BRKO v roce 1995.³⁹ Ten sice momentálně tvoří pouze kolem 40 % hmotnosti komunálního odpadu, ale stejných 40 % tvořil i v roce 1995, kdy byla celková produkce komunálního odpadu nižší, než například v roce 2007. Na skládky je stále ukládáno přes 70 % komunálního odpadu a podíl BRKO ukládaného na skládky se tedy dlouhodobě pohybuje kolem 40 %.

Hlavní příčinu tohoto stavu vidí nejen Ministerstvo životního prostředí zejména v nízkých poplatcích za ukládání odpadu na skládky a tudíž v nedostatečné motivaci využívat alternativní způsoby nakládání s odpadem jako je recyklace či materiálové využití odpadu.

³⁹ V roce 1995 bylo v České republice vyprodukováno 3,4 mil. tun tuhých komunálních odpadů, z toho přibližně 41 % tvořil BRKO (Zdroj: ISOH).

Graf č. 2 Porovnání způsobu nakládání s odpadem v ČR s vybranými státy

Zdroj: MŽP ČR, grafické přílohy k POH ČR, 2005

Vysoký podíl skládkování znamená obrovské plýtvání s cennými surovinami, které by mohly být recyklovány a materiálově využity. I požadavek na snížení množství biologicky rozložitelného odpadu na skládky má své opodstatnění. Nejenže takový odpad na skládkách tlí a je podstatnou příčinou zápachu, ale zároveň vzniká tzv. skládkový plyn, z velké části tvořen skleníkovými plyny - oxidem uhličitým a metanem, které se významně podílejí na globálních změnách podnebí. Jelikož tento druh odpadu tvoří až 40 % komunálního odpadu, znamená jeho vytrídění podstatné snížení množství odpadu ukládaného na skládky.

5.4 Spalování odpadů versus energetické využití odpadů

Spalování odpadu je považováno za využívání odpadu, neboť splňuje evropské standardy energetické účinnosti. Spalovny splňující tyto standardy dávají přednost označení *zařízení pro energetické využití odpadu*. Přesto se objevují návrhy, aby spalování odpadů bylo klasifikováno spíše jako odstraňování odpadu, přičemž se poukazuje na řadu negativ spalování, respektive energetického využívání odpadu.

V současné verzi POH ČR je řečeno, že stát nebude podporovat výstavbu žádných dalších spaloven ze státních prostředků, a to zejména proto, že spalovny působí proti motivaci

ke zvyšování recyklace⁴⁰ a dalšího materiálového využití odpadu. Vzhledem k požadavkům Evropské unie a pomalému nárůstu recyklace se však navýšení spalovacích kapacit stane jednou z možných variant, jak vyhovět nárokům na snižování skládkování a zvyšování využívání odpadu. Respektive se touto „alternativou“ stanou zařízení na energetické využití odpadu či zařízení na mechanicko-biologickou úpravu odpadu (jinak také MBÚ). Aby to však bylo možné, bude potřeba změnit stávající POH ČR. Prozatím ustoupilo Ministerstvo životního prostředí od zpoplatnění spalování či raději energetického využívání odpadu, které původně samo navrhovalo.

Spalování odpadů představuje rychlé řešení problémů s nadměrným skládkováním, je však hrozbou pro cíle stanovené na samém vrcholu hierarchie nakládání s odpady, tedy pro předcházení vzniku odpadů a recyklaci.

V následujících dvou tabulkách můžeme pozorovat, jakým způsobem bylo naloženo s jakým množstvím odpadu v roce 2006 a 2007.

Tabulka č. 1 *Způsoby nakládání s odpady v roce 2006*

⁴⁰ V POH ČR je uveden cíl na zvýšení využití odpadů s upřednostněním recyklace na 55 % všech vznikajících odpadů do roku 2012 (Zdroj: POH ČR).

Ukazatel	Celkem <i>Total</i>	v tom odpady <i>Waste</i>		Indicator
		nebezpečné <i>Hazardous</i>	ostatní <i>Non-hazardous</i>	
t				
Nakládání s odpady celkem	27 434 283	1 461 726	25 972 557	Waste management, total
v tom:				Waste generated:
produkce podniků	21 263 769	1 290 145	19 973 624	by enterprises in 2006
produkce obcí	3 362 526	16 893	3 345 633	Municipal waste in 2006
odebrané ze skladu	2 637 317	153 648	2 483 669	Waste taken from store
dovezené ze zahraničí	170 671	1 040	169 631	Import
z toho:				
využívání celkem (R kódy)	6 476 486	367 175	6 109 311	Waste recovery, total (R codes)
v tom:				
R1 využití jako paliva nebo jiným způsobem k výrobě energie	650 144	55 784	594 360	Utilised as fuel or in some other manner to produce energy
R2-R6 recyklace, regenerace	4 266 919	207 887	4 059 032	Recycling, recovery
R7-R11 ostatní způsoby využívání odpadů	448 443	5 964	442 479	Other recovery operations
R12 předúprava odpadů před jejich využitím	1 083 194	97 468	985 726	Treatment of wastes prior to recovery
R13 skladování materiálů před jejich využitím	27 786	72	27 714	Storage of wastes pending any
odstraňování celkem (D kódy)	6 080 375	630 258	5 450 117	Waste disposal, total (D codes)
v tom:				
D1-D5 skládkování a ostatní způsoby ukládání odpadů v úrovni nebo pod úrovní terénu	4 909 423	65 259	4 844 164	Landfilling and other means of depositing wastes on or under the ground
D6-D7 vypouštění do vodních těles	-	-	-	Discharge into water bodies
D8 biologická úprava	278 958	124 979	153 979	Biological treatment
D9 fyzikálně-chemická úprava	678 537	320 831	357 706	Physical-chemical treatment
D10 spalování	69 120	49 169	19 951	Combustion
D13-D14 úprava odpadů před jejich odstraněním	143 109	68 833	74 276	Treatment of wastes prior to disposal
D15 skladování materiálů před jejich odstraněním	1 224	1 183	41	Storage of wastes pending any disposal operations

Zdroj: Statistická ročenka životní prostředí České republiky 2007

Tabulka č. 2 Způsoby nakládání s odpady v roce 2007

Ukazatel	Celkem <i>Total</i>	v tom odpady <i>Waste</i>		Indicator
		nebezpečné <i>Hazardous</i>	ostatní <i>Non-hazardous</i>	
	t			
Nakládání s odpady celkem	28 450 879	1 786 024	26 664 855	Waste management, total
využívání celkem (R kódy)	8 020 966	439 777	7 581 189	Waste recovery, total (R codes)
v tom:				
R1 využití jako paliva nebo jiným způsobem k výrobě energie	648 844	64 942	583 901	Utilised as fuel or in some other manner to produce energy
R2-R6 recyklace, regenerace	5 478 557	254 402	5 224 156	Recycling, recovery
R7-R11 ostatní způsoby využívání odpadů	622 109	7 066	615 043	Other recovery operations
R12 předúprava odpadů před jejich využitím	1 239 259	113 358	1 125 901	Treatment of waste prior to recovery
R13 skladování materiálů před jejich využitím	32 197	9	32 188	Storage of waste pending any use
odstraňování celkem (D kódy)	6 042 677	788 889	5 253 788	Waste disposal, total (D codes)
v tom:				
D1-D5 skládkování a ostatní způsoby ukládání odpadů v úrovni nebo pod úrovní terénu	4 834 376	76 094	4 758 282	Landfilling and other means of depositing waste on or under ground
D6-D7 vypouštění do vodních těles	-	-	-	Discharge into bodies of water
D8 biologická úprava	247 572	175 778	71 794	Biological treatment
D9 fyzikálně-chemická úprava	750 812	428 930	321 882	Physical-chemical treatment
D10 spalování	59 275	47 554	11 721	Combustion
D13-D14 úprava odpadů před jejich odstraněním	132 686	49 762	82 924	Treatment of waste prior to disposal
D15 skladování materiálů před jejich odstraněním	10 196	i.d.	i.d.	Storage of waste pending any disposal operations

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008

Množství odpadu, se kterým bylo nakládáno zůstává přibližně stejné. Ačkoliv je patrný úbytek množství spalovaného odpadu, je třeba si povšimnout úměrného nárůstu skladovaného odpadu, který ještě využit bude. Podíl skládkovaného odpadu zůstává téměř stejný. Podíl recyklace se zvýšil.

V následující tabulce lze porovnat množství odstraňovaného komunálního odpadu v České republice od roku 2003 do roku 2007.

Tabulka č. 3 Odstraňování komunálních odpadů v České republice 2003 - 2007⁴¹

Kód Code	Množství [t] Amount [t]				
	2003	2004	2005	2006	2007 ¹⁾
D1	2 924 458	2 997 185	3 072 660	3 223 479	3 315 486
D2	18 117	4 074	2 080	53	818
D3	-	872	-	9	-
D4	-	-	-	-	0
D5	414	6	-	-	5
D8	132 163	142 377	133 066	9 877	20 394
D9	8 835	6 577	8 211	7 113	6 662
D10	222 928	214 388	1 741	2 132	2 551
D12	212	227	2 254	1 833	427

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008

6. Legislativní změny prosazované oproti stávající právní úpravě

⁴¹ Význam jednotlivých kódů je uveden v příloze č. 2 k této práci.

Na straně jedné stojí stávající zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) a na straně druhé potřeba novelizace tohoto zákona, vyvolaná zejména vlivem evropské direktivy, ale též nutností zpřehlednit, zjednodušit a zefektivnit uplatňování zákona o odpadech a jeho dopadů na občany i životní prostředí. Stávající zákon o odpadech byl novelizován již sedmákrát, a proto se Ministerstvo životního prostředí rozhodlo podat návrh zcela nového zákona, který by měl původní zákon nahradit.

6.1 Proč potřebujeme nový zákon o odpadech?

Mezi hlavní důvody, proč se Ministerstvo životního prostředí rozhodlo předložit návrh nového zákona o odpadech, patří směrnice Evropského parlamentu a Rady ES č. 98/2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic ve znění pozdějších předpisů, publikovaná dne 22. 11. 2008 v Úředním věstníku EU (dále jen „rámcová směrnice o odpadech“ nebo jen „směrnice“). Ta stanovuje lhůtu 12. 12. 2010, do níž mají členské státy přijmout požadavky v ní uvedené a začlenit je do vlastních vnitrostátních právních řádů. Od roku 2020 by pak měla produkce odpadu začít klesat. Do roku 2014 se Evropská unie zavázala navrhnout konkrétní opatření pro předcházení vzniku odpadů.

Mezi další důvody patří rovněž neuspokojivá situace na poli nakládání s odpady na území České republiky, již si je vědomo jak Ministerstvo životního prostředí, tak na ni už od 90. let poukazují mnohé neziskové nestátní organizace. Nejvýznamnějším problémem je neudržitelný nárůst množství odpadů, zejména odpadů komunálních, a převaha skládkování a spalování oproti recyklaci, materiálovému využití a především předcházení vzniku odpadů.

6.2 Ustanovení obsažená v rámcové směrnici o odpadech

Na znění rámcové směrnice o odpadech se shodl Evropský parlament spolu s Radou. Směrnice definuje klíčové pojmy vztahující se k odpadům a zavádí základní požadavky pro nakládání s odpady, které by měly být společné pro všechny členské státy.

Prioritami Evropského společenství je zejména zabránit nepříznivým dopadům na životní prostředí a lidské zdraví vlivem nakládání s odpady, podporovat hierarchii nakládání s odpady, podporovat zásadu „znečišťovatel platí“, a to jak na evropské, tak mezinárodní úrovni, ukládá členským státům povinnost vypracovat plány pro nakládání s odpady a programy pro předcházení vzniku odpadů a v neposlední řadě podporuje spolupráci mezi členskými státy na všech úrovních nakládání s odpady.

Směrnice se také odvolává na rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002 o šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí (dále jen „6. akční program“), které mimo nutnosti recyklace a předcházení vzniku odpadů včetně stanovení cílů, vyzývá i k vytvoření nových či aktualizací stávajících právních předpisů o odpadech a rovněž se věnuje problematice odlišení odpadů od látek a materiálů, které nejsou odpady.

Touto problematikou se zabývá i rámcová směrnice ve svém článku 5 a 6. Nabádá členské státy, aby stanovily konkrétní kritéria pro to, kdy se látka nebo předmět vzniklý při výrobním procesu, jehož prvotním cílem výroba této látky nebo předmětu nebyla, stává vedlejším produktem a ne odpadem. Také se zabývá tím, kdy určité odpady přestávají být odpady. To se týká především, stavebních a demoličních odpadů, některých popílků, kovového odpadu, kameniva, pneumatik, textilu, kompostu, odpadního papíru a skla. Podmínky jsou, že se látka nebo předmět běžně využívají ke konkrétním účelům, existuje pro ně trh nebo poptávka, splňují technické požadavky pro konkrétní účely a vyhovují stávajícím právním předpisům vztahujícím se na výrobky a že jejich využití nepovede k nepříznivým dopadům na životní prostředí nebo lidské zdraví.

Debatu o tom, zda má být spalování odpadu považováno za využití nebo odstranění odpadu, vyřešila směrnice stanovením energetických limitů a kritérii jejich výpočtu.⁴² Veškeré spalování odpadu pak podmínila právě vysokou energetickou účinností tohoto spalování. Podle stanoveného limitu je spalování komunálních odpadů v České republice možné považovat ze energetické využití odpadu.

Směrnice dále klade důraz na opětovné využití odpadu a recyklaci odpadu a ustanovuje v tomto smyslu pětistupňovou hierarchii nakládání s odpady, kde nejvýše stojí prevence vzniku odpadu, následuje opětovné využití odpadu, recyklace a kompostování, energetické využití odpadu a až nakonec ukládání odpadu na skládky. Zaměřuje se na účinné využití zdrojů během celého jejich životního cyklu, náležité označování a zacházení s nebezpečnými odpady, na vhodné zpracování BRO a snižování jeho ukládání na skládky i na vhodné hospodářské nástroje podporující využití odpadu jako zdroje.

6.3 Odpadová pyramida

⁴² Energetická účinnost musí být vyšší nebo rovna 0,65. Postup výpočtu energetické účinnosti lze nalézt v příloze II. k rámcové směrnici o odpadech.

Významným bodem směrnice, a tudíž i chystaného zákona o odpadech, je dodržování závazné pětistupňové hierarchie způsobů nakládání s odpady, neboli tzv. odpadové pyramidy. Na jejím vrcholu stojí prevence vzniku odpadu. Sestupně pak následuje opětovné využití odpadu, recyklace a kompostování, energetické využití odpadu a až na posledním místě pak stojí ukládání odpadu na skládky.

Graf č. 3 *Odpadová pyramida*

Zdroj: Ing. Milan Havel – sdružení Arnika, z prezentace „Předcházej a recykluj“, poskytnuto 6. 5. 2009

Cílem dodržování této hierarchie je zvýšení materiálového využívání odpadů namísto ukládání tohoto odpadu na skládky, k čemuž by měl zákon poskytnout i odpovídající ekonomické nástroje, zejména pak poplatky. Ty by měly být za jednotlivé způsoby odstraňování odpadů postupně navyšovány. Týká se to zejména ukládání odpadu na skládky a rovněž spalování odpadu. Od poplatků za spalování odpadů však Ministerstvo životního prostředí nakonec ustoupilo.

6.4 Poplatky

Jak již bylo řečeno v kapitole o plánování odpadového hospodářství, stávající POH ČR obsahuje cíle na zvýšení využívání odpadů, včetně komunálních, s upřednostněním recyklace na 55 % ze všech vznikajících odpadů do roku 2012 a zvýšení materiálového využití komunálního odpadu na 50 % do roku 2010 oproti roku 2000. To se však splnit nedaří a ve skutečnosti je stále přibližně 70 – 75 % komunálního odpadu ukládáno na skládky a jen kolem 20 % odpadu je materiálově nebo energeticky využíváno. To by se mělo konečně

změnit a vhodným nástrojem, jak toho dosáhnout, by se měly stát vhodně nastavené poplatky. Jejich hlavním účelem je motivovat při nakládání s odpady k materiálovému využití odpadů a k recyklaci. Předně by tyto způsoby zacházení s odpady měly být finančně zvýhodněny oproti spalování a skládkování odpadů.

6.4.1 Nový systém platby poplatků za komunální odpad

V současné době je poplatek za svoz komunálního odpadu paušální, tedy placen za každou osobu ve stejné výši, neohledně na to, kolik odpadu tato osoba vyprodukuje. Nejenže taková výměra poplatku občany nijak nemotivuje k tomu, aby odpad třídili a podporovali tak recyklaci a materiálové využití odpadu, ale stanovená maximální výše 500 Kč za osobu na jeden rok je zároveň nedostatečná a obce z ní nemohou pokrýt veškeré náklady na sběr, svoz a odstranění odpadu.

Ministerstvo životního prostředí se proto rozhodlo strukturu poplatku změnit. Výši poplatku za komunální odpad z domácností by si nově měly stanovovat obce obecně závaznou vyhláškou, přičemž bude tento poplatek složen ze dvou částí, a to z pevné, která bude v maximálním výměru činit 250 Kč na osobu a rok, a pohyblivé, jejíž maximální výměr bude stanoven na 750 Kč na osobu a rok. Pevná část výměru bude koncipována jako daň za služby poskytnuté obcí, zatímco výše pohyblivého výměru se bude odvíjet od množství odpadu, které plátce poplatku vyprodukuje. Zároveň se zruší poplatek daný zákonem o místních poplatcích⁴³ za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Výhodou celého systému podle Ministerstva životního prostředí je, že umožní, aby obce přizpůsobily výši poplatků svým konkrétním podmínkám. Ve většině obcí, mimo těch, kde se již poplatky platí podle vyprodukovaného množství, Ministerstvo životního prostředí předpokládá, že dojde k navýšení pohyblivé části poplatku na 750 Kč, neboť skutečné náklady za svoz komunálního odpadu se v této rovině pohybují. To s sebou může přinést riziko navýšení množství černých skládek a zvýšení nákladů na jejich odstraňování. Zároveň se však očekává výrazný odklon od skládkování, a to až o 15 %, vyšší využívání komunálního odpadu a vyšší motivace ke třídění a snižování občanů vyprodukovaného množství odpadu.

6.4.2 Zvýšení poplatků za odstraňování odpadů

⁴³ Zákon 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů (dostupný z internetové adresy http://i.iinfo.cz/urs-att/p_565-90-108075210413437.htm, naposledy přístupné dne 3. 6. 2009).

Zvýšením poplatků za odstraňování odpadů jsou míněny zejména poplatky za skládkování. Poplatky za spalování se do návrhu zákona, jak již bylo zmíněno výše, neprosadily. Poplatky za odstraňování odpadů se jistě promítnou do nákladů původců odpadů, ale zároveň povedou ke snaze omezovat produkci odpadů a hledání alternativ využití odpadu včetně upřednostňování materiálového využití. Rovněž se zvýšení poplatků za odstraňování odpadů promítne i do nákladů obcí. Jejich náklady by však měly být pokryty maximální možnou výší poplatku za domovní odpad stanovenou navrhovaným zákonem na 1 000 Kč a zároveň by se měly snížit náklady za svoz komunálního odpadu vlivem předpokládaného úbytku jeho množství s odkazem na motivaci k recyklaci a materiálovému využívání odpadu.

6.4.3 Příjemce poplatků za nakládání s odpady

Příjemcem poplatků za nakládání s odpady by nově měl být rovným dílem Státní fond životního prostředí a kraj, oproti stávajícímu stavu, kdy je příjemcem poplatků obec a Státní fond životního prostředí jen v případě ukládání nebezpečného odpadu. Poplatek obci bude zachován tam, kde na katastrálním území dotčené obce leží skládka, bude ovšem omezen.

Tabulka č. 4 Současná podoba příjemců poplatků za nakládání s odpady

Poplatek	Druh odpadu	Příjemce poplatku	Sazba poplatku (Kč/t) v jednotlivých letech	
			2008	2009 a další roky
Základní	KO a OO	Obec*	400	500
Základní	NO	Obec*	1 400	1 700
Rizikový	NO	SFŽP	3 300	4 500

Pozn.: * Obec na jejímž katastrálním území leží skládka, KO = komunální odpad, OO = ostatní odpad, NO = nebezpečný odpad, SFŽP = Státní fond životního prostředí.

Zdroj: MŽP

Tabulka č. 5 Navrhovaná podoba příjemců poplatků za nakládání s odpady

Druh odpadu	Příjemce poplatku	Sazba poplatku (Kč/t) v jednotlivých letech		
		2010-2011	2012-2013	Od r. 2014
KO a OO	Obec*	0 - 500	0 - 500	0 - 500
NO	Obec*	0 - 1 700	0 - 1 700	0 - 1 700
KO a OO	Kraj a SFŽP**	200	400	800
NO	Kraj a SFŽP**	6 000	7 000	8 000

Pozn.: * Obec na jejímž katastrálním území leží skládka, ** Kraj a SFŽP si dělí poplatek rovným dílem, KO = komunální odpad, OO = ostatní odpad, NO = nebezpečný odpad, SFŽP = Státní fond životního prostředí.

Zdroj: MŽP

Důvodem pro změnu příjemce poplatků je zejména to, že obce jsou v současném systému vybírání poplatků nedostatečně motivovány k alternativním způsobům nakládání s odpady namísto jejich odstraňování.

6.5 Úpravy týkající se ukládání odpadu na skládky

Mnohé úpravy se týkají i skládkování odpadů, budou však vesměs negativního charakteru, neboť nadměrné skládkování odpadů je nevyhovující hned z několika důvodů⁴⁴ a ocitlo se proto až na samém dně odpadové pyramidy.

Skládkování upravuje mimo rámcové směrnice o odpadech i jiná evropská směrnice, a to směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů (dále jen „směrnice o skládkách odpadů“). Provoz skládky by měl být nově rozdělen do tří oddělených fází, přičemž každá z těchto fází bude považována za samostatné zařízení a podle toho i schvalována. Novinkou bude oproti stávající právní úpravě povinnost provozovatele skládky složit ještě před zahájením provozu první fáze skládky finanční rezervu.

Momentální stav je takový, že k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů je potřeba souhlasu krajského úřadu. V případě skládek nebezpečného odpadu (jinak také „skládek NO“) je takovýto souhlas udělován na dobu určitou, která nesmí přesáhnout 4 roky, ovšem po vypršení lhůty je možné udělit povolení znovu, a to opět na nejvýše 4 roky. Další podmínky provozování skládky, stanovuje Ministerstvo životního prostředí svou vyhláškou.

Nově by se tedy měly rozšířit povinnosti věcně příslušných orgánů, zejména pak množství jimi udělovaných souhlasů. Krajský úřad by měl mít povinnost po provedení vlastního místního šetření vydávat souhlas s provozním řádem týkající se:

- jednotlivých fází provozu skládky (tj. zahájení provozování skládky, uzavírání a rekultivace skládky a zajištění následné péče po uzavření skládky),
- provozního řádu skladu NO (při množství větším než 100 tun),
- provozování zařízení k odstraňování vlastních odpadů.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností (jinak také „ORP“) bude povinen vydávat souhlas s provozním řádem takového skladu NO, jehož skladované množství nepřesáhne 100 tun. Povolení bude udělováno na dobu určitou, ovšem nejvýše na 5 let.

⁴⁴ Více viz kapitola 5.3 - Ukládání odpadů na skládky.

Nová úprava jistě zpřehlední provozování skládek a umožní lepší kontrolu dodržování stanovených zákonných povinností. Kromě jediného negativa na straně státní správy, a to navýšení administrativní zátěže, jsou veškerá ostatní negativa na straně provozovatelů skládek odpadů.

Tabulka č. 6 Počet skládek členěných dle kategorie odpadu pro rok 2006

Skládky	Počet	Provozní kapacita (m ³)
Celkem	252	110 277 603
Z toho: skupina S – IO	68	20 036 456
skupina S – OO	150	70 269 170
skupina S – NO	17	11 720 383
skupina S – IO + S – OO	5	275 692
skupina S – IO + S – OO + S – NO	3	2 340 880
skupina S – OO + S – NO	7	2 845 022
skupina S – IO + S – NO	2	2 790 000

Pozn.: S-IO skládka inertního⁴⁵ odpadu; S-OO skládka ostatního odpadu, S-NO skládka nebezpečného odpadu.

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2007

6.6 Spalování odpadů

Cílem nové právní úpravy na úseku spalování odpadů je především přesné vymezení podmínek, za kterých dochází k energetickému využívání pevných komunálních odpadů. Souhlas k provozu zařízení k energetickému využívání pevných komunálních odpadů získá jen zařízení s vysokým stupněm energetické účinnosti, která se bude vypočítávat vzorcem uvedeným v příloze k chystanému zákonu o odpadech.

V současné době jsou v České republice tři spalovny komunálního odpadu a jejich účinnost se pohybuje v hodnotách 0,65 – 0,95. Bude-li se účinnost spalování pohybovat nad hodnotou 0,65 nebo se jí rovnat, bude zařízení poskytnut souhlas k energetickému využívání odpadu. Bude-li se však účinnost spalování pohybovat pod touto hodnotou, půjde o odstraňování odpadů. Stávající spalovny v České republice tyto podmínky splňují, jsou tedy zařízeními na energetické využití odpadu.⁴⁶

⁴⁵ Inertním odpadem rozumíme takový odpad, který nemá nebezpečné vlastnosti a u něhož za normálních klimatických podmínek nedochází k žádné významné fyzikální, chemické nebo biologické přeměně (*Zdroj: <http://www.moni.cz/uzitecne-informace/odborne-firmy/odpady.aspx>, naposledy přístupné dne 11. 5. 2009*).

⁴⁶ Jelikož se v právních předpisech i v odborných publikacích lze setkat jak s termínem *zařízení ke spalování odpadů* či *spalovna odpadů*, tak s termínem *zařízení k energetickému využití odpadů*, aniž by zde bylo stanoveno, zda pro to konkrétní zařízení byla vypočítána energetická účinnost spalování, a jelikož ani nebylo nikde stanoveno, že některá zařízení musí být označována výlučně jako zařízení pro energetické využití odpadu, používám obou termínů v zájmu co nejlepší srozumitelnosti textu s ohledem na skutečnost, že v každém případě je odpad *spalován* a jen v určených případech s takovou mírou energetické účinnosti, že může být dané zařízení namísto „*ke spalování odpadu*“, označované jako „*k energetickému využití odpadu*“.

6.7 Komunální odpad

Obec, jako původce odpadu, stanoví obecně závaznou vyhláškou systém sběru a třídění komunálního odpadu vznikajícího na území obce. Podle zákona o odpadech je obec povinna zajistit místa pro odkládání komunálního odpadu z domácností včetně odpadu s nebezpečnými vlastnostmi. Vedle toho musí obec umožnit svým občanům třídit základní druhotné suroviny, kterými jsou papír, sklo, plast, kovy a nápojové kartony.

Na živnostenský komunální odpad vznikající při činnosti právnických či podnikajících fyzických osob se vztahují stejná ustanovení zákona o odpadech jako na původce odpadu, která může obec opět upravit obecně závaznou vyhláškou. Je rovněž možné uzavřít smlouvu s obcí o využití zavedeného systému k nakládání s odpady.

Nově je kladen zvýšený důraz na nakládání s biologickým odpadem. Obec je podle chystaného zákona povinna zavést oddělené shromažďování biologicky rozložitelného komunálního odpadu z domácností. Tato povinnost odpadá tam, kde již funguje systém obecního kompostování. Cílem tohoto opatření je snížit obsah biologicky rozložitelné složky ve směsném komunálním odpadu.

6.8 Biologicky rozložitelné odpady

Změny chystané na poli nakládání s biologicky rozložitelnými odpady (nebo také „BRO“) jsou zvláště významné, a to zejména díky možnosti touto cestou výrazně snížit množství odpadu ukládaného na skládky, neboť biologicky rozložitelný odpad tvoří přibližně 40 % komunálního odpadu.

Vzniku odpadů by mělo být předcházeno systémem obecního kompostování, domácím kompostováním nebo sběrem zelených zbytků ze zahrad a domácností a jejich svozem na obecní kompostárnu.

Tabulka č. 7 Plány na snížení množství biologicky rozložitelného komunálního odpadu (jinak také „BRKO“) ukládaného na skládky

Rok	1995	2010	2013	2020
BRKO (t/rok)	1 530 000	1 147 000	765 000	535 000

Zdroj: MŽP

Bohužel se v rozporu s plány danými evropskou směrnicí o skládkách odpadů množství BRKO ukládaného na skládky nestále zvyšuje namísto toho, aby se snižovalo. V roce 2003 to bylo 1 239 000 tun a v roce 2006 už 1 425 000 tun BRKO. Z následující

tabulky je patrné, že by tomu tak být nemuselo, neboť kapacity existujících kompostáren nejsou plně vytiženy.

Tabulka č. 8 Počet kompostáren v České republice, porovnání projektované a skutečně využívané kapacity

Kraj	Počet fungujících kompostáren	Počet připravovaných kompostáren	Projektovaná kapacita (t/rok)	Množství zpracovaného bioodpadu (t/rok)
Jihočeský	17	5	276 250	196 540
Jihomoravský	12	7	199 295	72 430
Karlovarský	6	0	50 000	38 000
Královéhradecký	6	1	56 240	44 240
Liberecký	4	1	4 420	1 957
Moravskoslezský	20	1	103 590	89 098
Olomoucký	7	1	57 600	5 397
Pardubický	6	2	49 150	37 035
Plzeňský	11	0	35 968	21 269
Středočeský + Praha	31	0	344 000	130 441
Ústecký	14	3	45 995	33 978
Vysočina	15	0	258 000	137 800
Zlínský	11	0	41 100	20 786
Celkem	160	21	1 521 608	828 971

Zdroj: MŽP

Zavádění třídění BRO se v první fázi týká pouze obcí a zástaveb s převažujícím zastoupením rodinných domů (necelé 4 mil. obyvatel). Zákon o odpadech počítá s rokem 2011 pro zavedení výše zmíněného opatření pro rodinné domy a rokem 2013 pro jeho zavedení i na sídlištích.

Z již provedených pilotních projektů z několika málo českých měst či malých regionů plyne, že v prvních letech po zavedení třídění, svozu a odstraňování bioodpadu lze získat přibližně 30 – 50 kg BRO na obyvatele a rok. Toto množství lze postupně zvyšovat na 100 až 150 kg, přičemž 200 kg na osobu a rok představuje maximální vytřídění. Při tomto maximálním vytřídění by celková produkce separovaného BRO dosahovala 775 000 tun za rok.

6.8.1 Domácí kompostování

Asi nejmenší zátěž, ať už finanční či administrativní, představuje domácí kompostování. Obyvatelé obce v takovém případě sami kompostují na vlastním pozemku, a to na vlastním kompostu nebo zakoupeném kompostéru. Kompostéry může dotovat i obec, která může čerpat dotace z Operačního programu životního prostředí (nebo také „OPŽP“),

konkrétně z Prioritní osy 4, pod níž spadají dotace pro odpadové hospodářství a odstraňování starých ekologických zátěží. Skrze tento program lze některé projekty dotovat až z 90 %.

6.8.2 Sběr BRO a svoz na kompostárnu

Varianta sběru BRO a jeho svozu na kompostárnu již předpokládá vyšší počáteční finanční náklady, a to zejména na nákup speciálních kontejnerů, jejich svoz a provoz kompostárny. I když i zde lze využít dotací OPŽP.

I přes možnosti dotací a očekávané snížení objemového množství komunálního odpadu tříděním a kompostováním lze očekávat, že se celkové náklady na svoz odpadu zvýší o náklady na svoz BRO. Jak vyplývá z hodnocení některých již proběhlých pilotních projektů na území České republiky, náklady na svoz komunálního odpadu pravděpodobně neklesnou tříděním odpadu natolik, aby vykompenzovaly zvýšení nákladů za svoz BRO. Poznatky získané z těchto pilotních projektů také poukazují na to, že aby se systém třídění BRO vyplatil, není žádoucí, aby kompostárna byla od příslušné obce vzdálena více, než 10 kilometrů. Je také nutné počítat s tím, že četnost potřeby svozů BRO během roku značně kolísá. V Praze⁴⁷ se například sváží BRO jen v určitých měsících a převážně jen v okrajových částech města. Zatímco od měsíce března do měsíce listopadu lze očekávat velký objem tříděného BRO, od měsíce prosince do měsíce února je produkce BRO minimální.

Správné nastavení sběru BRO je tedy velmi citlivou záležitostí vyžadující pečlivý přístup, aby byl celý systém ve své konečné podobě efektivní a přispěl tak ke zvýšení podílu vytříděného odpadu. Klíčová je tedy dostupnost vhodného zařízení, kam může být BRKO svážen⁴⁸ a dále zpracováván a též existence odbytu pro zpracovaný materiál.

V případě zvýšení poplatků za skládkování tak, jak navrhuje nový zákon o odpadech, by měl být příjem BRO na kompostárnu finančně výhodnější, než uložení odpadu na skládku.⁴⁹ Konkrétní podmínky a případné úspory jsou však dány místními specifiky a též výší čerpání dotace z OPŽP.

⁴⁷ Viz leták Pražských služeb – *Vracejte přírodu, vrátí Vám to!*, připojený jako příloha č. 4 k této práci.

⁴⁸ V příloze č. 5 k této práci lze nalézt schéma rozmístění zařízení na biologickou dekontaminaci a kompostování v roce 2007 v České republice (Zdroj: *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008*).

⁴⁹ Přijetí jedné tuny BRO do kompostárny by mělo stát cca 300-500 Kč, zatímco uložení stejného množství odpadu na skládku by v roce 2010/2011 mělo vyjít na 700 Kč. Předpokládaná úspora je tedy 200 – 400 Kč (Zdroj: MŽP).

6.9 Rozšíření odpovědnosti výrobce za odpad vznikající z jeho výrobků

Přijetím odpovědnosti výrobce za odpad vznikající z jeho výrobků se výrazně usnadní a zpřehlední nakládání s odpady, odpadne zbytečná administrativní zátěž a posílí se možnost materiálového využití odpadů. Rovněž se rozšíří možnost zpětného odběru určitých výrobků přímo výrobcem.

Podle rámcové směrnice o odpadech je výrobce povinen financovat veškeré náklady spojené s odpadními výrobky, předně jejich zpětný odběr, a následné materiálové využití, a to v rozsahu, který by měl být stanoven novým zákonem o odpadech pro jednotlivé druhy výrobků.

Stávající právní úprava uvádí, že výrobek se stává odpadem až okamžikem jeho předání osobě oprávněné k jeho využití či odstranění. To by se mělo změnit a za odpad by byl výrobek považován v okamžiku, kdy by byl předán ke zpětnému odběru.

Výrobci budou povinni vytvořit systém zpětného odběru odpadních výrobků tak, aby místa zpětného odběru byla pro konečné uživatele stejně dostupná, jako místa prodeje vybraných výrobků, které uvádějí do oběhu. Rovněž budou povinni zajistit opětovné použití vybraných výrobků,⁵⁰ a to nejlépe výrobku jako celku. Výrobce však může tyto své povinnosti převést na základě smlouvy na provozovatele kolektivního systému.

I kolektivní systémy složené ze zástupců výrobců jednotlivých skupin výrobků (např. ASEKOL, s.r.o.) by měly projít některými zákonnými úpravami. Jejich činnost by měla být transparentní a mělo by být umožněno působení i více kolektivních systémů v rámci jedné skupiny výrobků.

6.10 Rozšíření odpovědnosti za nakládání s odpady

Přidané povinnosti by se měly týkat:

- původců odpadů,
- provozovatelů zařízení (nebo také „PZ“) na sběr a výkup odpadů,
- PZ na využívání odpadů,
- PZ na odstraňování odpadů.

⁵⁰ Vybranými výrobky se podle zákona o odpadech rozumí elektrická a elektronická zařízení, baterie a akumulátory, motorová vozidla, pneumatiky a odpadní oleje.

Cílem tohoto opatření je získat podrobnější informace jak o samotném odpadu, tak o osobách za něj zodpovědných. Přibude povinnost zpracovat základní popis odpadu, který se v současné úpravě zpracovává pouze u odpadu určeného ke skládkování. Nově se tato povinnost bude tedy týkat všech původců odpadů i všech výše uvedených provozovatelů zařízení. Povinností dotčených osob je:

- identifikovat osoby, od kterých má v úmyslu odpady odebrat nebo vykoupit,
- identifikovat odebírané nebo vykupované odpady,
- vést evidenci o těchto skutečnostech, a to včetně data a hodiny odebrání nebo vykoupení odpadů a tuto evidenci uchovávat po dobu 5 let.

Výjimkou jsou odpady, které mají povahu strojního nebo obecně prospěšného zařízení (např. zařízení pro hromadnou dopravu, energetická, vodárenská a kanalizační zařízení), umělecká díla či pietní a bohoslužebné předměty či jejich části. Tento typ odpadů nesmí provozovatel zařízení ke sběru a výkupu odpadů vykupovat od fyzických osob ani za ně poskytovat úplatu v hotovosti. V ostatních případech je provozovatel zařízení povinen uvést u odebraných nebo vykoupených předmětů stručný popis umožňující dostatečnou identifikaci. Po dobu 48 hodin od výkupu těchto odpadů je nesmí provozovatel zařízení rozebírat, pozměňovat nebo postupovat dalším osobám.

Nová právní úprava tedy stanovuje povinnost zpracovat základní popis odpadu pro všechny druhy odpadů. Ke klasickému formuláři přibudou další dva – protokol o odběru vzorku odpadu a protokol o vlastnostech odpadu. Nevýhodou může být navýšení administrativní zátěže a finančních nákladů na specializovanou analýzu odpadu. Výhodou bude jednoznačně získání prvotních informací o odpadu, které přispějí k rozhodování o způsobu naložení s odpadem. Zamezí se možnosti znečištění životního prostředí vlivem nekvalifikované manipulace s odpadem a bude snazší dohlížet nad plněním povinností vyplývajících ze zákona. S tím souvisí i vymezení funkce odpadového hospodáře.

6.10.1 Odpadový hospodář

Odpadovým hospodářem je osoba odborně způsobilá nakládat s odpady. Nově by měly být povinnosti odpadového hospodáře, kterými je prozatím pouze odpovědnost za nakládání s odpadem na skládkách nebezpečného a komunálního odpadu, rozšířeny i o odpovědnost za odpady inertního a ostatního charakteru. Dále by měl odpadový hospodář každoročně pravidelně proškolovat všechny zaměstnance skládky o bezpečném procesu

nakládání s odpady, a to tak, aby bylo zamezeno možnosti ohrožení životního prostředí a zdraví lidí. Celkově by se měla zvýšit odbornost při nakládání s odpady, i když to bude znamenat vyšší finanční náklady pro provozovatele skládky.

6.10.2 Souhlas k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů a podmínky registrace nevyžadující tento souhlas

Podle stávajícího zákona o odpadech, je třeba získat souhlas k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů. Udělení takového souhlasu je v kompetenci krajského úřadu.

Rámcová směrnice navíc požaduje, aby byl veden rejstřík subjektů, na které se výše uvedená povinnost nevztahuje. Těmito subjekty jsou:

- provozovatelé malých zařízení pro zpracování biologicky využitelného odpadu,
- přepravci odpadů,
- provozovatelé zařízení, která nejsou podle stávajícího zákona určena k nakládání s odpady, v nichž je možné využívat pouze odpady splňující požadavky stanovené pro vstupní suroviny, řídicí se zvláštními právními předpisy a právními předpisy na ochranu zdraví lidí a životního prostředí,
- provozovatelé skladů spadajících do kategorie „ostatní“,
- provozovatelé míst zpětného odběru.

Výše vypsáním subjektům vznikne ohlašovací povinnost, na jejímž základě bude vytvořen jejich přehledný a ucelený seznam. Zároveň těmto subjektům vznikne povinnost vést evidenci o nakládání s odpady. Ohlášení bude zaevidováno do centrálního informačního systému odpadového hospodářství a daný subjekt tím bude registrován. Souhlas od krajského úřadu nebude v takových případech potřeba. Mimo úbytku administrativní zátěže pro krajské úřady, bude výhodou této úpravy i zpřehlednění systému odpadového hospodářství a zjednodušení kontrol prováděných Českou inspekcí životního prostředí.

6.10.3 Evidence zpětného odběru

Jedním z požadavků vztahujícím se ke zpětnému odběru je evidovat úroveň zpětného odběru a účinnost materiálového využití výrobků. Prozatím mají povinnost evidovat výrobky uváděné na trh, zpětně odebrané, opětovně použité a využitě odpadní výrobky jen výrobci

elektrických a elektronických zařízení a výrobci baterií a akumulátorů. Nově by stejnou evidenci měli vést i výrobci pneumatik, minerálních olejů a vozidel a možnosti zpětného odběru elektrických a elektronických zařízení se rozšíří a přesněji vymezí.

Dále budou všechny dotčené osoby povinny zpracovávat roční zprávu a informovat konečného uživatele o:

- požadavku, aby odpadní výrobky nebyly odstraňovány jako netříděný komunální odpad,
- látkách obsažených ve výrobcích, které by mohly mít škodlivý vliv na lidské zdraví a životní prostředí,
- významu symbolu přeškrtnuté popelnice a chemických symbolů rtuti (Hg), olova (Pb) a kadmia (Cd),
- aktuálním seznamu míst zpětného odběru.

Dále vznikne evidence všech povinných osob, na něž se vztahuje povinnost zpětného odběru odpadních výrobků. Rovněž se podrobněji stanoví náležitosti kolektivního systému – konkrétně postup pro vydávání oprávnění, jeho prodloužení a povinnost vést seznam vydaných oprávnění a povinnosti provozovatele takového systému.

6.11 Další úpravy obsažené v chystaném zákonu o odpadech

6.11.1 Vozidla

Nová úprava se týká zpřehlednění povinností pro nakládání s autovraky či jejich podstatnými částmi. Zpřesňuje povinnosti jak toho, kdo se vraku zbavuje, tak provozovatele zařízení ke sběru autovraků a jejich částí. Zejména půjde o kontrolu údajů vztahujících se k autovraku a vedení příslušné evidence. Nově plynou povinnosti i pro výrobce vybraných vozidel, kteří budou povinni zajistit sběr, zpracování, využití a odstranění autovraků vlastních značek a informovat o tom každoročně Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím výroční zprávy.

6.11.2 Odpady ze zdravotnictví

Oproti současnému stavu, kdy nejsou stanoveny žádné konkrétní povinnosti pro původce takového typu odpadu, bude nově původce odpadu ze zdravotnictví povinen zpracovávat manipulační řád, který se stane součástí provozního řádu příslušného zařízení. Zároveň bude povinen zajistit pro zaměstnance školení o bezpečném nakládání s tímto typem odpadů.

6.11.3 Přeshraniční přeprava odpadů

Významnou oblastí, jíž se návrh zákona o odpadech zabývá, je přeshraniční přeprava odpadu do České republiky, nejčastěji za účelem energetického využití odpadu. Doposud neexistovala žádná omezení pro dovoz odpadu na území České republiky za účelem jeho energetického využití.⁵¹ Nově by se měla přeshraniční přeprava odpadů zcela podřídit plánům odpadového hospodářství. V praxi by to pak mělo vypadat tak, že by byl zakázán jakýkoliv dovoz odpadů k výše zmíněným účelům, pokud pro ně nebude na českém území odbytu. Přednost bude mít komunální odpad pocházející z českého území. Mělo by se tak zabránit zvýšenému ukládání přebytečného komunálního odpadu na skládky. To je žádoucí i vzhledem k požadavkům plynoucím z rámcové směrnice o odpadech.

Upraveny jsou i náležitosti oznámení o přeshraniční přepravě odpadu do ČR a uskladnění odpadů, jejichž přeprava nemohla být dokončena, která přechází z kompetencí obcí s rozšířenou působností na krajské úřady.

Cílem je zajištění evidence přepravovaných odpadů a zvýšení vymahatelnosti dokumentace k přepravě odpadů. Úprava se bude týkat především samotných řidičů vozidel přepravujících odpady. Ti nebudou moci převzít vozidlo přepravující odpad bez zákonem vyžadovaných dokladů či příslušně neoznačené vozidlo.

6.11.4 Nebezpečné odpady

Bude zakázáno ředění či míšení nebezpečných odpadů s jinými odpady. Za výjimečných okolností stanovených zákonem bude takové ředění či míšení podléhat souhlasu krajského úřadu. Bude navržen nový systém značení nebezpečných odpadů tak, aby bylo usnadněno dohledání osoby odpovědné za nakládání s nebezpečnými odpady a zajištění vyšší bezpečnosti při manipulaci s nimi.

⁵¹ Jedná se o energetické využití způsobem R1, tj. jako paliva či jiným za účelem výroby energie.

6.11.5 Odnosná taška

Součástí plánu na předcházení vzniku odpadů je i omezení spotřeby odnosných tašek, čehož by mělo být dosaženo tím, že tyto tašky nebudou nadále poskytovány spotřebiteli bezplatně, ale za určitou minimální částku, kterou stanoví Ministerstvo financí.

6.12 Změny ve výkonu veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství

Povinnosti **Ministerstva životního prostředí**:

- výkon funkce kontaktního subjektu pro odpady perzistentních organických znečišťujících látek,
- rozhodování o přeshraniční přepravě odpadů,
- zpracovávání a vedení souhrnné evidence o odpadech perzistentních organických znečišťujících látek,
- vedení Seznamu o zpětném odběru a zpřístupnění tohoto Seznamu na portálu veřejné správy,
- vydávání oprávnění k provozování kolektivních systémů, rozhodování o prodloužení platnosti či zrušení těchto oprávnění a vedení seznamu vydaných oprávnění,
- správa a provoz Centrálního informačního systému odpadového hospodářství (CISOH),
- stanovení v pochybnostech, zda určitý typ baterií a akumulátorů náleží do skupiny použitých, průmyslových nebo automobilových, po projednání s Ministerstvem průmyslu a obchodu.

Povinnosti **Centrálního informačního systému odpadového hospodářství (CISOH)**

Centrální informační systém odpadového hospodářství v České republice již funguje, netýká se ho ovšem žádná legislativní úprava. Nově tedy bude novým systémem veřejné správy oficiálně zřízením Ministerstvem životního prostředí, jehož účelem bude sledování a zaznamenávání údajů o produkci odpadů a obalů, o nakládání s nimi a o veškerých zařízeních na poli nakládání s odpady.

Povinnosti **Krajské veterinární správy:**

- vydávání závazných stanovisek pro udělení souhlasu k provozu zařízení k využívání BRO, jestliže se v takovém zařízení zpracovává vedlejší živočišný produkt,
- kontrola nakládání s tímto vedlejším živočišným produktem a ukládání sankcí na tomto poli.

Povinnosti **orgánů ochrany veřejného zdraví:**

- vydávání odborných stanovisek k manipulačním řádům pro nakládání s odpady ze zdravotnictví.

Povinnosti **České inspekce životního prostředí:**

- pravomoc zakázat nebo pozastavit uvádění baterií a akumulátorů na trh nebo do oběhu či nařídít jejich stažení z trhu, pokud hrozí anebo už došlo k poškození lidského zdraví nebo životního prostředí.

Povinnosti **České obchodní inspekce:**

- kontrola plnění povinností ohledně uvádění baterií a akumulátorů na trh nebo do oběhu, kontrola jejich označování a zajištění zpětného odběru výrobcem a posledním prodejcem.

Povinnosti **celních orgánů:**

- vybírání a vymáhání poplatků,
- kontrola plnění požadavků při uvádění elektrických a elektronických zařízení na trh,
- poskytování informací Ministerstvu životního prostředí, České inspekci životního prostředí a České obchodní inspekci z evidencí a informačních systémů o odpadech z České republiky vyvezených či do ní dovezených ze států, které nejsou členy Evropské unie, přičemž informace poskytne **Generální ředitelství cel**.

Povinnosti **krajských úřadů**:

- provádění vlastních místních šetření k ověření informací uvedených v žádosti pro zahájení provozu jednotlivých fází provozu skládky,
- rozhodování o výši záloh poplatků na základě poplatkových hlášení,
- vydávání rozhodnutí k manipulačnímu řádu původci odpadů ze zdravotnictví nebo oprávněné osobě, pokud nepůjde o řády spadající po kontrolu orgánů ochrany veřejného zdraví,
- vedení seznamu zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů ve svém správním obvodu na portálu veřejné správy,
- ukládat provozovateli skládky nápravná opatření k odvrácení havarijního stavu skládky, případně následků takového stavu,
- zajišťování bezpečného uskladnění odpadu v případě nedokončené přeshraniční přepravy odpadu,
- ukládání pokut a stanovování opatření a lhůt pro zjednání nápravy, a to samostatným rozhodnutím,
- rozhodování o nakládání s perzistentními organickými znečišťujícími látkami a stanovování podmínek v rámci tohoto rozhodování, o kterém každoročně musí informovat Ministerstvo životního prostředí,
- udělování souhlasu, a případně připojit podmínky, s provozním řádem skladu nebezpečných odpadů, jehož projektová kapacita je větší než 100 tun nebezpečného odpadu,
- pravomoc stanovit podmínky pro provozování skladu odpadů, pokud je sklad součástí jiného zařízení, k jehož provozu vydává souhlas s provozem a provozním řádem,
- spolupráce při kontrole placení poplatků se Státním fondem životního prostředí.

Povinnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- vydávání rozhodnutí k manipulačnímu řádu původci odpadů nebo oprávněné osobě nakládající s odpady ze zdravotnictví, není-li manipulační řád součástí provozního řádu,
- ukládání pokut fyzickým osobám za přestupky a stanovování opatření a lhůt pro zjednání nápravy samostatným rozhodnutím,
- udělování souhlasu s provozním řádem skladu nebezpečného odpadu původci odpadů, takové udělení odpadu může být vázáno i na určité podmínky,
- pravomoc stanovovat podmínky pro provoz skladu odpadů.

Dalšími orgány veřejné správy, jejichž činnost souvisí s hospodařením s odpady jsou Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo zdravotnictví, Policie ČR a Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

7. Různé postoje k návrhu zákona o odpadech

Na úplném počátku mé práce stojí výzkumné otázky, které se ptají: „*Co je podle jednotlivých odborníků možné očekávat od návrhu zákona o odpadech?*“, „*V čem se názory jednotlivých odborníků na návrh zákona o odpadech liší a v čem se naopak shodují?*“, „*Zaměřují se jednotliví odborníci spíše na perspektivu ekonomické nebo environmentální účinnosti, respektive kombinace obou, pokud jde o to, co od návrhu zákona o odpadech očekávají?*“ a „*Jaké konceptuální řešení bude v podmínkách České republiky efektivnější?*“.

V této části práce bych měla nalézt na tyto otázky odpověď. Jak jsem již uvedla v 1. kapitole, klíčovým zdrojem informací mi byli dva odborníci na odpady, se kterými jsem provedla expertní rozhovory ve snaze získat podrobné informace a zmapovat jejich konceptuální přístup k dané problematice.

7.1 První expertní rozhovor – Mgr. Daniel Vondrouš

7.1.1 Prostředí rozhovoru

První expertní rozhovor proběhl dne 14. 5. 2009 v Praze, v budově Ministerstva životního prostředí České republiky, které sídlí na adrese Vršovická 1442/65, Praha 10, a to s Mgr. Danielem Vondroušem, šéfem poradců ministra životního prostředí.

Schůzku s panem poradcem jsem po získání telefonického kontaktu domluvila bez jakýchkoliv komplikací. Přesné datum a čas jsme poté ještě upřesnili elektronickou poštou. Komunikace probíhala od začátku bez problému a bez prodlev. V určený den jsem se dostavila v 10 hodin dopoledne do budovy ministerstva a byla jsem bez prodlev přijata v poměrně malé kanceláři pana poradce, plné stohů papírů a desek. Přesto v ní byl prostor na pracovní stůl i na jakýsi konferenční stůl, kolem něhož bylo dostatek míst k sezení a kde také probíhal rozhovor. Celý prostor budil dojem neformální jednací místnosti.

Na samém začátku rozhovoru, tedy krátce po představení a usazení, jsme se domluvili na délce trvání rozhovoru, která měla být 45 minut, protože pan poradce byl vázán dalšími povinnostmi. Teprve poté jsem uvedla, z jaké fakulty Univerzity Karlovy přicházím, dala do konkrétních souvislostí svou práci a seznámila pana poradce s důvody, proč jsem si ho pro tento rozhovor vybrala a proč je jeho pohled na věc pro cíl mé práce tak významný. Rovněž jsem požádala o svolení rozhovor nahrávat na diktafon, což mi bylo dovoleno. Rozhovor jsem zahájila obecnější otázkou týkající se průběhu připomínkového řízení k zákonu. Pan poradce pak hovořil do velké míry sám, ale k věci. V několika okamžicích sám přeformuloval pasáže,

jejichž problematika byla oproti ostatním komplexnější a složitější. V první půli rozhovoru jsem se dostala pouze k doplňujícím a ujasňujícím otázkám a teprve ve druhé půli byla možnost položit otázky z dalších okruhů. Přes časový tlak se podařilo otevřít všechny okruhy, které jsem měla připravené a na vše podstatné jsem tedy dostala odpověď. Rozhovor byl přesně po 45 minutách přerušen odvoláním pana poradce, který však se mnou doprojednal poslední otázku, aniž by sám sledoval čas. Celkem tedy rozhovor nakonec trval 55 minut.

Rozhovor proběhl velmi hladce, ale zcela jistě nevyčerpal vše, co by mohlo být k tématu řečeno. Po skončení rozhovoru mi byla nabídnuta možnost pana poradce telefonicky či elektronickou poštou kontaktovat v případě jakýchkoliv doplňujících otázek, čehož jsem využila. Na závěr jsem ještě poděkovala za věnovaný čas, rozloučila se a opustila kancelář.

Týž den jsem si ze záznamu rozhovoru pořídila shrnující protokol, který je k nahlédnutí jako příloha č. 7 k této práci. K plné verzi rozhovoru, kterou jsem uchovala na zvukovém nosiči, jsem se podle potřeby vracela.

7.1.2 Přístup Mgr. Daniela Vondrouše k návrhu zákona o odpadech

Přístup pana poradce k návrhu zákona je vesměs pozitivní, neboť se na jeho vytváření a prosazování sám podílel. Spory a diskuze, které se k tomuto návrhu zákona vedou považuje za politické, nikoliv za odborné a nejspíše tedy ani za environmentálně zaměřené. Spíše je považuje za střety zájmů, přičemž zástupci jednotlivých skupin nemusí být nutně odborníci na danou problematiku.

V tomto ohledu má na mysli zejména spory o výši poplatků, o nárůst povinností původců odpadů a výrobců, i o protichůdných tlacích ke spalování odpadu a k recyklaci odpadu. Debaty na toto téma se vedly hojně již v prvním kole připomínkového řízení, kdy nejhlásitějšími oponenty byly zástupci provozovatelů skládek odpadů, zástupci provozovatelů zařízení ke spalování odpadu, respektive zařízení k energetickému využití odpadu, a zástupci Svazu měst a obcí a Asociace krajů České republiky.

Podle slov Mgr. Daniela Vondrouše se Ministerstvo životního prostředí snažilo vést dialog na věcné i odborné úrovni a v mnohém jednotlivým stranám vyhovělo, například se součástí zákona stal návrh Svazu měst a obcí, aby příjmy obcí, na jejichž území se nenachází skládka odpadů, plynoucí z nakládání s odpady byly rovnoměrně rozloženy mezi obec a Státní fond životního prostředí a byly účelně použity na programy prevence vzniku odpadu, materiálové využití a recyklaci. Ministerstvo rovněž vyhovělo námitkám zástupců zařízení na energetické využití odpadu, neboť zcela ustoupilo od zavedení poplatků za tento druh využití

odpadu. Zato neustoupilo zástupcům provozovatelů skládek a firmám nakládajícím s odpady, od čehož si slibuje zlepšení kontroly na tomto úseku a to, že se skládkování odpadů stane skutečně méně lukrativní variantou nakládání s odpady.

Spor se zařízeními na energetické využití odpadu má více rozměrů. Ministerstvo životního prostředí se snaží podíl spalovaného odpadu snižovat a soustředit se prioritně na tři nejsvrchnější stupně odpadové pyramidy, ovšem zároveň je tlačeno k tomu, aby snižovalo množství odpadu ukládaného na skládky, k čemuž prozatím nemá jiný dostatečně velký kapacitní prostředek, než právě spalovny. To zástupci provozovatelů těchto zařízení dobře vědí, a také vědí, že potřebují konstantní přísun odpadu k využití, aby mohla spalovna dále fungovat. Z jejich pohledu tedy nemůže být o snižování množství odpadů ani řeč. A ačkoliv je v současném Plánu odpadového hospodářství České republiky stanoveno, že ze státní pokladny nepůjdou žádné finanční prostředky na výstavbu nových spaloven, program OPŽP umožňuje, aby dotace čerpala veškerá zařízení uvedená v odpadové pyramidě, tedy i zařízení k energetickému využití odpadů, splní-li příslušné energetické limity i ostatní podmínky stanovené programem. Proto ani Ministerstvo životního prostředí nemůže vyloučit, že se současná kapacita spaloven bude dále navyšovat.

Se spalovnami souvisí i problematika bioodpadu. Je třeba, aby více prostředků bylo investováno do zařízení na separaci a využití biologicky rozložitelné složky odpadu, a ne aby veškeré prostředky „padly“ na rozšiřování stávajících kapacit spaloven odpadů. V současné době se pražská i brněnská spalovna upravují tak, aby mohly být jejich kapacity navýšeny o dalších 700 tisíc kapacitních tun, což představuje 13 % podíl využívání odpadů. Abychom mohli splnit cíle na zpracování bioodpadu, je třeba navýšit kapacity na využití komunálního odpadu o dalších 22 %.

Dalším problémem je omezená lhůta pro čerpání dotací z Evropské unie, která vyprší v roce 2013.⁵² Je tedy třeba investovat co nejvíce nyní, dokud je možné většinu nákladů pokrýt z peněz Evropské unie. Obce podle pana poradce nejsou motivovány natolik, aby některé programy na prevenci vzniku odpadu a zařízení na úpravu odpadu budovaly samy, ze svých vlastních rozpočtů. Je tedy třeba, aby peníze čerpaly z evropských fondů, dokud je to možné, a to zejména na zařízení na zpracování bioodpadu.

Pan poradce je toho názoru, že cesta k využití bioodpadu v kompostárnách a bioplynkách je efektivní a má smysl, ovšem stejně jako u nárůstu recyklace půjde o pomalý

⁵² Veškeré finanční náklady na uskutečnění schválených projektů je třeba vyúčtovat do roku 2015.

proces, respektive o proces pomalejší, než jaký je žádoucí ze strany Evropská unie. Stejně jako ve zpětném odběru výrobků vidí nadějnou možnost prevence vzniku odpadu právě i v rozšiřování kompostování, ovšem zde hodně záleží na motivaci jak jednotlivých obcí, tak na motivaci občanů, k čemuž by měly sloužit nejrůznější podpůrné informační a osvětové programy. Ty však mají největší sílu také právě tehdy, když se v nich angažují nejvíce samy obce.

Obecně je přístup Mgr. Daniela Vondrouše určován vícestrannými tlaky na Ministerstvo životního prostředí, které se snaží vyhovět direktivě Evropské unie a zároveň usiluje o vytvoření skutečně funkčního modelu nakládání s odpady, který bude mít pozitivní vliv na životní prostředí. Ačkoliv byl návrh zákona projednáván se všemi dotčenými stranami a s odborníky na odpady z řady nevládních ekologických organizací, přesto zůstává nejsilnější vliv právě Evropské unie, která udává ony limitní hodnoty, které je potřeba do zákona implementovat. Vychází zejména z toho, že co funguje v jiných státech evropské unie, to musí nutně fungovat i u nás. Poplatky považuje za jediný účinný a dostatečný nástroj k tomu, aby se změnil přístup občanů, včetně zástupců průmyslu, zástupců skládek odpadů, zástupců zařízení k energetickému využití odpadů i zástupců jednotlivých měst a obcí.

Koncepčně environmentální přístup Mgr. Daniela Vondrouše postupuje od opatření na ochranu životního prostředí přes nástroje, kterými je toho možné co nejjednoznačněji dosáhnout k samotnému jádru problému, tedy lidem a firmám a jimi produkovanému odpadu.

7.2 Druhý expertní rozhovor – Ing. Dan Jiránek

7.2.1 Prostředí rozhovoru

Dojednat rozhovor s primátorem statutárního města Kladna, předsedou Komise pro životní prostředí Rady Asociace krajů a člena Svazu měst a obcí v jedné osobě, Ing. Danem Jiránekem, bylo už o něco obtížnější, zvláště proto, že po dobu mého výzkumu pobýval delší dobu v zahraničí a navíc je velmi časově vytížen. Mimo výše uvedených funkcí je členem ještě dalších představenstev a dozorčích rad.

Rozhovor s panem primátorem se uskutečnil až 16. 6. 2009, v jediný možný termín, který mi byl vůbec nabídnut. Při domlouvání rozhovoru jsem hovořila pouze se sekretářkou pana primátora, která mi nabídla jako jediné datum, tak i hodinu, a to od 8:00 do nejdéle 8:45 hodin ráno. Přesně v tomto časovém rozmezí také rozhovor proběhl, a to přímo na

kladenském magistrátu v reprezentativní jednací síni spojené s kanceláří pana primátora, u ohromného oválného jednacího stolu nacházejícího se v samém středu místnosti.

Měsíční odstup mezi rozhovory je sice dlouhá doba, ale jelikož se během této doby nic zásadního neudálo, ve smyslu nějakého legislativního posunu či další diskuze týkající se návrhu zákona apod., uskutečnily se oba klíčové rozhovory v té samé fázi legislativního procesu. Okruhy témat tedy nebylo třeba nijak zásadně měnit. Zvýraznila jsem si pouze ty části z rozhovoru s Mgr. Danielem Vondroušem, na které jsem chtěla, aby pan primátor reagoval.

Po krátkém představení a usazení se u onoho oválného stolu jsem opět představila podrobněji sebe, z jaké fakulty Univerzity Karlovy přicházím, svou práci a důvody, proč jsem si pana primátora k rozhovoru vybrala. I jeho jsem požádala o možnost si rozhovor nahrát na diktafon, což mi bylo umožněno. Záhy jsem obecnější otázkou rozhovor zahájila ve snaze maximálně využít nedostatek času.

7.2.2 Přístup Ing. Dana Jiráňka k návrhu zákona o odpadech

Svaz měst a obcí zákon odmítl jako celek, stejně tak ho odmítá i Ing. Daniel Jiránek, který dokonce uvedl, že „zákon je nekonceptní experiment plný drahých opatření“. Ačkoliv probíhala řada jednání, na nichž mohli zástupci jednotlivých stran vznášet připomínky a dokonce se i některé návrhy Svazu měst a obcí staly součástí zákona, jako například ten, že příjmy obce z nakládání s odpady se budou dělit rovným dílem mezi obce a Státní fond životního prostředí, pan primátor hodnotí veškerá jednání jako nedostatečná a hlavně zbytečná, neboť z jeho zkušenosti plyne, že Ministerstvo životního prostředí dávalo spíše přednost názorům jednotlivců ze strany nevládních ekologických organizací, než většinovému názoru třeba právě Svazu měst a obcí.

Zásadní výhradou pana primátora proti zákonu byla ta, že zákon nesleduje ani cíle ekonomické, ani cíle environmentální, ale cíle ryze ideologické. Sám několikrát opakovaně zdůraznil, že zákon nedává prostor úvahám o tom, zda je to či ono opatření ekonomicky a environmentálně únosné, ve smyslu ekonomické a environmentální účinnosti.⁵³ Zatímco zákon stanoví, že materiálové využití má vždy přednost, a žádné jiné upřesnění k tomu nedodává, on říká, že materiálové využití má přednost jen tehdy, je-li ekonomicky a environmentálně únosné, což je zjednodušeně tehdy, když se dané opatření obci ekonomicky

⁵³ Co lze myslet v tomto případě *ekonomickou a environmentální účinností* a jejím výpočtem je podrobněji rozebráno v kapitole č. 7.3.3 – Ekonomická a environmentální účinnost, která je součástí této práce.

vyplatí, tedy náklady na něj vynaložené budou vykompenzovány nějakými zisky na výstupu, a zároveň ve svých dopadech jednoznačně prospěje životnímu prostředí.

Tímto svým přístupem se zásadně odlišuje od Mgr. Daniela Vondrouše, neboť na rozdíl od ryze politického pohledu a jednoznačného environmentální prospěchu, který je kladen na první místo plošně a bez výjimek, Ing. Dan Jiránek říká, že každá jednotlivá obec je specifická, pyšní se vlastním historickým vývojem, typickou sídelní strukturou a vlastním spektrem osobních zkušeností, které jí dávají jedinečnou sílu a možnost samostatně zhodnotit, co je pro ni výhodné jak z ekonomického, tak z environmentálního hlediska, přičemž klade silný důraz na hledisko ekonomické, aniž by environmentální nějak opomíjel, neboť za environmentálně únosné lze v dnešní době považovat do značné míry to, co je ekonomické.

Podle Ing. Dana Jirána by měla jednotlivá zákonem daná opatření zahrnovat jednak hledisko sociální, ve smyslu ohledu na občany, kteří platí za služby a kteří odpad třídí, jednak hledisko ekonomické, kdy by mělo být zhodnoceno, do jaké míry je dané opatření ekonomicky únosné jak pro občany jako spotřebitele, tak pro podniky i samotnou obec, a nakonec i hledisko environmentální, které by mělo zvážit do jaké míry je například právě materiálové využití z energetického hlediska, ve smyslu zátěže životního prostředí, výhodnější, než jeho alternativa. Například odmaštění a vytrídění znečištěného papíru považuje pan primátor za neúměrně nákladné a nevidí důvod, proč raději zrovna tento druh odpadu energeticky nevyužít. Podle něj se ze spaloven dělá bezdůvodně „strašák“. Bezdůvodně proto, že s některým druhem odpadu se zkrátka nedá podle něj nic jiného dělat. Tedy je ekonomicky i environmentálně únosnější některé odpady spálit a využít je jako zdroj energie, než je nákladně upravovat, a jiné materiálově využít. Neplatí tedy, že by materiálové využití mělo mít přednost vždy. Takhle striktní není ani Evropská unie. S tím souvisí i otázka správného nastavení legislativy. Musí být nastavena tak, aby bylo snazší a hlavně levnější zákony dodržovat a ne naopak.

Dalším problémem zákona je, že různě definuje tytéž věci. Biologické zbytky odvezené od zemědělců do spaloven se považují za palivo, zatímco ty samé zbytky (uvádí příklad mrkvové nati) vyhozené z domácnosti jsou už považovány za odpad a ve smyslu zákona je s nimi zacházeno odlišně. Podle pana primátora by měly být odpady hodnoceny podle toho, z čeho se skládají a jak jsou nebezpečné, a ne podle toho, kdo se jich zbavuje. V tom spatřuje jednoznačně ideologický přístup.

Další takovou ideologií je zpracování bioodpadu na biopaliva. Opět by se tak nemělo dít „za každou cenu“, ale jen za cenu trhu, tedy bude-li to ekonomicky únosné. Je třeba si tedy

dát předem tu práci a zhodnotit ekonomické a environmentální dopady té které alternativy. Některé druhy biopaliv se podle něj mohou ukázat v úhrnu stejně, nebo možná i více, škodlivé, než pokud bychom zůstali u nafty. Nemusí to tak být, ale je třeba nejprve posoudit náklady. Odtud se dostáváme k otázce, zda se některá zařízení nebudou muset dotovat. To je pak ekonomičtější začít s politikou snižování energetické náročnosti jako celku.⁵⁴ Pak nebude až tak záležet na tom, jaká paliva používáme, neboť jich budeme používat méně, respektive budeme si moci dovolit používat i „ušlechtilejší“ paliva, jakými bezesporu biopaliva jsou, a to i v případě, že budou finančně nákladnější. Tím, že jich nespotřebujeme tolik, bude náš užitek z nich přesto vyšší. Pokud bude stát biopaliva od začátku dotovat, aniž by si spočítal, zda se to vyplatí i ekonomicky a kolik bude stát energie, za kterou budou občané nuceni platit, pak je to špatná cesta.

Koncepčně je přístup pana primátora Ing. Dana Jiráňka převážně ekonomický a částečně environmentální. Ekonomický v tom smyslu, že propočítává náklady a výnosy jednotlivých opatření, neboť na tom podle něj stojí úspěšnost odpadové politiky v obci. Vychází z vlastních zkušeností z obce, v jejímž čele stojí. Stát by měl nechat v tomto směru jednotlivým obcím volnou ruku, případně odlišit jednotlivé případy a zvážit veškerá specifika. Environmentální část jeho přístupu spočívá v tom, že v rámci ekonomických propočtů počítá i s určitou hodnotou životního prostředí, i když ta se velmi těžko vyjadřuje v nám dostupných jednotkách, a nikdy si nemůžeme být zcela jisti, zda byla tato hodnota vypočtena správně.

Z rozhovoru s Ing. Danem Jiráňkem jsem rovněž sepsala shrnující protokol a případě potřeby jsem se vracela i k původnímu zvukovému záznamu. Shrnující protokol z tohoto rozhovoru je připojen jako příloha č. 8 k této práci.

7.3 Srovnání přístupů

Ačkoliv jsou oba pánové odborníky ve svém oboru, oba se pohybují v politické sféře, oba jsou dobře obeznámeni s celou šíří problematiky týkající se odpadů a ani jeden z nich neopomíjí hledisko environmentální, o návrhu nového zákona o odpadech se zásadně neshodnou. Pan poradce Mgr. Daniel Vondrouš je pro a pan primátor Ing. Dan Jiránek je proti.

Mimo dvou výše zmíněných pánů jsem hovořila ještě s dalšími třemi odborníky a s několika jinými četla rozhovory a obecně lze říci, že jednu názorovou stranu, která se

⁵⁴ Což se momentálně děje, například skrze program *Zelená úsporám*, který zmínil i Ing. Dan Jiránek a nastínil opatření, která na tomto poli podniká i samo město Kladno.

k návrhu zákona o odpadech přiklání, tvoří tedy Ministerstvo životního prostředí, včetně Mgr. Daniela Vondrouše, a odborníci na odpady několika nevládních ekologických organizací.⁵⁵ Na straně druhé, s názorem opačným, pak stojí Ing. Dan Jiránek, který se v řadě svých názorů ztotožňuje i s ostatními členy Svazu měst a obcí.⁵⁶

7.3.1 Pozadí sporů

Podle pana poradce Mgr. Daniele Vondrouše nemají vedené spory odborný základ, nýbrž základ čistě politický, kdy jde zejména o nastavení výše poplatků, o jednotlivá omezení, práva a povinnosti. Z pohledu Ing. Dana Jiránka jde zase o spory spíše ideologické, které se nijak neopírají o ekonomickou či environmentální účinnost jednotlivých opatření.

Zákon byl podle Mgr. Daniela Vondrouše v dostatečné míře konzultován se všemi dotčenými stranami, které se mohly k zákonu libovolně vyjádřit, vznést své připomínky a prezentovat své vlastní návrhy, kterým ministerstvo v mnoha případech vyhovělo.

Ing. Dan Jiránek naopak uvádí, že žádná velká jednání se k zákonu neuskutečnila, nebo alespoň ne taková, která by podle něj zásadní rozpory konstruktivně řešila. Ačkoliv se v rámci těchto jednání proti nějakému opatření postavil jak Svaz měst a obcí, tak Asociace krajů i někteří zástupci Hospodářské komory, bralo Ministerstvo životního prostředí ohled spíše na názory jednotlivce, často zástupce nějaké nevládní ekologické organizace. Sám Ing. Jiránek navrhuje, aby napříště byly tyto diskuze pojaty jako mezirezortní, aby si každý rezort ujasnil svá stanoviska a na základě toho by se následně jednalo. Dnešní situaci, kdy se mezi sebou dohadují i jednotlivá ministerstva, považuje za nepřijatelnou a nedá se tak dostat k žádnému uspokojivému řešení.

7.3.2 Vliv Evropské unie

Ministerstvo životního prostředí se za každou cenu snaží splnit požadavky Evropské unie, neboť se oprávněně obává vysokých sankcí, kterým bude muset čelit, pokud nedodrží stanovené lhůty a limity. Zatímco se Ministerstvo životního prostředí snaží vyhovět všem stranám, tedy jak Evropské unii, tak výrobcům, kteří mají výhrady vůči přílišnému zatížení, stejně jako provozovatelé dotčených zařízení, tak představitelům jednotlivých obcí a krajů, Ing. Jiránek ho právě z tohoto důvodu obviňuje z nekonceptního přístupu. Když pomíneme

⁵⁵ Například Hnutí DUHA, jejíž odborník na odpady je členem Rady odpadového hospodářství, poradní instituce Ministerstva životního prostředí. Více informací na www.hnutiduha.cz, nebo na http://www.mzp.cz/cz/status_rady_odpadove_hospodarstvi (naposledy přístupné dne 17. 6. 2009).

⁵⁶ Podrobnosti o Svazu měst a obcí lze získat na internetové adrese <http://www.smocr.cz/> (naposledy přístupné dne 17. 6. 2009).

úvahu, že limity diktované Evropskou unií nemají žádné hlubší opodstatnění, než to, že musí dojít k procentuálnímu snížení té a té položky ukládané na skládky, a je vlastně jedno, zda to bude o 45 % nebo o 55 % do roku 2020 nebo 2021, tak Evropská unie ke každému opatření přidává dovětek: „pokud je to proveditelné z hlediska technického, hospodářského a z hlediska životního prostředí“ nebo jiné „pokud je to možné“. Návrh zákona o odpadech žádné takovéto *pokud* neuvádí. Zdá se tedy, že Ministerstvo životního prostředí nebere zřetel na další možné účinky jednotlivých opatření.

7.3.3 Ekonomická a environmentální účinnost

Ekonomická a environmentální účinnost je hlavní „zbraní“ Ing. Jiráňka. Otázka ovšem je, co je a co není na poli nakládání s odpady ekonomicky a environmentálně účinné. Pokud vycházíme z energetické účinnosti, jde o poměr energie vložené a energie získané. Podobně tento pojem používá i Ing. Jiránek. Ekonomická účinnost v tomto případě zohledňuje zejména srovnání nákladu a výnosů na dané opatření, často vyjádřené v penězích, což je poměrně snadno vyjádřitelná účinnost, kdy s co nejmenšími vstupními náklady dosáhneme co nejvyššího zisku. Zisk však není hlavním ukazatelem účinnosti, ale je to právě poměr nákladů ku zisku. Podobně lze postupovat v případě environmentální účinnosti, i když na této úrovni je výpočet o něco složitější. Hodnotu poškození či nenávratného zničení jednotlivých složek přírody jen ztěží vyjádříme v penězích. Přesto lze s hodnotou přírodních zdrojů počítat a při hodnocení jednotlivých opatření na ně brát ohled. Ing. Jiránek podle svých slov počítá jak s hodnotou přírody, tak s monetární hodnotou položek, u nichž je tato hodnota vyjádřitelná.

Ministerstvo životního prostředí v tomto ohledu staví na první místo hledisko environmentální, ale opomíjí hledisko ekonomické. Neptá se dopředu, zda to či ono opatření bude ekonomicky efektivní a je z této své pozice snadno napadnutelné.

7.3.4 Energetické využití odpadu

Největším problémem spaloven odpadu, nebo také zařízení na energetické využití odpadu podle kódu R1⁵⁷ je, že neustále musí být zásobovány konstantním množstvím odpadu. Jejich kapacity nelze přizpůsobovat aktuálnímu množství odpadu. Proto jsou právem považovány za hrozbu veškerým motivacím třídít, recyklovat a opětovně využívat odpad. Samy spalovny totiž tlačí na to, aby dodávky odpadů k energetickému využití nijak neklesaly. Pokud není dostatek odpadu k energetickému využití vyprodukován na území České republiky, dováží se sem pro tento účel odpad ze zahraničí. Tuto oblast návrh zákona o

⁵⁷ Význam jednotlivých kódů pro způsoby využití odpadu je k nahlédnutí v příloze č. 1 k této práci.

odpadech rovněž upravuje, když říká, že tato přeprava již nebude možná, pokud by to znamenalo uložení více odpadů na skládky.

Ministerstvo životního prostředí, které se sice zavázalo zacházet s odpadem podle hierarchie odpadů, však zároveň připouští, že by pro snazší a rychlejší dosažení cílů stanovených rámcovou směrnicí o odpadech, mohlo podpořit rozšiřování kapacit stávajících spaloven odpadů, respektive schválit program na jejich rozšíření, načež pak budou moci spalovny čerpat dotace z OPŽP. V POH ČR Ministerstvo životního prostředí vyloučilo možnost poskytnutí státních prostředků na výstavbu nových skládek odpadů nebo spaloven, nyní ale obrací a připouští možnost rozšiřování kapacit spaloven odpadů, pokud nebude snížení množství odpadu ukládaného na skládky dosaženo jinak. Toto své rozhodnutí odůvodňuje tlakem Evropské unie.

Podle Ing. Dana Jiráňka se ze spaloven dělá hrozba zbytečně. Nijak se nebrání alternativám při využívání odpadu, ale s některými druhy odpadu podle něj zkrátka jinak naložit nelze. Rozhodující je pro něj efektivita a ekonomická i environmentální účinnost využití odpadu. To znamená, že to, co se ve všech ohledech nejvíce vyplatí energeticky využít, má být energeticky využito, protože alternativní využití by znamenalo nepřiměřené navýšení zátěže, jak ekonomické, tak environmentální, oproti potencionálně plynoucímu prospěchu.

Jako alternativu k zařízením na energetické využití odpadu nabízí Ministerstvo životního prostředí zařízení na mechanicko-biologickou úpravu odpadů, která kombinují dotřídňovací linku a úpravu některých odpadů pro jejich další využití. Ani tato zařízení však nejsou všespásná a to že by šlo postavit takovéto zařízení kvalitně v tak krátké době, aby zastoupilo kapacity, které budou s největší pravděpodobností kvůli limitům Evropské unie jinak opět vytvářeny v zařízeních na energetické využití odpadů, je málo pravděpodobně.

7.3.5 Poplatky

Nejdiskutovanějším tématem ve vztahu k chystanému návrhu zákona o odpadech jsou poplatky. Spor se netýká jen toho, jak vysoké poplatky by se měly platit za svoz či odstranění odpadu. Jde o problém mnohem komplexnější.

Plánovaná nová úprava poplatků byla již popsána v kapitole o poplatcích. Podle Ing. Daniela Jiráňka, se náklady obce, tedy alespoň v případě statutárního města Kladna, na sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů pohybují kolem 800 Kč na 1 obyvatele. Současná maximální zákonná hranice poplatku za odpady, která činí 500 Kč na 1 obyvatele je tedy neudržitelná a obce musí získávat další finanční prostředky z jiných zdrojů

obce, a to ať už z dalších poplatků, což jim současná právní úprava dovoluje, z rozpočtu obce anebo skrze kolektivní systémy.

Současný zákon a zákon o místních poplatcích⁵⁸ umožňují obcím nastavit si obecně závaznou vyhláškou ještě místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Tento poplatek má být novým zákonem o odpadech zrušen a má být dovoleno vybírat pouze jeden druh poplatku, a to právě takový, který je uveden v kapitole o poplatcích. Jeho výměra je sice u úhrnu vyšší, může dosáhnout až částky 1 000 Kč, ovšem nad tuto hranici se již navýšit nedá a to za žádných okolností. Pro Mgr. Vondrouše znamená zavedení tohoto poplatku zpřehlednění vybírání poplatků a zároveň ho považuje za dostatečně silný nástroj, který má spolu s poplatkem za ukládání odpadu na skládky motivovat obce ke snižování množství komunálního odpadu ukládaného na skládky a ke snižování množství odpadu vůbec.

Obce to ale vidí jinak a proti tomuto systému vybírání poplatku je i Ing. Jiránek. Ten argumentuje tím, že mnohá opatření plynoucí ze zákona obcím hospodaření s odpady prodraží. Podobně uvažuje i Ministerstvo financí, které navrhuje stanovit maximální výši tohoto poplatku až na 1 250 Kč. Obcím by však více než jednotná stanovená hranice výše poplatku vyhovovalo zachování stávající situace, kdy si ke stanovenému poplatku mohou v samostatné působnosti přidávat poplatky vlastní. Obce chtějí rozhodovat o vlastních záležitostech pokud možno samostatně a na základě vlastních zkušeností, a to jak historických, tak ekonomických, podle toho, co se jim samotným nejlépe osvědčilo a ukázalo se být nejúčinnější. Ing. Jiránek přímo uvádí, že se obce chovají v tomto ohledu racionálně a není tedy důvod jim diktovat jaké poplatky mají či nemají vybírat tak, aby byly schopny řešit nakládání s odpady na svém území.

Problémem stanoveného jednotného poplatku je, že v některých obcích může plánovaný systém skvěle fungovat a v jiných nemusí. Dopředu nelze tvrdit, že dopady tohoto poplatku budou ve všech obcích stejné. O tom, jaké budou konkrétní dopady, rozhodne mnoho faktorů, jako je hustota zástavby, zda převažují rodinné domy či sídliště, zda je v blízkosti obce skládka nebo spalovna odpadů a mnohé další.

Cílem Ministerstva životního prostředí je občany příliš finančně nezatěžovat a zároveň je motivovat ke snižování odpadů. To je jistě krok správným směrem, ovšem otázkou je, zda má platit jeden a ten samý nástroj pro obce, kde systém shromažďování, sběru, přepravy,

⁵⁸ Zákon 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů (dostupný z internetové adresy http://i.iinfo.cz/urs-att/p_565-90-108075210413437.htm, naposledy přístupné dne 3. 6. 2009).

třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů nefunguje tak, jak by bylo žádoucí podle tzv. odpadové pyramidy, a stejný i pro obce, který mají tento systém postaven dobře na stávajících poplatcích, občané zde třídí a obec se angažuje v mnoha vzdělávacích akcích a programech na předcházení vzniku odpadů tak, jak je tomu podle Ing. Jiráňka například právě v Kladně.⁵⁹

7.3.6 Komunální odpad

Na úseku nakládání s komunálním odpadem se Ing. Jiránek neshodne s Mgr. Vondroušem zejména na povinnosti třídít pět základních složek odpadu, tj. papír, sklo, plasty, nápojové vrstvené obaly a kovy. Podle slov Mgr. Vondrouše je zavedení separovaného sběru nutné s ohledem na Evropskou unii a povede ke snížení množství odpadu na skládkách a ke zvyšování materiálového využití odpadů. I když se obává, že v některých obcích, není reálně možné limity na recyklaci kovů splnit. S recyklací a opětovným využitím odpadů souhlasí v zásadě i Ing. Jiránek, ptá se ovšem, proč musí pořizovat na náklady obce všech pět nádob na separovaný odpad a nepřiměřeně tak zvyšovat náklady na sběr a svoz odpadů, když právě například v Kladně funguje kvalitní dotříd'ovací linka, kde lze pohodlně některé složky odpadu roztřídit až dodatečně a možná i kvalitněji, než mohou sami občané. Ke sběru plastů a vrstvených nápojových obalů by tak klidně postačila jediná nádoba. A situace v jiných obcích opět mohou být místně specifické a je jim třeba nechat na tomto poli volnější působnost či stanovit zákon tak, aby dovozoval co nejefektivnější zacházení s odpady.

7.3.7 Biologický odpad, separovat či neseparovat?

Zdá se, že vše hovoří ve prospěch separace biologicky rozložitelného odpadu. Tvoří 40 % komunálního odpadu ukládaného na skládky, tlí na nich, zapáchá a uvolňuje škodlivé emise, zejména pak metan. Jeho vytřídění a odvoz na kompostárnu, případně domácí či obecní kompostování výrazně sníží množství komunálních odpadů ukládaných na skládky, což je v souladu s požadavky Evropské unie, a zároveň zamezí všem ostatním negativním projevům tohoto druhu odpadu.

To je ta líbivější verze týkající se toho, jak naložit s biologicky rozložitelnými odpady, kterou prosazuje jak Ministerstvo životního prostředí, tak prakticky všechny ekologické organizace. Těžko lze proti ní něco namítat. Ale aby zavedená opatření skutečně prospěla životnímu prostředí, musí být především účinná v praxi, a proto je třeba zvážít všechna pro i

⁵⁹ Ing. Jiránek nepopírá existenci mnoha problémů na poli nakládání s odpady ve městě Kladně, přesto se domnívá, že jsou místně specifická a mohou od nich pomoci jiné nástroje, než které bude vhodné použít v jiné obci.

proti, aby mohla být ta „proti“ eliminována. Diskuze odvíjející se od biologických odpadů by sama o sobě vystačila svou šíří a složitostí na několik samostatných prací.

Největším problémem biologicky rozložitelného odpadu (BRO) je podle Ing. Jiráňka způsob jeho sběru. Jen velmi těžko může být systém sběru BRO nastaven stejně v malých obcích s převažující zástavbou rodinných domů a stejně ve městech tvořených klidně i několika sídlišti. Obdobná je situace i u nastavení poplatku podle hmotnosti vyprodukovaného odpadu. Ani zde nelze stavět na roveň malé obce a hustě obydlená města. To uznává i Mgr. Vondrouš, přesto považuje separovaný sběr BRO a zejména BRKO za nezbytný.

V menších obcích s převahou rodinných domů může na každé zahradě fungovat individuální kompost, tedy domácí kompostování, a BRO zde tudíž téměř nevzniká. To je ta nejlepší a zároveň nejlevnější varianta, jak s BRO naložit. Tam, kde domácí kompost chybí a existuje prostor pro jeho pořízení, je stále zdaleka nejlevnější motivovat občany ke koupi kompostéru či pořízení domácího kompostu, například nějakým finančním příspěvkem nebo úlevou na poplatku za svoz odpadu právě díky nižší hmotnosti a objemu odpadu. Pokud však občané možnost domácího kompostování nemají, nastupuje komunitní nebo obecní kompostování. Možnost třídít BRO musí obec podle návrhu zákona umožnit všem svým občanům. Tam, kde nefunguje domácí ani komunitní kompostování, musí obec přistavit speciální nádoby na oddělený sběr biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO). A v této fázi se již objevují problémy. Předně je to onen rozdíl mezi malou obcí a hustě zalidněným městem, pak také neujasněný pohled na to, co přesně BRKO tvoří, respektive co tedy bude konkrétně do nádob na separovaný BRKO možno ukládat, co je a co není možné bezpečně kompostovat,⁶⁰ a v neposlední řadě je tu otázka odbytu.

Všechny zúčastněné strany se shodují, že mít pro tento druh odpadu nejprve zajištěn vhodný odbyt, má primární důležitost. Jinak by byla veškerá snaha na jeho separaci zbytečná. Ačkoliv z tabulky č. 8 (viz kapitola 6.8 – Biologicky rozložitelné odpady) plyne, že kapacity kompostáren jsou vytíženy nedostatečně, skutečnost je podstatně složitější. Předně záleží na jejich rozmístění, ne každá obec má takové zařízení ve svém dosahu. Paradoxně tak dochází k situacím, že tam, kde se BRKO třídí, tam pro něj není odbyt, nebo není poptávka po produktech ze zpracování BRO – humusu, biopalivech, biomase, a tam kde se naopak tolik netřídí, tam stojí nevytížené zařízení na zpracování BRO. Je tedy třeba zkvalitnit a zefektivnit celý systém sběru BRO a předně zajistit odbyt. S tím souhlasí i Ing. Jiránek, který ve třídění a

⁶⁰ Co je možné uložit do nádoby na separovaný BRKO v Praze je možné si přečíst na letáku Pražských služeb, který je připojen jako příloha č. 4 k této práci.

využívání BRO vidí spolu se Svazem měst a obcí velký potenciál, zároveň však namítá, že je nemožné BRKO třídít přímo v hustě obydlených městech stejným způsobem jako ostatní separovaný odpad. Domácnosti na sídlišťích produkují z BRO prakticky pouze kuchyňský odpad a nároky na zajištění hygienických požadavků kolem sběrných nádob jsou příliš vysoké na to, aby se to vyplatilo. Zejména pak v letních měsících si separovaný sběr kuchyňských odpadů nedokáže v některých lokalitách vůbec představit.

Ačkoliv je sběr BRKO na zachování hygienických standardů náročnější, než jiné separované odpady, jeho svoz již funguje v řadě obcí v České republice i mimo ni, a dokonce i některých částech Prahy.⁶¹ Mgr. Dan Vondrouš tedy nevidí důvod, proč by nemohl být separovaný sběr BRKO zaveden, i když uznává, že v oblastech s hustší sídelní strukturou to nepůjde až tak snadno, jako v menších obcích.

7.3.8 Kde panuje shoda?

Nejzásadnější oblastí, kde panuje shoda na obou stranách, je onen aspekt ochrany životního prostředí. Mgr. Vondrouš ho klade na první místo vždy, Ing. Dan Jiránek podle míry ekonomické a environmentální účinnosti.

Obě strany se shodují i na potřebě snížit množství odpadu ukládaného na skládky a do zákona se prosadil návrh Svazu měst a obcí o tom, že by poplatek za ukládání odpadů měl být rovným dílem příjmem obce, na jejímž katastrálním území se skládka nachází, a Státního fondu životního prostředí. Ovšem i zde Ing. Jiránek uvádí, že jednotlivé případy je třeba diferencovat, zejména podle vzdálenosti té které obce od skládky a možných negativních dopadů na obec.

A v neposlední řadě se shodují i na tom, že po všech stránkách nejvýhodnější a zároveň i nejlevnější je vzniku odpadu předcházet. Stejně jako se propaguje úspora energie, mělo by se propagovat i předcházení vzniku odpadu a snižování jeho množství. A k preventivnímu chování by neměli být motivováni jen občané, ale též průmysl, který by měl převzít odpovědnost za výrobky, které uvádí na trh. Do budoucna je nemyslitelné, aby průmysl vyráběl výrobky, které není schopen rozložit a materiálově využít.

⁶¹ Viz příloha č. 4 k této práci.

7.4 Obecné hodnocení

Postoje obou protistran nemají jen deklaratorní charakter, ale jsou založeny na odborných znalostech i žitých zkušenostech a odráží se v nich i vlastní hodnoty obou odborníků, což z jejich výpovědí činí hodnotný zdroj informací a poučení, ať už se v jednotlivých bodech liší více či méně.

7.5 Diskuze výzkumných otázek

7.5.1 Otázka první – Co je podle jednotlivých odborníků možné očekávat od návrhu zákona o odpadech?

Každá z dotázaných stran má jistá očekávání, která jsou však do určité míry pouze hypotetická. Nelze totiž s naprostou jistotou dopředu říci, jak konkrétně se návrh zákona o odpadech v českém prostředí projeví.

Základním konceptuálním sporem je, že zatímco Mgr. Daniel Vondrouš se k návrhu zákona staví vesměs pozitivně a od zákona si slibuje zpřehlednění situace na poli nakládání s odpady a přinejmenším omezení nárůstu znečištění způsobovaného odpady, tak Ing. Dan Jiránek v něm vidí pouze nepropracovaný návrh, jehož jednotlivá opatření nemohou být funkční, neboť nezahrnují onen aspekt ekonomické účinnosti. Zákon tedy odmítá jako celek.

Řešením by mohla být další jednání o návrhu zákona, která by zohlednila specifické požadavky obcí vycházející z konkrétních podmínek a stavu odpadového hospodářství na jejich území. Jistě by prospělo, pokud by Ministerstvo životního prostředí dalo obcím širší kompetence a umožnilo jim rozhodovat o dílčích záležitostech v rozsahu jejich územní samosprávy. Samo by mělo spravovat jen obecnější rámec ochrany životního prostředí, nutných práv a povinností obcí i jejich občanů.

7.5.2 Otázka druhá – V čem se názory jednotlivých odborníků na návrh zákona o odpadech liší a v čem se naopak shodují?

Obě strany se shodují v těch nejzákladnějších a zároveň nejpodstatnějších rysech, jakými je nutnost chránit životní prostředí, nutnost občany především motivovat k předcházení vzniku odpadu a ke snižování jeho množství, což nepůjde bez účinných nástrojů, zejména poplatků, vzdělávacích a podpůrných programů, a že je potřeba touto cestou snížit množství odpadů ukládaného na skládky. V neposlední řadě se shodují i na tom, že

určitou část odpovědnosti za vznik odpadu nese i průmysl a výrobci. Odporují si však v názoru na způsoby, jak těchto cílů dosáhnout.

Neshoda panuje zejména v oblasti nastavení jednotlivých nástrojů, ať už je to výše či struktura jednotlivých poplatků, nebo zda upřednostnit pozitivní či negativní motivaci. I zde hraje velkou roli specifičnost případů a situací, kdy je potřeba uvážlivě přistupovat k nastavení výše poplatků úměrně k okolnostem. Ing. Dan Jiránek klade důraz na individuální přístup k volbě nástrojů, zatímco Mgr. Daniel Vondrouš prosazuje nástroje s plošnou a všeobecnou platností. Navíc se zdá, že Mgr. Daniel Vondrouš zcela opomíjí hledisko ekonomické efektivity, které je naopak pro obce velmi důležité. Za zmínku stojí také zásadní rozpor ve věci separace BRKO, ačkoli proti využití bioodpadu není v zásadě žádný z nich, a názorový nesoulad ohledně vedení jednotlivých jednání.

7.5.3 Otázka třetí - Zaměřují se jednotliví odborníci spíše na perspektivu ekonomické nebo environmentální účinnosti, respektive kombinace obou, pokud jde o to, co od návrhu zákona o odpadech očekávají?

Zatímco Mgr. Daniel Vondrouš zaujímá stanovisko spíše environmentální, kdy se skrze jednotlivá ustanovení návrhu zákona o odpadech snaží prosadit opatření na ochranu životního prostředí a zdraví občanů, Ing. Dana Jiránek charakterizuje postoj více ekonomický, kdy je podle něj třeba analyzovat veškeré náklady a výnosy a podle toho posoudit, zda je to či ono opatření pro danou konkrétní situaci tím nejlepším možným řešením.

Hlavní nevýhodou přístupu ryze environmentálního je právě ona absence pohledu ekonomického. Nedochází zde k porovnání nákladů a výnosů a má se za to, že co je dobré pro životní prostředí, je stejně dobré pro občany. Je ovšem mylné domnívat se, že daná opatření budou za každou cenu fungovat. Pokud bude Ministerstvo životního prostředí nutit občany k používání i těch nejekologičtějších zařízení, musí tato zařízení být pro občany také ekonomicky výhodná, jinak nelze očekávat, že je budou využívat dlouhodobě. Je-li potřeba některé zařízení už od samého počátku dotovat, nemůže být o ekonomické efektivitě ani řeč. Na druhou stranu je návrh zákona jistě krokem správným směrem, pokud chceme se stavem životního prostředí, které je neustále neúměrně zatěžováno narůstajícím množstvím odpadu, něco udělat.

Slabou stránkou ryze ekonomického přístupu je jeho ambice vyčíslit hodnotu jednotlivých složek životního prostředí a stanovit jejich cenu v penězích. To není dost dobře

možné a v mnoha ohledech je třeba životní prostředí chránit i bez ohledu na to, zda to je či není ekonomicky výhodné, neboť může jít o mnohem vyšší hodnotu z pohledu environmentálního. Na druhou stranu, lze tímto přístupem dosáhnout co nejnižších škod s co nejmenším omezením ekonomické efektivity. Ekonomický přístup také klade důraz na individuální zkušenost, což má jistě větší smysl, než se snažit plošně aplikovat nějaké „umělé“ normy.

7.5.4 Otázka čtvrtá - Jaké konceptuální řešení bude v podmínkách České republiky efektivnější?

Konceptuálně je podle mne přijatelnější přístup pana primátora Ing. Dana Jiráňka, který je mnohem propracovanější, podepřený mnohaletými zkušenostmi s fungováním obcí, zohledňuje specifický ráz těchto obcí, jejich historickou zkušenost a populační skladbu. Jednotlivá opatření budou tím efektivnější, čím přesněji budou odpovídat konkrétní situaci či případu. Toho lze nejnázem docílit tak, že osoba kompetentní bude dané problematice co možná nejbližší. Ministerstvo životního prostředí by tedy mělo stanovit jen obecný rámec, který by chránil základní potřeby občanů a životního prostředí, a zbytek pravomocí delegovat na obce, které je samozřejmě možné různými způsoby motivovat k co nejšetrnějšímu chování vůči životnímu prostředí. Kromě sankcí je možné navrhnout i nějaké benefity a úlevy, například slevy na poplatku za ukládání odpadu na skládky v případě, že toto množství klesne pod určitou hranici a podobně.

Rovněž je rozumný návrh pana Ing. Jiráňka, aby jednání o podobných záležitostech napříště probíhala mezirezortně a aby byl stanoven nějaký přesnější postup diskuzí a způsob zohledňování jednotlivých připomínek. Schvalování v legislativním procesu by nemělo být čistě doménou vybraných specialistů a odborníků, ale pro úspěšné přijetí zákona je hodnotný jakýkoliv podnět, který přispěje k tomu, že zákon bude akceptován širokou veřejností, nejen odbornou, a nebude obcházen. Takovýto postup bude jistě zdoluhavější a náročnější na vyhodnocení, výsledek bude ale jistě o to hodnotnější. Vhodné prostředí pro obsáhlé diskuze na mnoha úrovních však v České republice vytvořeno zatím není a je otázkou, zda by se něco takového mohlo podařit vůbec zavést.

Závěr

Po přečtení všeho, co mělo být přečteno, a po vyslechnutí všeho, co mělo být vyslechnuto, jsem toho názoru, že návrh nového zákona by měl být přijat, neboť v mnoha ohledech přispěje ke zlepšení stavu na poli nakládání s odpady a ke snížení škodlivých vlivů narůstajícího množství odpadu na životní prostředí. Už jen existence odpadové pyramidy značí uvědomění si tíživosti současné situace, ovšem je potřeba po ní postupovat od vrchních pater uvážlivě dolů a ne od spodních nesměle nahoru.

V mnoha bodech by si však zákon zasloužil ještě plnohodnotnou diskuzi a přeformulování některých povinností. Měl by obsahovat více motivačních nástrojů, než jen nástroje čistě ekonomické, a měl by na jejich základě poskytnout více možností, jak dosáhnout vrcholu pyramidy, a ne jen jednu jedinou, danou a nediskutovatelnou.

Zdá se, že nic není ztraceno. Jednání s Evropskou unií o nakládání s odpady stále probíhají a zákon zatím vláda v jeho konečném znění neprojednává. Je tedy stále čas něco na něm změnit. Odvrácenou stranou mince ovšem je, že málokdo věří, že návrh nového zákona o odpadech projde tak, jak jsme se tu o něm po celou dobu bavili. S novou vládou přijde na podzim i nový ministr životního prostředí a do té doby nebude mít nikdo jistotu, že zvolí tu samou cestu, jako jeho předchůdce. Že nebude ze stejné politické strany, to lze říci s o něco větší jistotou, ale nepředbíhejme událostem.

Seznam literatury

Věcná literatura

- GARDNER, Gary. *Recycling organic waste: From urban pollutant to farm resource*. Worldwatch Institute, 1997. ISBN 1-878071-37-8
- ALTMAN, Vlastimil. *Odpadové hospodářství*. Praha: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí České republiky a Centrem pro otázky životního prostředí UK, 1996. ISBN 80-7078-372-9
- MOLDAN, Bedřich. *Příroda a civilizace: životní prostředí a rozvoj lidské civilizace*. Praha: SPN, 1997. ISBN 80-04-26434-4

Metodologická literatura

- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7367-040-2
- PUNCH, Keith F.. *Úspěšný návrh výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7

Statistická literatura

- Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2007. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, Český statistický úřad, 2007, ISBN 978-80-7212-472-5
- Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008 (dostupné pouze na internetové adrese <http://www.mzp.cz/cz/search?query=statistická+ročenka>, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)

Písemnosti normativní povahy

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění dalších ústavních zákonů (dostupné z internetové adresy <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod ve znění dalších ústavních zákonů (dostupné z internetové adresy <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90_index.html, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy <http://www.senat.cz/informace/zadosti/zak107.html>, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)

- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní zprávy České republiky ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy http://www.sagit.cz/pages/uz.asp?tema_id=33&cd=58&typ=r&det=&levelid=136982, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- usnesení vlády č. 188/1998 Sb., legislativní pravidla vlády ve znění pozdějších usnesení vlády (dostupné z internetové adresy http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/legislativn_pravidla_vl_dy.pdf, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- nařízení vlády č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy http://www.mzp.cz/cz/narizeni_vlady_poh, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- Druhá hodnotící zpráva o plnění Plánu odpadového hospodářství ČR za roky 2005 – 2006 (dostupné z internetové adresy [http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPVSF0C1YG9](http://www.mzp.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPVSF0C1YG9), naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/odpady/>, naposledy přístupné dne 21. 6. 2009)
- návrh zákona o odpadech (dostupné z internetové adresy http://www.cemc.cz/clen_www/legislativa/prip_rizeni/prip_rizeni.php, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- důvodová zpráva k návrhu zákona o odpadech (dostupné z internetové adresy http://www.cemc.cz/clen_www/legislativa/prip_rizeni/prip_rizeni.php, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- zákon č. 477/2001 Sb., o obalech ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obaly/cast1h2.aspx>, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy <http://www.inisoft.cz/lexikon/383/383.htm>, naposledy přístupné dne 20. 6. 2009)
- zákon 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů (dostupný z internetové adresy http://i.iinfo.cz/urs-att/p_565-90-108075210413437.htm, naposledy přístupné dne 3. 6. 2009)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 75/442/EHS ze dne 15. července 1975 o odpadech ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>, naposledy přístupné dne 10. 6. 2009)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/76/ES ze dne 4. prosince 2000 o spalování odpadů ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>, naposledy přístupné dne 10. 6. 2009)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic ve znění pozdějších předpisů (dostupné z internetové adresy <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>, naposledy přístupné dne 10. 6. 2009)

Periodika

- *ODPADY: internetový měsíčník* (dostupný z <http://odpady.ihned.cz/>, naposledy přístupný dne 20. 6. 2009)
- *Zpravodaj Ministerstva životního prostředí České republiky* (dostupné z internetové adresy <http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/titletree?OpenView>, naposledy přístupné dne 21. 6. 2009)
- *Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky* (dostupné z internetové adresy <http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/titletree?OpenView>, naposledy přístupné dne 21. 6. 2009)
- *EKOLIST, měsíčník o životním prostředí* (dostupný internetové adresy <http://www.ekolist.cz/>, naposledy přístupné dne 22. 6. 2009)

Další internetové zdroje

- Ministerstvo životního prostředí České republiky: www.mzp.cz
- Operační program životního prostředí: www.opzp.cz
- Česká informační agentura životního prostředí (CENIA): www.cenia.cz
- Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka: www.vuv.cz
- Státní fond životního prostředí: www.sfzp.cz
- Svaz měst a obcí: www.smocr.cz
- Asociace krajů: www.asociacekrajů.cz
- Pražské služby: www.psas.cz
- Hnutí DUHA: www.hnutiduha.cz
- Sdružení Arnika: www.arnika.org
- Ekodomov: www.ekodomov.cz
- Dejte šanci biodpadu: www.biosance.cz

Seznam zkratk

BA – Baterie a akumulátory/Batteries and Accumulators

BAT – Nejlepší dostupné techniky/Best Available Techniques

BRKO – Biologicky rozložitelné komunální odpady

BRO – Biologicky rozložitelní odpady

CENIA – Česká informační agentura životního prostředí/Czech Environmental Information Agency

ČIŽP – Česká inspekce životního prostředí/ Czech Environmental Inspectorate

ČR – Česká republika/Czech republic

ES – Evropská společenství/European Community

EU – Evropská unie/European Union

KO – Komunální odpad/Municipal waste

KS – Kolektivní systém/Collective system

KÚ – Krajský úřad/Regional authority

MŽP – Ministerstvo životního prostředí/Ministry of the Environment of the Czech republic

NO – Nebezpečný odpad/Dangerous waste

OO – Ostatní odpad/Other waste

POH – Plán odpadového hospodářství

PCB – Polychlorované bifenyly/Polychlorinated biphenyls

PZ – Provozovatel zařízení

SFŽP – Státní fond životního prostředí/State Environmental Fund of the Czech republic

S-IO – Skládka inertního odpadu

S-NO – Skládka nebezpečného odpadu

S-OO – Skládka ostatního odpadu

ZO – Zpětný odběr

ŽP – Životní prostředí/Environment

Seznam grafů

Graf č. 1 Podíl jednotlivých oblastí na dotacích z OPŽP	str.27
Graf č. 2 Porovnání způsobu nakládání s odpadem v ČR s vybranými státy	str.33
Graf č. 3 Odpadová pyramida	str.40

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Způsoby nakládání s odpady v roce 2006	str.35
Tabulka č. 2 Způsoby nakládání s odpady v roce 2007	str.36
Tabulka č. 3 Odstraňování komunálních odpadů v České republice 2003 – 2007	str.37
Tabulka č. 4 Současná podoba příjemců poplatků za nakládání s odpady	str.42
Tabulka č. 5 Navrhovaná podoba příjemců poplatků za nakládání s odpady	str.42
Tabulka č. 6 Počet skládek členěných dle kategorie odpadu pro rok 2006	str.44
Tabulka č. 7 Plány na snižování množství BRKO ukládaného na skládky	str.45
Tabulka č. 8 Počet kompostáren v České republice, porovnání projektované a skutečně využívané kapacity	str.46

Seznam příloh

Příloha č. 1 Výčet způsobů využívání odpadů a příslušných kódů

Příloha č. 2 Výčet způsobů odstraňování odpadů a příslušných kódů

Příloha č. 3 Klíčové problémy odpadového hospodářství ČR z roku 2003 vycházející z platného znění Plánu odpadového hospodářství České republiky (*Zdroj: POH ČR*)

Příloha č. 4 Leták Pražských služeb – Vracejte přírodu, vrátí Vám to!

Příloha č. 5 Schéma rozmístění zařízení na biologickou dekontaminaci a kompostování v České republice 2007

Příloha č. 6a Počet a kapacita zařízení pro úpravu, využívání a odstraňování odpadů ke dni 31. 12. 2007

Příloha č. 6b Kapacita zařízení pro energetické využití odpadu ke dni 31. 12. 2007

Příloha č. 7 Přepis rozhovoru – shrnující protokol – Mgr. Daniel Vondrouš

Příloha č. 8 Přepis rozhovoru – shrnující protokol – Ing. Dan Jiránek

Příloha č. 9 Předpokládaný vývoj nakládání s komunálním odpadem

Příloha č. 1 Výčet způsobů využívání odpadů a příslušných kódů

Způsob využívání	Kód <i>Code</i>	Manner of use
Využití odpadu způsobem obdobným jako paliva nebo jiným způsobem k výrobě energie	R1	Utilisation of waste in a manner similar to fuel or in some other manner that produces energy
Získání/regenerace rozpouštědel	R2	Obtaining/recovery of solvents
Získání/regenerace organických látek, které se nepoužívají jako rozpouštědla (včetně kompostování a dalších biologických procesů)	R3	Obtaining/recovery of organic substances not used as solvents (incl. composting and other biological processes)
Recyklace/znovuzískání kovů a kovových sloučenin	R4	Recycling/recovery of metals and metal compounds
Recyklace/znovuzískání ostatních anorganických materiálů	R5	Recycling/recovery of other inorganic materials
Regenerace kyselin a zásad	R6	Recovery of acids and alkalies
Obnova látek používaných ke snižování znečištění	R7	Recovery of substances used to reduce pollution
Získání složek katalyzátorů	R8	Recovery of the components of catalysers
Rafinace použitých olejů nebo jiný způsob opětovného použití olejů	R9	Refining of used oils or some other means of the reuse of oils
Aplikace do půdy, která je přínosem pro zemědělství nebo zlepšuje ekologii	R10	Application to soil as an agricultural benefit or environmental improvement
Využití odpadů, které vznikly aplikací některého z postupů uvedených pod označením R1 až R10	R11	Utilisation of wastes created by the application of one of the procedures set forth under designations R1 to R10
Předúprava odpadů k aplikaci některého z postupů uvedených pod označením R1 až R11	R12	Pre-treatment of wastes for the application of one of the manners listed under R1 to R11
Skladování materiálů před aplikací některého z postupů uvedených pod označením R1 až R12	R13	Storage of materials before the application of one of the manners listed under R1 to R11

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008

Příloha č. 2 Výčet způsobů odstraňování odpadů a příslušných kódů

Způsob odstraňování odpadu	Kód Code	Manner of removal
Ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu (skládování)	D1	Depositing on or under the ground (landfilling)
Úprava půdními procesy	D2	Treatment by soil processes
Hlubinná injektáž	D3	Deep injection
Ukládání do povrchových nádrží	D4	Storage in surface reservoirs
Ukládání do speciálně technicky provedených skládek	D5	Depositing in special technically controlled landfills
Biologická úprava jinde nespecifikovaná, jejímž konečným produktem jsou sloučeniny nebo směsi, které se odstraňují některým z postupů uvedených pod označením D1 až D12	D8	Biological treatment not otherwise specified, where the final products and compounds or mixtures are disposed of in one of the procedures set forth under designations D1 to D12
Fyzikálně-chemická úprava jinde nespecifikovaná, jejímž konečným produktem jsou sloučeniny nebo směsi, které se odstraňují některým z postupů uvedených pod označením D1 až D12	D9	Physical-chemical treatment not otherwise specified, where the final products and compounds or mixtures are disposed of by one of the procedures set forth under designations D1 to D12
Spalování na pevnině	D10	Combustion on land
Konečné či trvalé uložení	D12	Final or permanent depositing
Úprava složení nebo smíšení odpadů před jejich odstraněním některým z postupů uvedených pod označením D1 až D12	D13	Treatment of the composition or mixing of waste before its removal in one of the manners listed under D1 to D12
Úprava jiných vlastností odpadů (kromě úpravy zahrnuté do D13) před jejich odstraněním některým z postupů uvedených pod označením D1 až D13	D14	Treatment of other waste qualities (with the exception of treatment included in D13) before removal in one of the manners listed under D1 to D13
Skladování materiálů před jejich odstraněním některým z postupů uvedených pod označením D1 až D14	D15	Storage of materials before their removal in one of the manners listed under D1 to D14

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008

Příloha č. 3 Klíčové problémy odpadového hospodářství ČR z roku 2003 vycházející z platného znění Plánu odpadového hospodářství České republiky (Zdroj: POH ČR):

a) principy udržitelného rozvoje se dostatečně nepromítají do všech oblastí hospodářství a důsledkem toho je negativní dopad na celou oblast odpadového hospodářství;

b) prevence vzniku odpadů se v potřebné míře neprosazuje, schází ekonomická stimulace a informovanost o přínosech a výhodách opatření i investic do prevence vzniku odpadů a omezování jejich nebezpečných vlastností;

c) hierarchie nakládání s odpady není respektována, převažuje odstraňování odpadů, zejména skládkování, nad využíváním odpadů. V současném prostředí tržního hospodářství není zajištěna konkurenceschopnost výrobků vyrobených z odpadů. Za těchto podmínek je značně obtížné zvyšovat materiálové využití odpadů;

d) shromažďování odpadů utříděně podle jednotlivých druhů je nedostatečné, prosazování této povinnosti má velké rezervy jak v podnikatelské tak i v občanské sféře. Důsledkem je nízká míra vrácených odpadů do výrobních cyklů jako náhrada vstupních surovin. V případě komunálních odpadů jsou problémovými složkami zejména nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné odpady, výrobky zpětného odběru, odpady z plastů atd.;

e) změny Katalogu odpadů a seznamu nebezpečných odpadů (transpozice směrnice ES) snížily možnosti porovnávání údajů celkové produkce odpadů a nakládání s nimi v časových řadách, zejména u nebezpečných odpadů, s čímž souvisí ztížení podmínek při rozhodování a plánování v oblasti odpadového hospodářství;

f) validace všech dat z oblasti odpadového hospodářství a zpětná vazba není na místní, krajské i celostátní úrovni systémově, finančně a personálně dostatečně zajištěna. Deficit je ve vybavení veřejné správy kompatibilním hardwarem a softwarem;

g) výkon veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství nemá odpovídající zázemí, tzn. přiměřený stav kvalifikovaných pracovních sil, finanční zabezpečení a též provázanost s ostatními oblastmi veřejné správy;

h) koordinace zpracování resortních koncepčních dokumentů, včetně zajištění vzájemných vazeb, není dostatečně zajištěna a ve svém důsledku nepříznivě ovlivňuje oblast odpadového hospodářství;

i) úroveň environmentální vzdělanosti veřejné správy a environmentální vědomosti podnikatelské a občanské sféry není dosud na potřebné výši.

Příloha č. 4 Leták Pražských služeb – Vracejte přírodu, vrátí Vám to!

Přední strana letáku:

PRAŽSKÉ SLUŽBY

VRACEJTE PŘÍRODU, VRÁTÍ VÁM TO!

Bioodpad patří do kompostejneru

Společnost Pražské služby, a.s., nabízí občanům hlavního města Prahy a dalším původcům odpadu sběr a svoz odpadu ze zahrad, údržby zeleně a z domácností (bioodpadu).

Mezi tyto odpady patří např.:	lístí, tráva, plevel, zbytky rostlin, dřevní štěpka z větví stromů a keřů, piliny, hobliny, spadané ovoce, zbytky ovoce a zeleniny, čajové sáčky, kávová sedlina, skořápky od vajec apod.
Mezi tyto odpady nepatří např.:	zbytky jídel (tzv. gastroodpad), jedlé oleje, kosti, maso, uhynulá zvířata, znečištěné piliny a hobliny, biologicky nerozložitelné odpady a jiné odpady

PRAHA PRAGA PRAG

Zadní strana letáku:

PROČ JE DOBRÉ BIOODPAD TŘÍDIT?	Tříděním bioodpadu můžete snížit objem smíšeného komunálního odpadu ve vaší popelnici až o cca 19% = úspora nákladů
CENA SLUŽBY	V roce 2008 cena této služby činí: - 412,- Kč (s DPH) za kompostejner 120 l - 714,- Kč (s DPH) za kompostejner 240 l V ceně služby je i pronájem sběrné nádoby
OBDOBÍ SVOZU	Svoz bioodpadu provádíme 1x za 14 dní (v sobotu) pouze v době vegetačního období, tzn. od 1. 4. do 30. 11. každého kalendářního roku
JAK UZAVŘÍT SMLOUVU?	Pokud služba nebude prováděna na území MČ D. Chabry, Klánovice, Běchovice, Koloděje, Šeberov a Újezd nad Lesy, je nutné nejprve se zaregistrovat na tel. č. 284 091 888

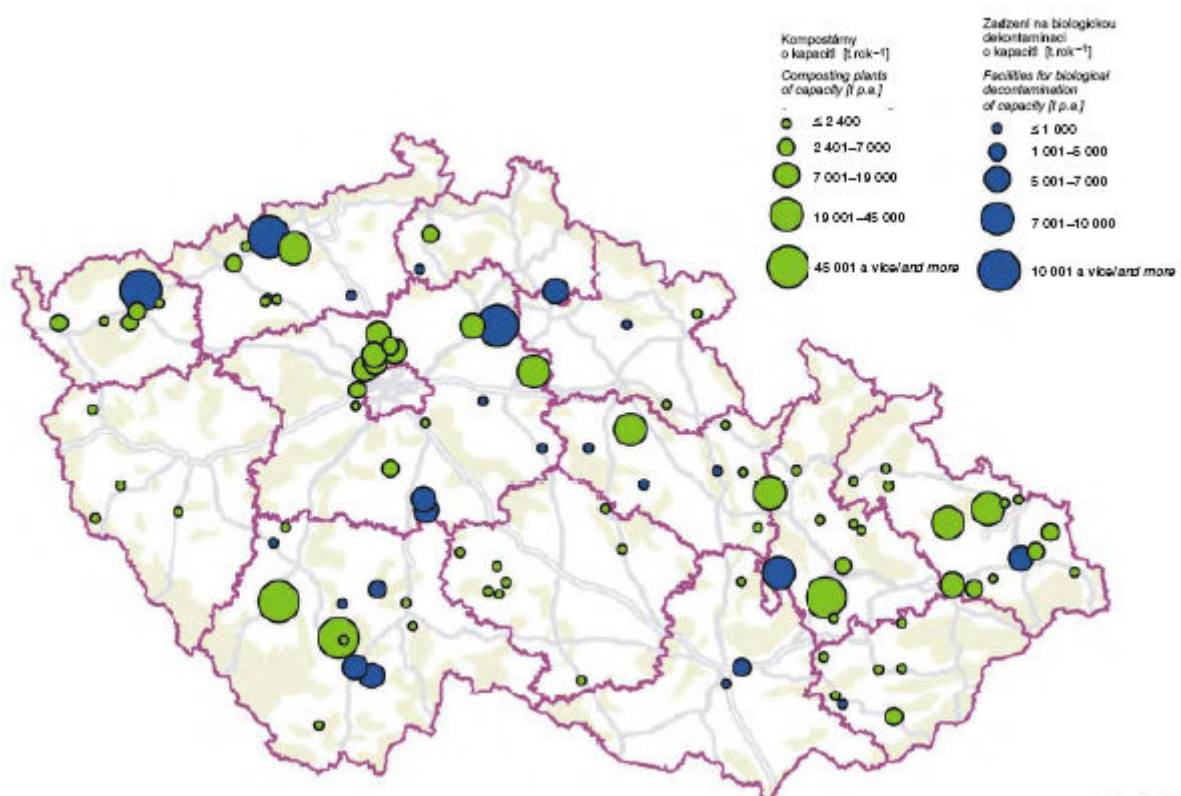
KDE VŠUDE V PRAZE TUTO SLUŽBU NABÍZÍME?

Hnědé území	v těchto lokalitách je služba prováděna
Červené území	plánované rozšíření služby

Další informace získáte na www.psas.cz nebo v po-pá od 8 do 18 hodin na tel. č. 284 091 888

Zdroj: Volně dostupný leták Pražských služeb, v elektronické podobě dostupný na <http://www.psas.cz/main.cfm?path=44>, naposledy přístupné dne 2. 6. 2009

Příloha č. 5 Schéma rozmístění zařízení na biologickou dekontaminaci a kompostování v České republice 2007

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008

Příloha č. 6a Počet a kapacita zařízení pro úpravu, využívání a odstraňování odpadů ke dni 31. 12. 2007

Zařízení k úpravě, využití a odstraňování odpadů	Česká republika <i>Czech Republic</i>		Facilities for waste treatment, utilization and disposal
	Počet <i>Number</i>	Kapacita [t.r ⁻¹] <i>Capacity [t p.a.]</i>	
Zařízení na energetické využívání odpadů	3	646 000	Equipment for energy-production use of wastes
Zařízení na materiálové využívání odpadů	1089	19 995 249	Equipment for material use of wastes
Z toho: regenerace (kyselin, zásad, rozpouštědel apod.)	14	46 483	Of which: recovery (acids, alkalies, solvents, etc.)
recyklace, získávání složek	332	8 426 293	recycling, recovery of components
biologické procesy	119	878 334	biological processes
Zařízení na předúpravu odpadů	472	3 553 988	Equipment for pretreatment of waste
Zařízení na biologickou úpravu odpadů	51	44 277 009	Equipment for biological treatment of waste
Zařízení na fyzikálně-chemickou úpravu odpadů	102	2 517 823	Equipment for physical-chemical treatment of waste
Kompostárny	87	86 817	Composting plants
Zařízení na biologickou dekontaminaci	34	809 533	Equipment for biological decontamination
Spalovny	31	85 958	Incinerators
	Počet <i>Number</i>	Kapacita projektovaná [m ³] <i>Planned capacity [m³]</i>	
Skládky celkem	283	137 175 512	Landfills total
Z toho: skupina S – IO	64	70 313 360	Of which: Group S – IO
skupina S – OO	201	53 974 250	Group S – OO
skupina S – NO	35	12 887 902	Group S – NO
odkaliště	10	45 067 294	Sludge beds

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008

Příloha č. 6b Kapacita zařízení pro energetické využití odpadu ke dni 31. 12. 2007

Provozovatel <i>Operator</i>	Sídlo provozovatele <i>Operator's registered office</i>	Kód NUTS	Místo nakládání <i>Management site</i>	Projekt. kapacita t.rok ⁻¹ <i>Planned capacity t.year⁻¹</i>
<i>Spalovny komunálních odpadů Incinerators of municipal waste</i>				
PRAZSKÉ SLUŽBY, a. s./Plc.	Praha 9	CZ010A	Praha 10	310 000
SPALOVNA KOMUNÁLNÍHO ODPADU, SAKO Brno, a. s./Plc.	Brno	CZ0622	Brno	240 000
TERMIZO, a. s./Plc.	Liberec	CZ0513	Liberec	96 000

Zdroj: Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2008

Příloha č. 7 Přepis rozhovoru – shrnující protokol – Mgr. Daniel Vondrouš

Rozhovor s Danielem Vondroušem, poradcem ministra životního prostředí, dne 14. 5. 2009 v Praze v budově Ministerstva životního prostředí, začátek 10 h, konec 10:55

Okolnosti: Po pádu vlády (ministr ŽP RNDr. Martin Bursík) zvolena prozatímní vláda (ministr ŽP Doc. RNDr. Ladislav Miko, PhD.), ve funkci bude do podzimu 2009, pak je nová osoba ministra ŽP neznámá. Zákon prošel připomínkovým řízením, z projednávání vládou byl do ustanovení nové vlády stažen.

Prostředí rozhovoru: Kancelář v pátém patře, poměrně malá, všude stohy papíru. Rozhovor měl probíhat zhruba 1 hodinu, ale na požádání pana poradce jsme dopředu počítali jen se 45 minutami, které jsme však nakonec stejně přetáhli až k 55 minutám. Nejprve jsem poděkovala za vůbec nějaký čas, který mi byl věnován, následně jsem představila krátce sebe a svou práci. Rozhovor měl být expertní, sám poradce se však za experta neoznačil, nebo alespoň ne bezvýhradně. V první části rozhovoru mluvil pan poradce hodně sám, ptala jsem se jen na nějaká upřesnění. Točili jsme se hodně kolem legislativy a motivací oponentů zákona. Středová část rozhovoru patřila zejména financím a dotacím. To pan poradce opět hovořil hodně sám. Ve třetí a poslední fázi rozhovoru jsem se už dotazovala hodně já, na konkrétní nejasnosti, zejména termíny, lhůty a stanovené cíle. Celou šíři problému jsme probrat nestihli, ale to hlavní zcela jistě padlo. Má poslední otázka se týkala prevence vzniku odpadu. Výřecnost pana poradce byla velkou úlevou, sám se kontroloval, aby neodbíhal od tématu, když začal něco vysvětlovat příliš složitě, sám se zastavil a zvolil jiný způsob. Jeho výklad i odpovědi byly velmi přehledně uspořádané, srozumitelné a ucelené. Ačkoliv na začátku sám požádal o zkrácení doby rozhovoru na 45 minut, na konci čas nijak nehlídal a byl ochoten odpovídat i dál, kdyby nebyl opakovaně urgován, aby se dostavil někam jinam. Domluvili jsme se na případné dodatečné komunikaci přes elektronickou poštu či telefon, rozloučili jsme se a oba opustili kancelář. Rozhovor hodnotím jako hodnotný a přínosný. Pana poradce jako velmi vstřícného s jasným pohledem na věc.

Rozhovor:

Jak probíhala jednání ohledně návrhu zákona a jeho znění? Obecné uvedení do problematiky.

Do zákona hovoří mnoho lidí a ne všichni jsou experty. Já sám se za experta nepovažuji, odpady se zabývám až tady na Ministerstvu životního prostředí (MŽP), ze své pozice, z pozice legislativy a nástrojů. Hlavními oponenty jsou svazy skládkařů, svazy spalovnářů, Asociace krajů, Svaz měst a obcí, a každý je o něčem jiném a prosazuje to svoje. Svým způsobem je každý z nich odborník, každý hájí svůj zájem a my se to snažíme nějak poskládat dohromady. Většina konfliktů je politická a ne odborná, o poplatky, o omezení, o povolení zařízení, o rychlejších pohybech spíše ke spalování nebo spíše k recyklaci apod.. Spory tedy nemají odborný základ, ale jde o střety zájmů. Odborná diskuze k zákonu také probíhala, zejména o nástrojích a přesném znění norem.

Na odborné úrovni pobíhala jednání jak a s kým?

Odborná diskuze probíhala na MŽP už ve fázi přípravy návrhu s institucemi, které pod Ministerstvo spadají – ČIŽP, Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka. Ty sestavily hlavní vnitřní oponentury, na jejichž základě vznikl návrh zákona, původně „velká novela“ odpadového zákona, schválena na konci února, pak Evropský Parlament v červnu schválil znění rámcové směrnice, novela stažena, aby se to do ní zapracovalo. V této fázi jsme

konzultovali s širokým spektrem odborníků i zástupců Svazu měst a obcí a dalších zástupců svazů skrze Radu odpadového hospodářství při MŽP. Konzultace také s právními experty, kteří se ukázali jako neefektivní, takže jsme si pak zákon sestavili sami. Už v 1. kole připomínkového řízení novely bylo jasné, že připomínky nejsou odborného charakteru nebo uvnitř textu, ale konflikt politický.

Hlavní výhrada byla proti navyšování poplatků za skládkování a zavedení poplatků za energetické využití odpadu. Poplatky za skládkování byly kompromisně sníženy a poplatky za energetické využití odpadu zrušeny. Ministerstvo vyhovělo i další výhradě, když zachovalo platbu 500 Kč za tunu obcím, které mají na svém území skládku, oproti původnímu návrhu ji zrušit. Obecnější výhrady už nejsou shodné mezi skupinami odpůrců proti zákonu. Během schvalování novely se spojily obce s kraji a se skládkami a vytvořily společné připomínky, z nichž se jim obtížně couvalo, když jsme vyhověli připomínkám, které šly z obcí a krajů, ale neuspokojili jsme skládkaře. Co se nelíbí skládkařům, je zvyšování poplatků za skládky, zpoplatnění technického materiálu k zabezpečení skládky, opatření k tvrdší kontrole, zpoplatnění i jiné způsoby ukládání odpadu (do důlních prostor apod.). To všechno zúžilo prostor k úniku z poplatků, který skládkami dříve hojně využívali, skládkování přestalo být lukrativní a tak nekontrolovatelné, respektive teprve přestane být. Navíc byl změněn způsob vybírání poplatků, což jim částečně vadí oprávněně, výběr poplatků se bude uskutečňovat přes firmy a ne přes obce, dosavadní množství původců odpadů (obcí) nekontrolovatelné, od firem se výkazy lépe vymáhají, zúžil se daný okruh subjektů, snazší kontrola. Nejvíce konfliktů tedy s provozovateli skládek, kde je nejvíce změn a navíc obecné směřování k recyklaci evidentně omezuje skládkování.

Další spor se spalovnami. Shoda ve zvyšování poplatků za skládkování a v prozatímním zrušení zavedení poplatků za energetické využití odpadu. Ale spalovny chtějí finance z veřejných zdrojů na stavbu spaloven, ačkoliv o tom nový zákon vůbec nemluví. Kritizují zákon, aby jim MŽP dalo peníze z OPŽP. Podle EU lze dotace z OPŽP čerpat na cokoli z pyramidy, tedy i na spalovny. MŽP však zaměřeno na cíle uvedené na vrcholu pyramidy. K energetickému využití tlačí MŽP směrnice o skládkování, která určuje 1 ze 2 klíčových cílů, který je potřeba splnit, aby MŽP nemuselo platit vysoké pokuty, je to omezování skládkování bioodpadu a zvyšování recyklace domovního odpadu, to je neobtížnější. Dostat se máme na 50 % recyklace skla, papíru, plastu, kovů a tetrapaků do roku 2020 z domovního odpadu. Dosud byly cíle nastaveny na 50 % do roku 2010 z komunálního odpadu, což se ukázalo jako nesplnitelné, bylo to nastaveno velmi obecně. Nová směrnice je velmi konkrétní. Bude se analyzovat domovní odpad a všeho jinak tříděného odpadu tam musí být méně než 50 % z celkového množství k nějakému roku.

Ty limity 50 % jsou mnohdy nejasné, jedná se tedy o 50 % oproti nějakému roku, nebo 50 % obecně? Podle jakého klíče jsou nastavovány?

My čekáme, že EU k tomu vydá nějakou metodiku, není to jasné. EU připraví i výpočet jednotlivých čísel. Domnívám se, že v některých komunitách to bude obtížné splnit, zejména u kovů. Do tohoto cíle je potřeba investovat jako do klíčového cíle. Jinak budeme platit pokuty, dokud se nedostaneme do limitu.

Jak přistupujete k problematice bioodpadu?

Problematika bioodpadu se týká spaloven. Graf v prezentaci ministra k zákonu na stránkách MŽP.⁶² Lze se vyšplhat na 40% do r.2020, čímž lze splnit cíle evropské směrnice v recyklaci. Je však třeba do toho investovat. Peníze jsou jen do r.2013. Je třeba tedy investovat hodně teď a využívat peníze EU, pak už peníze z EU nebudou a budeme muset

⁶² Graf je k nahlédnutí jako příloha č. 9 k této práci.

investovat vlastní, což bude v době po krizi problém. 13 % pokrývají stávající spalovny komunálního odpadu. Pražská i brněnská spalovna se upravují, aby dohromady pokryly nějakých 700 tis. tun roční kapacity, což by znamenalo, že by zaujímaly 13 % podíl v nakládání s odpady. Zbývá skládkování, které předpokládáme poklesne až na ¼. Zbývá 22 %, který zbývá na nové kapacity, na úpravu komunálního odpadu, tak abychom splnili cíle na omezování bioodpadu.

Problémem, který uslyšíte i z druhé strany je, že spalovnáři chtějí, aby vláda investovala do nových kapacit spaloven na 200 tis.tun ročně za 5 mld. z rozpočtu. Problém je, že MŽP má na nakládání s odpady 14 mld. vyčleněných z OPŽP, z čehož se už beztak 3,5 mld. utratilo. Kdyby se i tak těch 14 mld. rozdělilo na zmíněné 2 priority – recyklace a omezování nakládání s bioodpady, tak, nám zbude 7 mld. na bioodpady. Ty můžeme vytřídit u zdroje a zpracovat v kompostárnách nebo bioplynkách, na což už peníze šly, jde o efektivní metodu, ale je na to málo času, třídění narůstá pomalu, povinnost třídít bioodpad v zákoně zatím není a obce, které to zatím dělají, to dělají dobrovolně. V r. 2010 budeme potřebovat zpracovat 600 tis.tun, respektive vykázat nějaké omezení bioodpadu, a v r. 2013 další. Nám ta křivka třídění bioodpadu poroste pomaleji. Budeme muset už od začátku platit pokuty a budeme potřebovat nové kapacity na směsný komunální odpad. Je potřeba do roku 2010 získat 600 tis. tun kapacit zařízení na směsný komunální odpad, což je nedosažitelný cíl. Za rok či půl se nic nepostaví. MŽP se tedy zaměřuje na r. 2013, kdy budou potřebovat kapacitu 1 mil.tun, což není o moc lepší. Nejde to kvůli pokutám odkládat do nekonečna a dokazovat Komisi, že za těmi cíly opravdu jdeme. Když těch sedm miliard rozdělíme na 3,5 a 3,5 mezi bioplyny, třídění a směsný komunál, tak nám zbude na 800 tis. tun zbývajících odpadu jen 1,5 mld., což není reálné a to je základ sporu se spalovnami. Spalovny mohou usilovat o dotace z OPŽP, ale měly by tam mít i jiná levnější řešení – MBÚ a lehké topné frakce, ať usilují o podporu a dostane ji ten nejvýhodnější. Ale nemohou dostat 40 % podpory. Pak bychom 10-20 let sháněli jen na pokuty. Obce a kraje těžko postaví za své peníze MBÚ nebo spalovny a ještě do r. 2020. Budou čekat na peníze z EU a až teprve pokud je nedostanou, budou shánět vlastní. Sami spalovnáři přišli s další variantou, že budou investovat do spaloven a budou mít připravené programy a schválené dotace a přes veřejný odpor budou tyto programy zamítnuty (jako v Polsku). Projekty tedy padnou a kapacity nebudou a cíle se nesplní. OPŽP platí do r. 2015. Do té doby je potřeba vyúčtovat všechny peníze. Na projekty je nejvyšší čas a i když se na nějaké teď vsadí, není záruka, že dojdou do konce. MŽP má připravené výzvy kolem 3 mld., stropem omezí projekty (na základě výsledků prováděné studie) a výsledkem by měly být kapacity o rozsahu 1 mil.tun.

Takže stávající spalovny mohou čerpat dotace z OPŽP?

Nové spalovny se budovat nebudou. Upravuje POH ČR. Pokud mají v projektech dostat spalovny peníze, musí se POH upravit. Původní plán tedy ustupuje požadavkům EU. POH se bude měnit letos, jen není jasné jak, zda jen lehce aktuálně nebo zásadně zdlouhavě klasickou novelou (veřejná debata, proces schvalování). Je třeba ještě pečlivě zvážit kolik peněz a za jakých podmínek je možné investovat do nakládání s jednotlivými druhy odpadů, aby to množství dalo kapacity o velikosti 1 mil tun. Svaz měst a obcí tvrdí, že 1 mil. tun je málo, že je potřeba více kapacit, že to poroste daleko více. Že potřebují peníze na nakládání s bioodpadem a na spalovny tak vychází ještě méně peněz.

Kdy by měla být k dispozici metodika ke směrnici? Budete se jí řídit při sestavování nového POH ČR?

Během procesu schvalování by již mohla být k dispozici, ale takhle dopředu nemohu říci, kdy budou jednotlivá jednání probíhat, takže na ni čekat nebudeme, budeme s ní pracovat až zvlášť, vyřešíme to třeba dodatečnou aktualizací apod. POH však musí mít cíl definovaný

přesně. Bylo by tedy lepší k tomu tu metodiku mít. Je třeba hlavně vyslat signál o snaze dosáhnout cílů. V rámci POH se ročně hodnotí plnění či neplnění cílů, proto je tam důležité ty cíle mít, aby je vláda pravidelně kontrolovala.

Takže vliv EU byl pro rozhodnutí k návrhu zcela nového zákona rozhodující?

Ano, směrnice EU dala podnět ustoupit od novelizace zákona o odpadech a zvolit vytvoření zákona zcela nového. Tehdejší novela ani neměla podle signálů od poslanců šanci projít. Tak jsme ji stáhli. Směrnice dala cíle. Zásadní změny však nepřinesla, spíše některé oblasti vyjasnila. Řada jednání s EU o odpadech je ještě otevřená.

V jaké fázi se momentálně návrh zákona o odpadech nachází?

V Poslanecké sněmovně je novela novelizující některá dílčí opatření týkajících se spaloven, baterií a malých podnikatelů. Samotný návrh zákona ještě nešel do vlády, je v mezirezortu, dojednáváme připomínky. Do téhle vlády ho nedáme, neboť by nestihl projít Parlamentem, a nová vláda by ten samý návrh musela projednat znovu. Chceme ho mezitím doprojednat se všemi skupinami a pokusit se najít nějakou shodu. Chceme stihnout platnost od 1. 1. 2011.

Jak vnímáte při přípravě zákona krizi druhotných surovin?

Moc ne. Zákon má dlouhodobou platnost a krize je otázkou tohoto roku. Situaci jsme zjišťovali na počátku tohoto roku a provozovatelé firem i ředitelé odborů odpadů očekávají, že se to na konci roku vrátí do normálu, respektive stačí k 90 % původní stavu a krize přestane existovat. Odbyt surovin snížil ceny, zejména u směsného papíru a plastu, s nimiž byl největší problém. Ostatní segmenty už na jaře hlásily, že problém nemají, tedy ještě kromě kovů. Hodně se skladovalo. U plastů vůbec nebyl problém, u skla jen chvíli. Navíc se podařilo najít i některá nová odbytiště. S papírem není problém díky Štětí. S plastem je částečně problém kvůli snížení ceny ropy, ale plasty se teď na náš návrh používají skrze Ministerstvo dopravy na protihlukové bariéry podél silnic.

V této fázi rozhovoru byl pan poradce urgován, aby rozhovor ukončil a přesunul se jinam.

Cítíte z tohoto zákona dostatek prevence?

To záleží na praktickém naplňování. Na tom, jestli obce budou podporovat a žádat si o projekty na domácí kompostování a kompostéry – domácí i komunitní. Zda se budou zabývat osvětou. Zde je největší prevence. Největší průlom je u dosloužilých výrobků, které by neměly končit v odpadu a budou se vracet do obchodů. Ekonomické nástroje šly většinou jen doprovodně z hlavním nástrojem, tedy poplatky. Otázka je, zda v tomto rozsahu nakonec projdou.

Děkuji za rozhovor.

Příloha č. 8 Přepis rozhovoru – shrnující protokol – Ing. Dan Jiránek

Primátor statutárního města Kladna, 16. 6. 2009 8:00-8:45 hod., Magistrát

Okolnosti: Jelikož mi byl nabídnut jen jediný možný termín rozhovoru s tím, že do tohoto data a ani dlouho po něm nebude pan primátor k dispozici, dorazila jsem z Prahy do Kladna asi se 45 minutovou časovou rezervou, aby mi snad tato jediná možnost neunikla. 30 minut nakonec trvalo, než jsem od zastávky autobusu našla cestu k Magistrátu. Kancelář pana primátora byla v budově poměrně dobře ukryta a bez vlídné rady paní z informací by mi hledání zabralo také nepoměrně více času. Do kanceláře jsem vešla asi v 7:56, dvě minuty jsem počkala v kanceláři sekretářek, odkud mne pan primátor uvedl do jakéhosi jednacího sálu s ohromným oválným stolem velmi luxusního vzezření a prakticky okamžitě jsme po krátkém představení, uvedení a usazení začali s rozhovorem.

Otázky v tomto případě neuvádím, naprosto postačují samotné výpovědi pana primátora, které jsou velmi úderné a jasné. Jeho koncepční přístup je očividný, své argumenty má naprosto srovnané. Na podobné téma vedl již mnohé rozhovory, sám tedy věděl, co je potřeba zmínit, co je důležité. Pro řadu argumentů měl připravené i názorné či vzorové příklady či srovnání z minulosti. Inspiroval se i zahraničím. Nikdy neutekl od tématu příliš daleko, i když bylo znát, že celou problematiku pojímá velmi komplexně a je si vědom řady souvislostí.

Rozhovor jsem zahájila obecnou otázkou na jeho výrok, že zákon je „*nekonceptním experimentem plným drahých opatření*“, který je v tomto znění obsažen i v tiskové zprávě, kterou vydal Svaz měst a obcí, a zda by mohl nějak upřesnit, co tím konkrétně myslel.

Rozhovor:

Nekoncepční je zákon v tom, že avizuje, že se bude s odpadem zacházet tak, že prioritu nebudou mít ani věci environmentální, ani ekonomické, ale věci ideologické. Pro EU je prioritou materiálové využití, ale jen tehdy, když je to ekonomicky a environmentálně únosné. Zato u nás se říká, přednost má materiálové využití a tečka. Třídění odpadu má smysl do určité míry, náklady rostou exponenciálně, pokud třídí ten, kdo produkuje, je to ekonomicky nejvýhodnější. Pokud třídíme do nejmenšího detailu, náklady neustále rostou a jsou neúnosné. Ze zákona by měla být dána nějaká hranice a měl by tam být dán průnik sociálního (za odpad lidi platí), průnik ekonomického (do jaké míry je to únosné pro spotřebitele a podniky) a průnik environmentálního (do nějaké míry má smysl materiálově využívat, ale pak už je materiálové využití tak nákladné, že je lepší to využít energeticky a ve finále to bude zatěžovat životní prostředí méně).

Například jednání o zálohování PET lahví (není součástí návrhu zákona). Zkušenost ze sousedních zemí je taková, že takové zákony jsou obcházeny (např. zálohy se uvalí na PET lahve od litru, tak se začnou vyrábět jen s obsahem 0,95 litru). Zákon je potřeba nastavit tak, aby bylo jednodušší, lacinější a správnější ho dodržovat než ho obcházet. Tento a jiný zákon v ČR je bohužel nastaven tak, že je lacinější a jednodušší zákony obcházet než je dodržovat, a to je chyba. EU říká: „jen pokud je to ekonomicky a environmentálně únosné“. Ekonomické náklady na odmaštění a vytřídění papíru jsou neúnosně vysoké. Mastný papír a tiskařskými barvami potištěný papír (obsahuje těžké kovy) je ekologickou zátěží a náklady na jeho ekologické třídění jsou neúnosné. Měl by se energeticky využít. Materiálové využití má podle zákona vždy přednost. To je špatně. Má být materiálově využít, jen pokud je to ekonomicky a environmentálně únosné.

Chyba je částečně i v EU a částečně u výrobců, kteří si prosazují nesmyslné pasáže do zákona. Ze spalování se dělá zbytečně strašák. Smysl má výpočet ekonomické a

environmentální únosnosti. Pak nastoupí spalovnářská lobby, aby spalování probíhalo jen ve spalovnách. My říkáme, že pokud se nať z mrkve odvezená z pole může zpracovávat jakkoliv, a bere se jako palivo, proč se najednou ta samá nať vyhozená člověkem stává odpadem, který se musí zpracovat úplně jinak. To je problém toho zákona, že se k různým věcem chová jinak podle toho, kdo je vyhodí. To je principiálně špatně. Mělo by se jednat o to, z čeho ty věci jsou, jak jsou nebezpečné apod., a nikoliv podle toho, kdo je vyhodil. Podle zákona se k odpadu chováme jinak, když je vyprodukuje zemědělství a jinak, když je vyprodukuje domácnost, i když je to tentýž odpad – to je pro mě osobně věc ideologická a nikoliv věcná.

To, co se dá za rozumných podmínek materiálově zpracovat se samozřejmě materiálově zpracovat má. Lidé si na to zvykli, platí za to, je potřeba chránit životní prostředí, ale je potřeba to dělat jen do té míry, do které se to vyplatí, jak lidem, tak podnikům, tak i životnímu prostředí. To je například jako s biopalivy. To je krásná myšlenka, ale nakonec se zjistí, že při jejich pěstování vzniká tolik oxidu dusíku, že to ve skutečnosti naši atmosféru zatěžuje mnohem více skleníkovými plyny, než kdyby se jezdilo dál na naftu. To je příklad ideologického přístupu – biopaliva za každou cenu. My říkáme ne, biopaliva jen pokud to má ekonomický a environmentální smysl, jinak to nebude fungovat. Bude se to dotovat a jakmile se změní dotační politika, lidé od toho odejdou, jak se to například stalo s plynifikací malých vesnic. Nemá to smysl v okamžiku, kdy stát začne hodně dotovat kotle na biomasu, tak podle nás je jasné, že biomasa zdraží, protože se zvýší její odbyt, a v tom okamžiku je otázka, zda na to lidé budou mít. A protože dostali na ty kotle dotaci, tak jimi budou muset topit. To je ukázka ideologického přístupu. Vhodný je program Zelená úsporám, kde na prvním místě stojí úspory. Nejprve úspory a pokud spotřebuji energie málo, může mi být jedno, jaké energie, jak drahé, rodinu to nezruinuje. V opačném případě, kdy stát dotuje nějaký spotřebič, ale dopředu neví, kolik bude ta energie stát a vůbec ho nezajímá, kolik jí rodina spotřebuje, to je špatný přístup a půjde do pekel.

A zrovna tak v odpadech. V tom je chyba i na straně EU. My se bavíme o tom, kolik naši lidé třídí odpadu, ale bavíme se málo o tom, kolik produkují. Produkujeme daleko méně, než Němci, a je pochopitelné, že když ho produkujeme méně, tak že ho i méně materiálově využíváme. My nevyhazujeme auta stará tři roky, ale až čtrnáct nebo až osmnáct let stará auta. Auto je poměrně snadno recyklovatelná věc, z 80-90 %, takže je jasné, že nemůžeme mít tolik materiálového využití, když produkujeme toho odpadu méně. Podle mne, a domnívám se, že i podle Svazu měst a obcí, by neměly být kvóty procentuální, ale kilové. Když my vyprodukujeme polovinu toho, co Němci, nemůžeme dvakrát více materiálově využívat, to je nesmysl. Čili, pokud je to nastaveno na % a my na kila produkujeme méně odpadu k materiálovému využití, nemůžeme ho tolik procentuálně využívat. Tohle se jako červená nit vede všemi koncepcemi, kde se říká, kolik bioodpadu my máme využívat nebo kolik ho nemáme dávat na skládky, ale málokdo se zabývá tím, kolik ho na skládky dáváme v kilech.

Produkovat můžeme jistě méně. My jako město a vlastník vodárenské společnosti si uvědomujeme, že třeba zrovna v oblasti balené vody je produkováno zbytečně mnoho obalů. Vodu si mohou natočit z kohoutku. Ale nedá se to vyřešit administrativním navýšením zátěže na lidi. V oblasti zálohy PET lahví je problém ten, že aby to lidi nosili zpět, je třeba stanovit vysokou zálohu, která se blíží výrobním nákladům lahve, pak už se ale vyplatí vyrábět lahve jen proto, abychom je dostali zpět do systému a dostali za to peníze. Teď klesla cena nafty a tím i PET lahví, někomu by se v této situaci mohlo vyplatit vyrábět PET lahve jen proto, aby z toho získal peníze. To je sice absurdní představa, ale teoreticky by to tak mohlo fungovat. Čili je potřeba systém postavit na rozumných ekonomických principech a pak je samozřejmě nutné motivovat (viz starosta Londýna nebo jak se to děje ve Francii), kdy propagujeme pití vody z kohoutku. Dá se tlačit, jak na výrobce, tak na spotřebitele, aby produkovali méně

odpadu. Chce to ale nedělat příliš násilně a nepoužívat příliš silné ekonomické nástroje, než toho někdo zneužije.

My jsme na schůzce Komise životního prostředí Svazu měst a obcí navrhovali, kvůli problémům s papírem (s PET lahvemi problém nemáme, lidé jakž takž třídí a zpracování funguje), aby platili výrobci letáků. S papírem je problém, je málo papíru a papírových obalů, ze kterých výrobci platí, ale podle našeho názoru je nejvíce letáků. Chceme, aby výrobci letáků platili stejně jako výrobci obalů. Podobný princip jako princip „znečišťovatel platí“. Tenhle přístup je koncepční a třeba to povede ke snížení výskytu letáků, anebo aspoň nebudou občané zatěžováni poplatky, neboť to zaplatí ten, kdo dotčené výrobky vyrábí. Možná si rozmyslí, jestli jich musí být tolik a každý den atd. Plnobarevné letáky představují zátěž v podobě těžkých kovů. Tento přístup už se u mnoha výrobků osvědčil.

Na druhou stranu je tu tažení proti odnosným taškám ze supermarketů. Mnoho lidí, i naše rodina, je používá na separovaný odpad, otázka je, co se stane, když jim ty tašky sebereme. Možná někteří omezí třídění, někteří si možná koupí jiné plastové pytle, ale pak tu není ta úspora životního prostředí. Jedině motivovat lidi k opětovnému používání tašek. Pokud je ale používají rozumně, tak proč ne? Zase nejde o ekologický přístup, ale o věčný. Mnohem víc vidím po městě mimo kontejnery ležet na zemi malé PET lahve a malé krabičky od pití, než tašky.

Tam, kde je to rozumné (letáky) je třeba přenést odpovědnost na průmysl. Tam to spotřebitel neovlivní.

Není jasné, jaké dopady bude ten zákon mít. Máme obavu, že pokud se budou zálohovat PET lahve, co jednotlivá opatření udělají s dosavadní uspokojivou dobrovolnou mírou třídění. PET lahve tvoří většinu toho, co lidé separují a přidávají k tomu dílčí věci, např. kelímky od jogurtů. Do plastů se dává všelicos a pak se to na dotřídovací lince separuje. S plastem se to dělá lépe než s papírem. Bojíme se, že pokud se vyloučí PET lahve, tj. to, co tvoří podstatnou složku separovaného plastového obalu, tak jestli ten systém zcela nezkolabuje. Systém svozu a jeho četnost je postavena právě na PET lahvích. Je možné, že lidé už nebudou mít chuť chodit k tomu kontejneru vůbec. I tak je nejdůležitější, aby si jich nekupovali tolik. Nejlepší by bylo, aby jich kupovali méně, alespoň neochucené vody.

Nástroje na podporu třídění – obecně prospěšná společnost na environmentální vzdělávání, soutěže na školách, podpora pití vody z kohoutku.

Další problém, Evropa si naplánuje, kolik vytrídíme a nezajímá ji, zda na to máme odbyt. Procenta stanoví deklaratorně. Má se to řešit podle poptávky a ne podle kvót, což je problém pro ČR, která produkuje relativně méně odpadu a nemůže tolik vytrídřit. A na konci se ze spaloven udělá strašák, ale v jisté fázi je jistý druh odpadu i z environmentálního hlediska nejlepší energeticky využít. Ne spálit bez užitku, ale nahradit několik milionů tun hnědého uhlí, které mohou být v některých ohledech dokonce horší než ten odpad po vytrídění a úpravě. Tam není žádný jiný důvod než ideologický, pokud se někdo tváří, že je to něco jiného, hrozného nebezpečného. Uhlí je v tomto ohledu nebezpečně stejně.

Problémy s odbytem jsou. Kladno má hustou zástavbu, sváží třikrát týdně, dohání to četností svozu, jinak by to zabíralo mnoho místa. Kontejner venku také produkuje znečištění (ne každý to hodí dovnitř). Lednička může kontejner zaplnit. Průběžný věci. Snaha lidi motivovat výchovou a osvětou. Z našeho pohledu motivovat lidi, když většina žije v panelových domech, hmotností, je téměř nemožné, neboť se to nedá ohlídat. To je ale naše zkušenost. Situace mohou nastat různé, a proto také chceme, aby v zákoně nebyl jen jeden druh poplatku – za hmotnost, ale aby tam byly ty možnosti, co dnes – tři typy poplatků. Pokud je panelový dům blízko nákupního střediska, tam je hmotnost odpadu třikrát vyšší než je

průměr ve městě, protože lidé z města i z okolních obcí tam hází odpad, když jdou nakoupit, protože tam, kde žijí, se platí za hmotnost. Zamknutí kontejneru situaci neřeší, protože to buď nechají vedle nebo v odpadkovém koši. Nejsnáze snížím hmotnost odpadu v zimě, když s odpadem topím. Otázka je, zda to je environmentálně vhodné. Rodinné domky nespalují při tak vysokých teplotách jako spalovny a splodiny jsou zde škodlivější. Četl jsem studii, že 5 rodinných domů znečistí ovzduší jako celá spalovna.

Výše uvedené problémy jsou i teď. Poplatek na hlavu snížil počet černých skládek oproti době, kdy se platil poplatek za objem nádoby, o 2/3 nebo 3/4, neboť je jednodušší to za téhle situace hodit do popelnice, než to vozit někam jinam. Poslední roky nemusí platit lidé více za odpady, ale problémem je, že si pálením odpadů zlevňují vytápění. Proto Kladno dotuje plynové kotle a solární ohřev vody a podobná zařízení, aby omezilo pálení odpadů. Máme 3 programy na zateplování. Lidé budou klidně topit ušlechtlejším dražším palivem, pokud nespotřebují mnoho. Proto je třeba se zaměřit na snižování spotřeby. Stejně tak u odpadů – prevence vzniku odpadu, protože to je nejlacinější.

Výsledků ve třídění odpadů jsme dosáhli čistě jen osvětou. Žádné sankce. Situaci zhoršuje netolerantní soužití lidí na sídlištích, přesto třídění jde pomalu nahoru.

V době kdy se platilo za objem nádoby to ty slušnější občany motivovalo třídít, ty ostatní to házeli jinam nebo k sousedovi nebo to spalovali. Co je tedy pro životní prostředí větší riziko? Že ti slušní nebudou ekonomicky motivováni? Ti budou třídít, i když nebudou motivováni, protože mají pocit, že je to správné. S mladší generací už nebude téměř žádný problém, ti to berou jako samozřejmost. Riziko spalování odpadu je problém vážnější. Kladno má zhoršené ovzduší.

Osvěta nejsou jen letáky a akce ve školách, ale přímá práce s veřejností – Kladno staví energeticky úsporné veřejné stavby, kam se můžou lidé podívat, jak to funguje. Programy musí být opravdu široké. Úspěchy jsou vidět, lidé sami kupují úsporná splachovadla a sprchy. Pokud je tlak uměřený a na správném místě, má smysl. Tlak na úspory vody na vesnici, kde mají lidé studny, vyjde naprázdno. Vodu nečerpají, ale odpadní vody produkují. Poplatek na hlavu je pro Kladno vhodný, ale třeba v menší obci se hodí poplatek na hmotnost. Není třeba tolik anonymní, jako sídliště. Neříkejte obcím, jak to mají dělat, obce si podle historického vývoje a složení obyvatel vyberou to, co je pro ně nejvýhodnější. U nás jsou obce velmi rozdílné. Zákon nám diktuje, co je pro nás nejvhodnější.

Obec se chová racionálně podle svých možností. Některé obce mohou poplatky zcela zrušit, některé si to mohou nechat zaplatit skrze daň z nemovitosti atp. Každá obec si to stanoví tak, aby jí to co nejvíce vyhovovalo. Dnešní náklady na odpad činí 800 Kč na 1 obyvatele. Pak to je problém udržet na 500 Kč. Náklady na separovaný odpad porostou s tím, jak se snížil odbyt. Letos se to neprojeví, protože smlouvy jsou uzavřeny na rok, ale pak náklady porostou vlivem úbytku odbytu. Tlak bude enormní v 2009/10, kdy budou firmy chtít za separovaný odpad více.

200 obcí v ČR se podílí na poplatcích za skládky, ale je třeba tyto obce pečlivě diferencovat. Některé obce mají skládku ve své blízkosti, tam pak má kompenzace smysl. Jinde je skládka blíž jiné obci, která kompenzaci nedostává. Návrh Svazu měst a obcí, který je součástí návrhu zákona, zní, že část poplatku ze skládky plyne obci a část kraji a použít se mají na problematiku odpadů.

Jednání s MŽP téměř neprobíhají. Existuje ministerská skupina pro odpady, které jsem já členem, pak Pavla Finfrlová, náměstkyně primátora Hradce Králové, a dále jsou zde zastoupena různá ministerstva, stavovské organizace, Hospodářská komora, Svaz průmyslu a obchodu apod., na něčem se tam dohodneme (možnosti bioodpadu) a jeden zástupce nestátní

neziskové organizace se rozhodne jinak a ministerstvo se podřídí tomu jednomu a ne ostatním 40. Pak nevidím důvod, proč tam jsme. Navrhovali jsme, aby se skupina vytvořila jako mezirezortní. Takhle se jednotlivá ministerstva hádají a nikam se neheme.

Tenhle zákon už je pasé, už se o něm bavíme jen jako o modelové situaci. Ale nový zákon či úpravy zákona potřebuje, zejména kvůli vlivu EU a také kvůli odpadům, zejména na sídlištích, kde bioodpad tvoří kuchyňské odpady a ne jen odpady ze zahrádek. Ve velkých městech tvoří bioodpad jen kuchyňský odpad, a tam ten požadavek na oddělený sběr je z hygienického hlediska nepřipustný (denní svozy, dezinfekce nádob, další náklady a další zbytečné environmentální náklady). Bioodpad není ve větších městech možné sbírat odděleně. I z ekonomického a environmentálního hlediska. Je třeba ho sbírat jako směsný. A kdyby byly kontejnery umístěny dál, lidé tam chodit nebudou. A není vždy odbyt. Takže vytřídit složky, které se dají využít, zbytek nějakým způsobem upravit a možná částečně vysušit a používat jako palivo. Náklady na materiálové využití některých složek jsou zbytečné a dalo by se to využít i jinak.

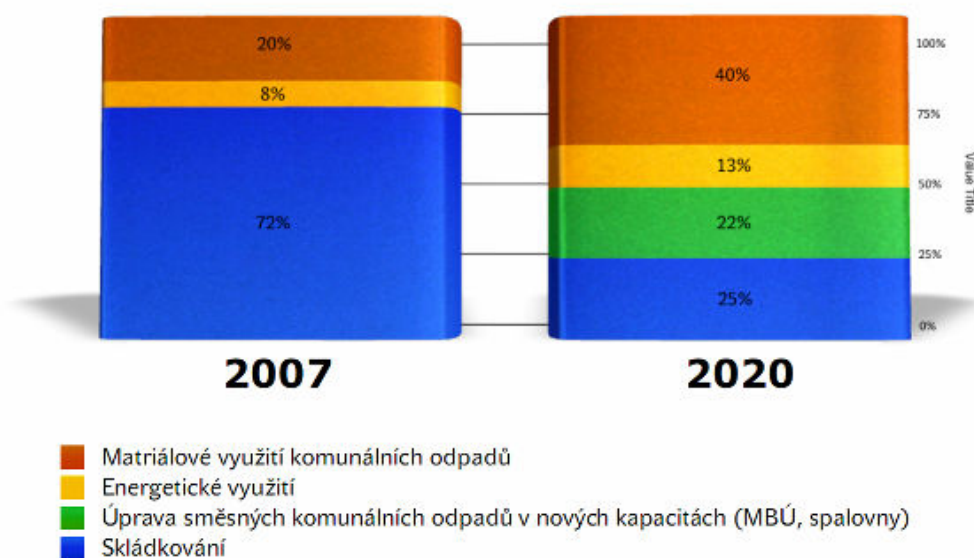
Zákon říká, že musíme sbírat 5 druhů odpadu. Proč, když tady dobře funguje dotřídňující linka? Lidi to takhle berou a nedělá to problémy. Jiné obce to mohou klidně dělat jinak.

Odpady se zabýváme denně. Nové zákony, problém s odbytem, stížnosti na nepořádek kolem kontejnerů atp. Mohou být i obce, kde to funguje více samospádem. Většinou je to ale intenzivní problém.

Děkuji za rozhovor.

Příloha č. 9 Předpokládaný vývoj nakládání s komunálním odpadem

Předpokládaný vývoj nakládání s komunálním odpadem

Zdroj: MŽP (dostupné v elektronické podobě na internetové adrese: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_tz090227odpady/\\$FILE/Prezentace_PDF.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_tz090227odpady/$FILE/Prezentace_PDF.pdf), naposledy přístupné dne 20.6.2009)